



Monitor Betalingsachterstanden

Meting 2010

Dennis Bleeker
Florieke Westhof
Paul Vroonhof

Zoetermeer, 2 december 2010

Dit onderzoek is gefinancierd door het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

De verantwoordelijkheid voor de inhoud berust bij EIM bv. Het gebruik van cijfers en/of teksten als toelichting of ondersteuning in artikelen, scripties en boeken is toegestaan mits de bron duidelijk wordt vermeld. Vermenigvuldigen en/of openbaarmaking in welke vorm ook, alsmede opslag in een retrieval system, is uitsluitend toegestaan na schriftelijke toestemming van EIM bv. EIM bv aanvaardt geen aansprakelijkheid voor drukfouten en/of andere onvolkomenheden.

The responsibility for the contents of this report lies with EIM bv. Quoting numbers or text in papers, essays and books is permitted only when the source is clearly mentioned. No part of this publication may be copied and/or published in any form or by any means, or stored in a retrieval system, without the prior written permission of EIM bv. EIM bv does not accept responsibility for printing errors and/or other imperfections.

Inhoudsopgave

Samenvatting en conclusies	5
1 Inleiding	21
2 Interpretatie resultaten: definities en steekproef	23
2.1 Definitie betalingsachterstanden	23
2.2 De betrokken doelgroepen	26
2.3 Betrouwbaarheid aantallen - kwaliteit steekproef	27
3 Kenmerken betalingsachterstanden	29
3.1 Inleiding	29
3.2 Achterstallige rekeningen	30
3.3 Kredietverschaffing en leningen	39
3.4 Afbetalingsregelingen	44
3.5 Rood staan	47
3.6 Creditcard	52
3.7 Samenhang tussen achterstallige rekeningen en overige betalingsachterstandvormen	54
3.8 Totaal aantal huishoudens met betalingsachterstanden	58
4 Kenmerken van huishoudens met betalingsachterstanden	61
4.1 Inleiding	61
4.2 Achterstallige rekeningen	61
4.3 Kredietverschaffing en leningen	70
4.4 Afbetalingsregelingen	76
4.5 Rood staan	83
4.6 Creditcard	90
4.7 Betalingsachterstandvormen naar kenmerken van huishoudens	97
5 Praktische gevolgen en ervaringen van huishoudens met betalingsachterstanden	115
5.1 Inleiding	115
5.2 Praktische gevolgen	115
5.3 Beleving	116
Bijlagen	
I Onderzoeksverantwoording	119
II Samenstelling begeleidingscommissie	121
III Vragenlijst telefonische enquête	123
IV Bestandsbeschrijving respondenten 2010	149
V Inhoudsopgave tabellen	153
VI Tabellen	157

Samenvatting en conclusies

Achtergrond en doel Monitor betalingsachterstanden

Armoede en in het bijzonder schuldenproblematiek staan de laatste jaren in toenemende mate in de belangstelling van de maatschappij en de politiek. Omdat veel feitelijke informatie hierover niet bekend was, heeft het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid in 2008 aan Panteia de opdracht gegeven een Monitor Betalingsachterstanden op te zetten. In dat jaar is de eerste meting uitgevoerd (Nulmeting), die vervolgens herhaald is in 2009 en 2010, steeds in dezelfde periode van het jaar (september/oktober). Deze rapportage bevat de resultaten van de Tweemeting van deze Monitor. De vragenlijst die is gebruikt bij de Monitor 2010 is vrijwel gelijk aan die van 2009 en 2008. Regelmatig wordt in de rapportage de vergelijking gemaakt met metingen uit voorgaande jaren.

De Monitor Betalingsachterstanden heeft als doel aan te geven hoe groot het aantal huishoudens met betalingsachterstanden is, wat de kenmerken zijn van de betalingsachterstanden en welke achtergrondkenmerken de huishoudens met betalingsachterstanden hebben. Omdat betalingsachterstanden zeer kunnen verschillen naar aard en duur is er bij de uitwerking van de onderzoeksvragen aandacht besteed aan een groot aantal verschillende aspecten van het begrip betalingsachterstanden.

Totaal aantal huishoudens met betalingsachterstanden

Met inbegrip van de 32.000 WSNP-trajecten¹ zijn er in Nederland ruim 1,89 miljoen huishoudens waarin minimaal sprake is van een van de onderscheiden vormen van betalingsachterstanden. Dit zijn achtereenvolgens: achterstallige rekeningen om financiële redenen, krediet of lening, afbetalingsregeling, vaak of regelmatig roodstand en creditcardschulden. Gerelateerd aan het totaal van ruim 7,1 miljoen huishoudens (CBS-Statline) blijkt dat dit 26,7% van alle huishoudens is.

¹ Wet Schuldsanering Natuurlijke Personen. De Wsnp is een saneringstraject waarbij de rechter (en niet de schuldhulpinstelling) beslist over de toegang en het resultaat (en niet de schuldeiser). De schuldenaar heeft gedurende drie jaar een inspanningsverplichting om zoveel mogelijk geld bijeen te brengen voor aflossing. Een door de rechtbank benoemde bewindvoerder ziet toe op de naleving van de wettelijke verplichtingen. Indien die naar het oordeel van de rechtbank voldoende zijn nagekomen, wordt het opgespaarde bedrag verdeeld onder de schuldeisers. Eventuele restschulden zijn daarna niet meer invorderbaar.

Kenmerken van verschillende vormen van betalingsachterstand

In het vervolg van deze samenvatting blijven de 32.000 huishoudens waarin een WSNP-traject loopt buiten beschouwing. Het totale aantal huishoudens waar mee gerekend wordt is 7.101.000.

In de Monitor zijn de volgende vormen van betalingsachterstanden beschouwd:

- achterstallige rekening om financiële redenen (in de laatste 12 maanden: 534.000 huishoudens, op dit moment: 273.000)
- krediet of lening (op dit moment: 1.044.000, exclusief hypotheek)
- afbetalingsregeling (afgelopen 12 maanden: 332.000 en op dit moment: 184.000)
- rood staan (in de afgelopen 12 maanden: 987.000)¹
- creditcardschuld (op dit moment gespreide afbetalingsregeling: 102.000).

Achterstallige rekeningen

10% van de huishoudens heeft de afgelopen 12 maanden te maken gehad met minimaal één achterstallige rekening. Dat zijn in totaal 711.000 huishoudens. 1,6% (113.000) had achterstallige rekeningen van vier of meer verschillende typen. In 65,4,% van de gevallen had de achterstallige rekening (in minimaal één geval) een financiële reden. Dat zijn 534.000 huishoudens. Binnen deze groep heeft 51,1% (273.000 huishoudens) *op dit moment* een achterstallige rekening. Dit betekent een aanzienlijke stijging ten opzichte van de situatie in 2009: toen had 58,5% van de huishoudens een achterstallige rekening om een financiële reden in de laatste 12 maanden (311.000 huishoudens), waarvan 45,7% op het moment van ondervraging nog steeds te maken had met een achterstallige rekening. Ten opzichte van 2008 is het percentage in 2010 echter gedaald: toen had 66,9% een achterstallige rekening om financiële reden in de laatste 12 maanden (379.000), waarvan 55% op het moment van ondervraging nog steeds een achterstallige rekening had.

Achterstallige rekeningen op het gebied van terugbetalingen aan de belastingdienst komen het meest voor (4,2%). Het gaat hier om meer dan een verdubbeling ten opzichte van 2009. Achterstanden op het gebied van ziektekostenverzekeringen, elektriciteit, water of gas, en hypotheek of huur komen in 3,1% tot en met 3,3% van de huishoudens voor. Ook deze achterstanden betreffen een stijging ten opzichte van 2009.

De opgetelde omvang van de achterstallige rekeningen varieert sterk. Voor het grootste deel van de huishoudens (43,2%, 118.000) dat op dit moment een achterstallige rekening heeft met een financiële reden bedraagt de omvang van hun achterstand tussen de € 500 en € 2.000. Ruim 21% (58.000 huishoudens) heeft in totaal achterstallige rekeningen voor minder dan € 500. Een ruime meerderheid (30,1%, 82.000) heeft een achterstand tussen de € 2.000 en € 10.000. 4% (12.000 huishoudens) heeft een achterstand van meer dan € 10.000. Dit laatste percentage bedroeg in 2009 5,1. Hierbij dient te worden opgemerkt het aantal huishoudens met achterstallige rekening voor een bedrag

¹ Hierbij zijn de huishoudens die af en toe rood staan niet meegenomen. Dit is vergelijkbaar met de wijze waarop dit in de Monitor 2009 is berekend.

van meer dan € 20.000 is toegenomen van 0% naar 3,2%.¹ Dit percentage bedroeg in 2008 6,8.

1,2% van de huishoudens (ruim 85.000) geeft aan in de afgelopen 12 maanden problemen te hebben ondervonden bij het doen van een aankoop als gevolg van een registratie bij het Bureau Krediet Registratie. In 2009 betrof dit percentage 1,8% en in 2008 1,6%. Verder geeft 5,4% van de huishoudens (ruim 384.000) aan in de afgelopen 12 maanden een brief van een deurwaarder te hebben ontvangen als gevolg van een achterstallige rekening. Bij bijna 45% hiervan heeft dit geleid tot een contact met een deurwaarder of incassobureau, of tot een schuldregeling. In 2008 was dit het geval bij 50% van de huishoudens die een brief van de deurwaarder hadden ontvangen. In 2009 ging het om ruim 48% van deze huishoudens. Van de huishoudens met een achterstallige rekening voor elektriciteit, water, gas of op de telefoonrekening (samen 3,3%) geeft 20% aan als gevolg van deze achterstand afgesloten te zijn geweest van een van deze voorzieningen.

Het grootste deel van de achterstallige rekeningen op het terrein van hypotheek of huur (86%) en elektriciteit, water of gas (78%) loopt tot dit moment korter dan drie maanden. Achterstanden op het gebied van ziektekostenverzekering lopen tot nu toe het langst: bij één op de vijf zelfs langer dan 12 maanden. De duur tot nu toe van de terugbetalingen aan de belastingdienst verschilt zeer: 40% heeft hier tussen de 2 en 3 maanden mee te maken en één op de vier tussen de 7 en 12 maanden. Ten opzichte van 2009 is de duur van de betalingsachterstanden tot nog toe over de gehele linie toegenomen. Bij de totaal ingeschatte duur van de betalingsachterstanden (duur tot nog toe + ingeschatte duur vanaf dit moment) is deze inschatting het kortst bij huishoudens met achterstallige rekeningen op het gebied van elektriciteit, water en gas, en hypotheek of huur. 38% van de huishoudens met een achterstallige rekeningen op het gebied van ziektekostenverzekeringen verwacht dat deze pas na minimaal een jaar volledig zijn terugbetaald en dit geldt voor één op de drie huishoudens die nog terugbetalingen aan de belastingdienst moeten doen. Dit laatste is een behoorlijke daling ten opzichte van 2009 (60%).

Op dit moment hebben ongeveer 273.000 (in 2009: 142.000 en 2008: 200.000) huishoudens te maken met een of meer achterstallige rekeningen. 226.000 huishoudens geven aan de terugbetaling hiervan als een zware last te ervaren en 48.000 huishoudens als enigszins een last. De achterstallige rekeningen op het gebied van ziektekostenverzekering en de terugbetalingen aan de belastingdienst wegen vooral zwaar.

In de Monitor 2010 komt ook naar voren dat 20% van de huishoudens die aangeven op bepaalde kostensoorten geen achterstanden te hebben, wel een aanmaning of herinnering te hebben ontvangen voor die kostenpost. Dit gebeurt vooral bij elektriciteit, water en gas en ziektekostenverzekering.²

¹ 1,3% van de huishoudens heeft geen antwoord gegeven op deze vraag.

² Dit resultaat komt naar voren uit een extra vraag die in de Monitor 2010 is toegevoegd aan de vragenlijst: 'Heeft u in de afgelopen 12 maanden een herinnering en/of aanmaning ontvangen voor de volgende kostenposten? Zo ja, voor welke kostenpost is dat?'

Kredietverschaffing en leningen

14,70% van de huishoudens (1.044.000) gebruikt een krediet of lening. Hypotheken zijn niet meegeteld. Meestal (898.000 huishoudens, 86% van deze groep) betreft het één product. Samenloop tussen de verschillende typen komt bij 2,1% van alle huishoudens voor. Een doorlopend krediet of persoonlijke lening (6,5% van het totale aantal huishoudens, 460.000) komt het meest voor, gevolgd door studieschuld (5,5%, 390.000) en het lenen van geld bij familie of vrienden (287.000 ofwel 4,0%). Alle genoemde vormen komen vaker voor dan in 2009. Studieschulden zijn ook toegenomen ten opzichte van 2008. Ten opzichte van 2008 is het aantal doorlopende kredieten of persoonlijke leningen en geld geleend bij familie, vrienden of kennissen echter gedaald.

De gemiddelde omvang van doorlopend krediet/persoonlijke lening bedraagt € 11.400. Dit is ruim 36% gestegen ten opzichte van 2009. De studieschulden hebben een gemiddelde omvang van € 10.600. Dit is een daling van bijna 22% ten opzichte van 2009 en 35% ten opzichte van 2008. Verder is er gemiddeld voor € 8.000,- geld geleend bij familie, vrienden of kennissen, een daling van bijna 5% in vergelijking met een jaar geleden en van 19% ten opzichte van 2008.

De meest voorkomende typen achterstallige rekeningen kennen een samenloop met het hebben van een doorlopend krediet of persoonlijke lening en het lenen van geld bij vrienden, familie of kennissen. Het sterkst is dat met het hebben van een lening bij vrienden, familie of kennissen. Deze samenhang is het grootst bij hypotheek of huur, telefoonrekeningen, leningen en op afbetaling kopen, elektra, water of gas. Ten opzichte van 2009 is de sterkte van de samenhangen afgenomen. Dit wil zeggen dat het gezamenlijk optreden van typen betalingsachterstanden minder vaak voorkomt.

De totaal ingeschatte duur van de looptijd van de meeste doorlopende kredieten of persoonlijke leningen (81%) ligt tussen de één en tien jaar. Voor driekwart van de huishoudens die geld hebben geleend bij vrienden, familie of kennissen ligt de looptijd tussen korter dan een half jaar en 3 jaar. Volgens 64,1% van de huishoudens met een studieschuld bedraagt de totaal ingeschatte duur van deze schuld tien jaar of langer. In 2009 bedroeg dit laatste percentage 51%.

40% van de huishoudens die op dit moment te maken heeft met geld geleend bij vrienden, familie of kennissen geeft aan de terugbetaling hiervan als een zware last te ervaren en ruim eenderde als enigszins een last. In 2009 gold dit voor respectievelijk 50% en 28%. Voor de huishoudens die te maken hebben met een doorlopend krediet of persoonlijke lening geldt dat bijna eenderde de terugbetaling hiervan als een zware last beschouwd en 38% als enigszins een last.

Afbetalingsregelingen

2,6% van de huishoudens (184.000) is op dit moment goederen of diensten aan het afbetalen (in 2009 en 2008 betrof dit respectievelijk 2,2% en 6,0%). De grote meerderheid van de huishoudens met een afbetalingsregeling heeft 1 afbetalingsregeling lopen. Afbetalingsregelingen als gevolg van de aanschaf van bruin- en/of witgoed, producten gekocht bij een postorderbedrijf en auto's komen het meest voor.

96% van de huishoudens met een afbetalingsregeling op een auto verwacht dat de afbetaling hiervan langer dan twee jaar in beslag neemt.

In de groep huishoudens met afbetalingsregelingen van op afbetaling gekochte goederen en diensten ervaart 41% (76.000) de terugbetaling hiervan als een zware last. 36% als enigszins een last en 22% ervaart het helemaal niet als een last. De percentages van het aantal huishoudens dat de afbetaling van goederen als een zware of enigszins een last beschouwt, liggen hoger dan in de twee voorgaande jaren. In 2009 gold dit voor respectievelijk 21% en 30% en in 2008 voor 18% en 36%.

Rood staan

1,3 miljoen huishoudens hebben niet de mogelijkheid om rood te staan. Van de overige huishoudens (ruim 5,5 miljoen) blijkt 55% (bijna 3 miljoen) nooit rood te staan. 21% (1.1 miljoen) geeft aan af en toe rood te staan, 8% (449.000) regelmatig en 10% (538.000) vaak.¹ Het percentage van de huishoudens dat regelmatig of vaak rood staat is gestegen van 13,1% naar 13,9%..

De frequentie van het rood staan is iets toegenomen ten opzichte van 2009. Het gemiddelde bedrag waarvoor maximaal rood wordt gestaan is sterker toegenomen. De huishoudens die af en toe rood staan deden dit voor een gemiddeld maximumbedrag van bijna € 708. Degenen die regelmatig rood staan, noemen een gemiddeld maximumbedrag van ruim € 782 en de huishoudens die vaak rood staan noemen een gemiddeld maximumbedrag van € 2.600. Dit laatste bedrag verschilt behoorlijk met de monitor van 2009 (€ 1.280).

Alle onderscheiden achterstallige rekeningen hangen zeer sterk samen met de frequentie van het rood staan. Dit geldt met name voor de huishoudens met een achterstallige rekening op het terrein van ziektekostenverzekering, elektra, water en gas en hypotheek of huur.

27,7% van de huishoudens die de afgelopen 12 maanden wel eens rood hebben gestaan op één of meer rekeningen, geeft aan in de afgelopen maanden wel eens moeite te hebben gehad om weer een positief saldo te krijgen.

Creditcard

Ruim 2,1 miljoen huishoudens (30% van alle huishoudens) hebben één creditcard, 9,2% heeft er twee en 3,3% heeft er meer dan twee. Van de ruim drie miljoen huishoudens met een creditcard heeft 81,3% de afgelopen 12 maanden altijd in de volgende maand de creditcardschuld afgelost en 4,7% heeft de card in de afgelopen 12 maanden niet gebruikt. In zowel 2009 als 2008 had 94% van de huishoudens de creditcardschuld niet altijd in de volgende maand afgelost. Van de bijna 195.000 huishoudens die niet altijd de volgende maand de schuld hebben afgelost, heeft ruim de helft (52,6%) op dit moment te maken met een gespreide afbetalingsregeling. In 2009 betrof dit percentage 31% en in 2008 51%. De 102.000 huishoudens die in 2010 op het moment van ondervragen nog te maken hebben met een creditcardschuld hebben gemiddeld nog een bedrag openstaan van € 1.800. In 2009 betrof dit bedrag € 1.000 en in 2008 € 2.500.

¹ Verder geeft 4,7% van het totaal aantal huishoudens aan (328.000) niet te weten of niet te willen zeggen op hoeveel betaalrekeningen zij rood kunnen staan. 359.000 huishoudens weten niet hoe vaak zij rood staan of willen het niet zeggen.

20% van de huishoudens die op dit moment te maken hebben met een gespreide afbetalingsregeling van de creditcardschuld verwacht dat binnen een jaar de schuld is afgelost, 16% verwacht dat dit tussen de 1 en twee jaar zal duren en 15% verwacht dat dit langer dan twee jaar in beslag neemt. Het is hierbij van belang om op te merken dat bijna de helft aangeeft niet te weten hoe lang dit (nog) gaat duren.

Eerste indicatie risicofactoren

In de Monitor wordt een aantal kruisverbanden geschetst tussen kenmerken van huishoudens en het optreden van betalingsachterstanden.

Inkomen¹

Er is een indeling gemaakt in twee groepen huishoudens: een groep huishoudens met een huishoudensinkomen onder € 2.000 per maand (ongeveer een modaal inkomen) en een groep met huishoudens met een huishoudensinkomen van € 2.000 of meer per maand. Vergelijken we beide groepen waar het gaat om het bestaan van betalingsachterstanden, dan geldt voor de inkomensgroep met een huishoudensinkomen onder € 2.000 per maand dat:

- alle typen achterstallige rekeningen bijna twee tot vier keer zo vaak voorkomen. Dit is gelijk aan de monitor 2009 en 2008;
- zij bijna drie keer zo vaak geld hebben geleend bij vrienden, familie of kennissen en vaker studieschulden hebben. Deze percentages zijn toegenomen voor de lage inkomensgroep ten opzichte van de Monitor 2009 en vergelijkbaar met die van de Monitor 2008;
- zij vaker drie of meer betalingsachterstanden hebben dan de hoge inkomensgroep;
- zij vaker een afbetalingsregeling op producten hebben, met name voor producten van postorderbedrijven en huishoudelijke apparatuur.
- zij even vaak als de hoge inkomensgroep een afbetalingsregeling op een auto hebben. In 2009 had de inkomensgroep met een inkomen hoger dan € 2.000 vaker een afbetalingsregeling op een auto, terwijl deze percentages in 2008 vrijwel gelijk waren.
- een iets groter deel vaak rood staat en een kleiner deel nooit, af en toe of regelmatig;
- zij vaker schulden hebben in de categorieën van € 1.500 tot € 30.000.

Leeftijd

Er is een indeling gemaakt in vier leeftijdsklassen. Deze groepen zijn vergeleken waar het gaat om het bestaan van betalingsachterstanden. Dit leverde de volgende observatie op: De 65+-groep scoort op de meeste vormen van betalingsachterstanden lager dan de andere groepen. Alleen bij sommige afbetalingsregelingen en de lopende afbetalingsregeling van de creditcardschulden is dit niet het geval. Meer in het algemeen geldt dat de jongere leeftijdsgroepen tot 50 jaar vaker te maken hebben met betalingsachterstanden. Bij de groep tot 35 valt ook de relatief grote omvang op. Dit komt overeen met het verdiepende onderzoek dat in 2008 als vervolg op de Monitor 2008 is gehouden. Hieruit kwam naar

¹ Het gaat hierbij om het maandelijks netto inkomen van huishoudens, na aftrek van belastingen en premies en gecorrigeerd voor aftrekposten (zoals hypotheekrenteaftrek en heffingskortingen).

voren dat hoe jonger de leeftijd, des te meer kans er is op een risico op schulden en op het ontstaan van problematische schulden.

Huishoudensamenstelling

Er is een indeling gemaakt in vier groepen huishoudens: alleenstaanden met kinderen, alleenstaanden zonder kinderen, samenwonenden/gehuwden met kinderen en samenwonenden/gehuwden zonder kinderen. Dit leverde de volgende observaties op:

- De groep alleenstaanden met kinderen heeft aanzienlijk vaker te maken met achterstallige rekeningen dan de overige drie groepen;
- De groep alleenstaanden met kinderen heeft vaker te maken met zes of meer betalingsachterstanden dan de andere groepen huishoudens;
- De groep alleenstaanden met kinderen heeft vaker geld geleend van familie, vrienden of kennissen;
- De groep alleenstaanden en samenwonenden/gehuwden met kinderen hebben vaker dan de andere groepen een doorlopend krediet of persoonlijke lening afgesloten;
- De groep alleenstaanden met kinderen heeft vaker te maken met een lopende afbetalingsregeling voor de creditcardschuld;
- De groep alleenstaanden met kinderen scoort hoger dan de andere groepen op de afbetalingsregelingen voor producten gekocht bij postorderbedrijven en voor huishoudelijke apparatuur;
- De groep samenwonenden/gehuwden zonder kinderen heeft- in vergelijking met de andere onderscheiden groepen- het minst te maken met achterstallige rekeningen, alle vormen van krediet of lening, alle afbetalingsregelingen (met uitzondering van de auto) en de lopende afbetalingsregelingen op de creditcardschuld;
- Bij rood staan blijkt dat de twee groepen met kinderen het vaakst rood staan;
- Schulden met een omvang van meer dan € 15.000 komen vaker voor bij huishoudens van alleenstaanden met kinderen.

Op enkele kleine verschillen na komen deze resultaten overeen met de resultaten uit 2009 en 2008.

Opleiding

Er is een indeling gemaakt in drie groepen huishoudens op basis van het opleidingsniveau van de respondent. Deze vergelijking leverde op:

- Alle typen achterstallige rekeningen komen vaker voor onder laag opgeleiden dan onder midden- en hoog opgeleiden, met uitzondering van de terugbetalingen aan de belastingdienst die vaker voorkomen bij de midden opgeleiden. De kans dat de hoogopgeleiden te maken hebben met een achterstallige rekening is afgenomen ten opzichte van 2009 en 2008.¹ Alleen voor terugbetalingen aan de belastingdienst is deze kans voor hoogopgeleiden toegenomen.
- Doorlopend krediet/persoonlijke lening komen minder vaak voor bij laag opgeleiden dan bij de overige groepen. Voor geld geleend bij familie, vrienden of kennissen en studieschulden zijn de verschillen tussen de groepen afgenomen ten opzichte van 2009;

¹ De oorzaak hiervan kan te maken hebben met de verschuiving van de categorieën in de Monitor 2010. Hierin is de categorie HAVO/VWO/HBS/MMS/Gymnasium gerekend tot het middenniveau. In de voorgaande monitoren werd deze categorie bij 'hoog' gerekend.

- Laagopgeleiden hebben vaker dan de overige groepen te maken met de verschillende afbetalingsregelingen, met uitzondering van afbetalingsregelingen van auto's die vaker voorkomt bij hoogopgeleiden. De verschillen op afbetalingsregelingen voor huishoudelijke apparatuur en bruin- en/of witgoed zijn kleiner geworden ten opzichte van 2009 en 2008.
- Laag opgeleiden hebben vaker te maken met vijf of meer betalingsachterstanden dan midden- en hoog opgeleiden;
- Bij rood staan komt naar voren dat midden- en hoog opgeleiden vaker rood staan. Dit is gelijk aan de resultaten uit 2009;
- Laag opgeleiden hebben minder vaak te maken met creditcardschulden dan de hoog en midden opgeleiden: hoog opgeleiden hebben negen keer zo veel kans als laag opgeleiden om een creditcardschuld te hebben die niet in de volgende maand voldaan kan worden en de midden- en hoogopgeleiden hebben bijna vijf maal zoveel kans op een lopende afbetalingsregeling van de creditcardschuld als de laagopgeleiden. In 2009 hadden de hoogopgeleiden ook meer kansen op deze aspecten dan de laagopgeleiden maar deze kansen waren beïndrukkend lager dan in 2010. In 2008 hadden de laagopgeleiden nog meer kansen dan de midden- en hoogopgeleiden dat hun creditcardschuld niet altijd de volgende maand kan worden afgelost en op lopende afbetalingsregelingen van deze creditcard;
- Bij vier typen betalingsachterstanden scoren de midden opgeleiden lager dan de hoog opgeleiden (studieschuld, auto, regelmatig rood staan en creditcardschuld niet de volgende maand kunnen aflossen);
- Midden en hoog opgeleiden hebben vaker dan laag opgeleiden te maken met schulden van € 15.000 of meer. Het verschil voor de categorie € 30.000 of meer is afgenomen ten opzichte van 2009.

Etniciteit

Er is ook een vergelijking gemaakt tussen huishoudens waarvan de respondent niet-westers allochtoon is en huishoudens waarvan de respondent autochtoon of westers allochtoon is volgens de door het CBS gehanteerde definitie. Uit deze vergelijking komt naar voren dat voor huishoudens met een niet-westers allochtoone respondent geldt dat:

- De kans dat zij op een van de genoemde typen een achterstallige rekening (gehad) hebben vijf tot negen keer zo groot is. In de monitor 2009 was deze kans vijf tot dertien maal zo groot;
- De kans op leningen bij vrienden, familie of kennissen en op studieschuld groter is (respectievelijk ruim negen keer en bijna 2 keer). De kans op studieschulden is ten opzichte van 2009 aanzienlijk kleiner geworden.
- bijna evenveel kans hebben op een doorlopend krediet als de andere onderscheiden groep. In 2009 en 2008 was de kans hierop voor niet-westerse allochtonen nog ongeveer drie keer zo groot;
- De kans op het bestaan van lopende afbetalingsregelingen groter is, met name bij huishoudelijke apparatuur en producten gekocht bij een postorderbedrijf. Voor huishoudelijke apparatuur en bruin- en/of witgoed is deze kans ten opzichte van een jaar geleden afgenomen;
- zij meer kans hebben op creditcardschulden en op dit moment lopende afbetalingsregelingen daarvan. In 2009 had deze groep minder kans op een lopende afbetalingsregeling van de creditcardschulden dan de andere onderscheiden groep;

- 15,3% van hen aangeeft vaak rood te staan, terwijl dit voor de niet-allochtonen en westerse allochtonen 6,8% is; Deze kans is voor de niet-westerse allochtonen met 1,1% afgenomen ten opzichte van een jaar geleden;
- Zij meer kans hebben op een schuldomvang van meer dan € 15.000 en aanzienlijk meer kans hebben op meer dan één betalingsachterstand dan de niet-allochtonen of westerse allochtonen huishoudens.

Tijdsbesteding/positie op de arbeidsmarkt

Er is ook een vergelijking gemaakt op basis van de tijdsbesteding, ofwel de positie op de arbeidsmarkt, van de respondent. De volgende groepen springen hierbij in het oog:

- De groep die met pensioen of VUT is, scoort laag op alle vormen van betalingsachterstanden en de typen daarbinnen. Dit is gelijk aan de resultaten van 2009 en 2008;
- De categorie arbeidsongeschikten heeft een grote kans op betalingsachterstanden op het gebied van elektriciteit, water en gas, terugbetalingen aan de belastingdienst, geld lenen bij vrienden, familie of kennissen en afbetalingen van postorderbedrijfproducten. Ook heeft deze categorie een grotere kans op creditcardschulden en lopende afbetalingsregelingen en op zes of meer betalingsachterstanden;
- De categorie werkloos/werkzoekend heeft een veel grotere kans op betalingsachterstanden in een groot aantal vormen en typen daarbinnen. De kans op een doorlopend krediet of persoonlijke lening, auto, bruin- en/of witgoed en op een omvang van de totale schuld tussen de € 15.000 en € 30.000 is nog steeds hoog ten opzichte van de andere onderscheiden groepen maar lager dan in 2009.
- Studenten scoren het hoogst op achterstallige rekening met betrekking tot ziektekostenverzekeringen, hypotheek of huur en telefoonrekeningen. Verder hebben zij de meeste kans op studieschulden. De kans op studieschulden is met ruim de helft afgenomen ten opzichte van 2009. Ook hebben zij vaker een afbetalingsregeling op auto of huishoudelijke apparatuur. Daarnaast hebben zij relatief vaak schulden met een grotere omvang.

Vergelijking met Monitor 2009

De vragenlijst zoals deze is toegepast in de huidige meting is grotendeels gelijk aan die van de Monitor Betalingsachterstanden 2009 en 2008. Hierdoor kan op een groot aantal punten de vergelijking tussen de Monitor van 2010 en de Monitor van 2009 plaatsvinden (alsmede de Monitor 2008).

Zoals reeds opgemerkt, blijkt in Nederland in 2010 26,7% (ruim 1,89 miljoen) van alle huishoudens minimaal een van de onderscheiden typen betalingsachterstanden te hebben (gehad). In 2009 ging het om 24,8% van alle huishoudens. In 2008 betrof dit percentage 27,0% van alle huishoudens (ruim 1,9 miljoen huishoudens). Zowel in 2010, 2009 als in 2008 zijn de huishoudens die slechts af en toe rood staan niet meegenomen in deze telling. In Tabel 1 is het aandeel huishoudens van de verschillende vormen van betalingsachterstanden over alle drie de jaren weergegeven. Alle percentages in deze tabel zijn gerelateerd aan het totaal aantal huishoudens in Nederland over het desbetreffende jaar.

Tabel 1 Overzicht aandeel huishoudens met betalingsachterstanden 2008 - 2010

	<i>Aandeel huishoudens 2010 (%)</i>	<i>Aandeel huishoudens 2009 (%)</i>	<i>Aandeel huishoudens 2008 (%)</i>
Achterstallige rekeningen	10,0	6,8	8,3
Kredietverschaffing en leningen	14,7	12,0	13,9
Afbetalingsregelingen	2,6	2,2	5,9*
Rood staan (vaak of regelmatig)	13,9	13,1	14,8*
Niet altijd volgende maand creditcardschuld afbetalen	2,7	2,0	1,7
Te maken met gespreide afbetalingsregeling creditcard-schuld	1,4	0,6	0,9

Bron: Panteia

** deze percentages zijn vanwege wijzigingen in de vraagstelling niet goed vergelijkbaar. De resultaten kunnen als indicatief worden beschouwd.*

Uit de tabel komt naar voren dat alle onderscheiden vormen van betalingsachterstanden in de Monitor 2010 ten opzichte van de Monitor 2009 zijn toegenomen. Ook ten opzichte van 2008 is er in 2010 een toename te zien bij de achterstallige rekeningen, kredietverschaffing en leningen, en creditcardgerelateerde achterstanden. Door de wijze van meten, is er sprake van een beperkte vergelijkbaarheid ten opzichte van 2008 bij afbetalingsregelingen en rood staan.

Achterstallige rekeningen

De achterstallige rekeningen zijn in 2010 behoorlijk toegenomen ten opzichte van 2009 (711.000, 10% in 2010, tegenover 485.000, 6,8% in 2009). In 2008 was dit 8,3%.

De belangrijkste stijging van de achterstallige rekeningen ten opzichte van 2009 is gelegen in de terugbetalingen aan de belastingdienst. Het gaat hier om meer

dan een verdubbeling van het aantal huishoudens dat hier mee te maken heeft in 2010. Andere in het oog springende stijgingen zijn achterstallige rekeningen op het gebied van leningen en op afbetaling kopen, telefoonrekeningen en elektriciteit, water of gas. Ten opzichte van de Monitor 2008 is er een stijging van het aantal huishoudens met achterstallige rekeningen zichtbaar bij elektriciteit, water of gas, hypotheek of huur, leningen en inboedel of WA-verzekering en een afname bij ziektekostenverzekering, telefoonrekening en overige rekeningen.

In 2010 is het aantal huishoudens met één tot en met vier betalingsachterstanden ten opzichte van de Monitor uit 2009 en 2008 gestegen. Het aantal huishoudens met 5 betalingsachterstanden is ten opzichte van 2009 gestegen en gelijk aan het percentage in 2008. In 2010 is er voor het eerst sprake van huishoudens met 8 betalingsachterstanden (0,1%, 5.000 huishoudens).

In de Monitor 2009 kwam naar voren dat 46% van de huishoudens die in de afgelopen 12 maanden een achterstallige rekening om financiële redenen had gehad op het moment van ondervragen nog steeds een achterstallige rekening had. In 2010 is dit percentage gestegen naar 51,1%. In 2008 betrof dit percentage 55%.

De omvang van de bedragen van de achterstallige rekeningen laten een zeer wisselend beeld zien ten opzichte van 2009 en 2008. Het is niet mogelijk om hierin een bepaalde ontwikkeling te herkennen.

Kredietverschaffing en leningen

Het aantal huishoudens met een krediet of lening is in de Monitor 2010 met 23% toegenomen ten opzichte van de Monitor 2009. Deze toename geldt voor alle onderscheiden vormen, maar is het grootst bij de doorlopende kredieten of persoonlijke leningen (25%). Deze toename bij de doorlopende kredieten of leningen is duidelijk zichtbaar in het gemiddelde bedrag waarvoor deze zijn afgesloten. Dit is in totaal met 36% gestegen. Voor geld, geleend bij vrienden, familie of kennissen en studieschuld geldt een afname van het gemiddelde bedrag (van respectievelijk 5% en 21%). Ten opzichte van 2008 doet zich in de Monitor 2010 een toename voor van bijna 6%.

Verder kan worden opgemerkt dat de groep huishoudens met een inkomen onder de € 2.000 in 2010 vaker dan in 2009 geld hebben geleend bij vrienden, familie of kennissen en vaker studieschulden hebben dan de groep huishoudens met een inkomen vanaf € 2.000.

Afbetalingsregelingen

Het aantal huishoudens met afbetalingsregelingen is in 2010 ten opzichte van de Monitor 2009 toegenomen van 2,2% naar 2,6% van het totale aantal huishoudens. In 2010 waren deze huishoudens verantwoordelijk voor ruim 200.000 afbetalingsregelingen en in 2009 voor 168.000. De belangrijkste toename is zichtbaar bij bruin- en/of witgoed en verbouwing.

Bij het aanschaffen van producten op afbetaling springt vooral in het oog dat laag opgeleiden vaker dan midden- en hoog opgeleiden huishoudelijke apparatuur aanschaffen op afbetaling. In 2009 ging het hierbij om het aanschaffen van producten via een postorderbedrijf en bruin- en/of witgoed.

Rood staan

Het aantal huishoudens dat nooit en af en toe rood staat, is licht afgenomen ten opzichte van de Monitor 2009. Het aantal huishoudens dat regelmatig of vaak rood staat, is licht toegenomen. Het gemiddelde maximumbedrag waarvoor wordt roodgestaan, is voor de huishoudens die vaak rood staan behoorlijk toegenomen ten opzichte van de Monitor 2009: van € 1.280 naar € 2.600. Het overstijgt ook het maximumbedrag uit 2008. Dit was € 2.100.

Creditcard

Het percentage huishoudens dat niet altijd in de volgende maand hun creditcard-schuld heeft afgelost, is ten opzichte van de Monitor 2009 toegenomen van 4,4% naar 6,4%¹ en in 2008 betrof dit percentage 5,7. Zichtbaar is verder dat in 2010 meer huishoudens te maken hebben met een gespreide afbetalingsregeling van de creditcard-schuld. In 2010 is dit 51,1% van de huishoudens die niet altijd in de volgende maand hun creditcard-schuld kunnen aflossen - net als in 2008- en in 2009 bijna eenderde. Ook het gemiddelde bedrag dat de huishoudens die op dit moment nog te maken hebben met een gespreide afbetalingsregeling van de creditcard-schuld hebben openstaan is toegenomen ten opzichte van 2009: van € 1.000 naar € 1.880 en afgenomen ten opzichte van 2008. Toen bedroeg het € 2.500.

Niet-westerse allochtonen

Er kan worden opgemerkt dat in de Monitor 2010 naar voren is gekomen dat niet-westerse allochtonen vaker te maken hebben met alle onderscheiden vormen van betalingsachterstanden dan westerse allochtonen en autochtonen. Dit beeld kwam ook reeds naar voren in de voorgaande jaren van de Monitor. Een verschil tussen 2010 en 2009 is dat niet-westerse allochtonen vaker kans blijken te hebben op een betalingsachterstand met betrekking tot de afbetaling van een auto en ook hebben zij meer kans dan in 2009 op een gespreide afbetalingsregeling van de creditcard-schuld. De kans dat niet-westerse allochtonen vaker te maken hebben met doorlopende kredieten of persoonlijke leningen en studieschulden is nog steeds groter dan bij de andere onderscheiden groepen, maar is ten opzichte van 2009 wel behoorlijk afgenomen. Dit geldt ook voor afbetalingsregelingen op huishoudelijke apparatuur en bruin- en/of witgoed, de kans op 'vaak' roodstaan. Ten opzichte van 2009 hebben zij vaker kans op een lopende afbetalingsregeling van de creditcard-schulden.

Belangrijkste conclusies

Uit de Monitor 2010 komt naar voren dat met inbegrip van de 32.000 WSNP-trajecten er in Nederland ruim 1,89 miljoen huishoudens zijn waarin minimaal sprake is van een van de onderscheiden vormen van betalingsachterstanden. Gerelateerd aan het totaal van bijna 7,1 miljoen huishoudens (CBS-Statline) blijkt dat dit 26,7% van alle huishoudens is. In 2009 lag dit percentage op 24,8% en in 2008 bedroeg dit percentage 27,0%.

¹ Dit percentage is gerelateerd aan de huishoudens met 1 of meer creditcards (ruim 3,1 miljoen huishoudens). Het percentage ten opzichte van het totaal aantal huishoudens in Nederland is 2,7% (7,1 miljoen).

Deze toename ten opzichte van de Monitor 2009 komt ook naar voren in de onderscheiden vormen van betalingsachterstanden. Het aantal huishoudens dat te maken heeft met een achterstallige rekening is op alle onderscheiden typen toegenomen, wat ook geldt voor alle onderscheiden vormen van kredietverschaffing. Een toename van het aantal huishoudens met afbetalingsregelingen op bruin- en/of witgoed en verbouwing zorgt met name voor een stijging van het totale aantal huishoudens met een afbetalingsregeling. Verder is ook het aantal huishoudens dat de creditcardschuld niet altijd in de volgende maand kan terugbetalen gestegen, evenals het aantal huishoudens dat te maken heeft met een gespreide afbetalingsregeling van de creditcardschuld.

Het aantal huishoudens dat regelmatig of vaak rood staat is enigszins gestegen ten opzichte van 2009. Als we echter kijken naar de omvang van de roodstand, blijkt het maximumbedrag hiervan behoorlijk te zijn toegenomen. Een aanzienlijke toename van het gemiddelde bedrag van de betalingsachterstand is ook zichtbaar bij de doorlopende kredieten of persoonlijke leningen. Bij de achterstallige rekeningen valt op dat er vooral een toename is bij achterstallige rekeningen met een omvang van € 500 tot € 2.000, van € 5.000 tot 10.000 en bij rekeningen van € 20.000 of meer.

Uit deze resultaten kan niet worden opgemaakt hoeveel huishoudens (een risico op) problematische schulden hebben. Wel kunnen ze een indicatie geven van de huishoudens die mogelijk te maken hebben met (risico's op) problematische schulden.

Na een afname van het aantal betalingsachterstanden in 2009 ten opzichte van 2008, is in 2010 een stijging van het aantal betalingsachterstanden zichtbaar ten opzichte van beide jaren. De afname van het totaal aantal betalingsachterstanden in 2009 ten opzichte van 2008, leek erop te wijzen dat huishoudens vanwege de crisis behoudender waren geworden in hun consumptiegedrag en letterlijk 'hun hand op de knip' hielden. Dit gebeurde niet altijd uit financiële noodzaak, maar ook uit voorzorg. Tegelijkertijd werden er als gevolg van de crisis ontwikkelingen in gang gezet zoals het aanscherpen van de kredietwaardigheidstoets¹ en van het incassobeleid door bedrijven en instellingen, die ook invloed hadden op de financiële situatie van huishoudens.

De vraag is of een toename van het aantal huishoudens met betalingsachterstanden in 2010 wil zeggen dat de financiële situatie van huishoudens het afgelopen jaar is verslechterd. Voor een deel kan dit worden bevestigd. Het 'appeltje voor de dorst' dat huishoudens in betere tijden hebben opgebouwd, raakt op een gegeven moment op. Betalingsachterstanden kunnen het gevolg zijn. Verder kan het goed zijn dat er in 2009 veelal sprake is geweest van het uitstellen van bepaalde grotere uitgaven, die in 2010 wel zijn gedaan, wellicht uit noodzaak omdat vervanging niet langer kon wachten.

¹ Kredietaanbieders zijn bij alle vormen van krediet, dus ook bij het kopen van goederen op afbetaling, al bij wet verplicht om een kredietwaardigheidstoets uit te voeren en een kredietprospectus beschikbaar te hebben. De Autoriteiten Financiële Markten houdt toezicht op de naleving van deze verplichtingen.

De resultaten duiden er op dat niet alle huishoudens het moeilijker hebben, maar dat bepaalde betalingsachterstanden kenmerkend zijn voor bepaalde groepen huishoudens. In het onderstaande worden de meest opvallende zaken besproken.

Meer kans op betalingsachterstanden voor alleenstaanden met kinderen

Uit de Monitor 2010 komt naar voren dat alleenstaanden met kinderen vaker te maken hebben met betalingsachterstanden dan de andere groepen huishoudens. Dit is niet anders dan in de Monitor 2009, maar op een aantal aspecten is de financiële situatie van deze huishoudens wel verslechterd. Dit komt overeen met een bericht van het Nibud, waarin werd voorspeld dat huishoudens met kinderen in 2010 het zwaarst getroffen zouden worden.¹

Meer kans op betalingsachterstanden voor lage inkomensgroepen

In bovengenoemd bericht van het Nibud werd voorspeld dat rondkomen voor de lagere inkomensgroepen in 2010 nog lastiger zou worden dan in 2009. Ook dit wordt bevestigd in de resultaten van de Monitor 2010. Als we kijken naar de financiële situatie van werklozen, arbeidsongeschikten en huishoudens met een inkomen lager dan € 2.000, valt op dat zij het op vele aspecten moeilijk hebben. Met name arbeidsongeschikten en werklozen hebben op een groot aantal aspecten een hogere kans op een betalingsachterstand dan andere onderscheiden huishoudensgroepen. Hierbij dient te worden opgemerkt dat de kansen op betalingsachterstanden voor de groep arbeidsongeschikten zijn toegenomen ten opzichte van de Monitor 2009 en voor de groep werklozen zijn afgenomen.

Toename van geld geleend bij vrienden, familie of kennissen

Een opvallende toename bij de genoemde lage inkomensgroepen is het geld dat geleend is bij vrienden, familie of kennissen. Duidelijk meer huishoudens maken hier gebruik van en in het bijzonder de lage inkomensgroepen. Een verklaring is dat het een toegankelijke manier is om (tijdelijk) over extra geld te beschikken. Daarnaast is de termijn waarop het geleende geld wordt teruggegeven vaak flexibel en ook gaat de lening vaak zonder of met geringe rente gepaard. Dege-
nen die lenen bij familie, vrienden of kennissen, omzeilen hierdoor ook de (strengere) procedures om krediet te verkrijgen en terug te betalen. Deze toename van leningen bij familie, vrienden of kennissen geldt ook voor niet-westerse allochtonen ten opzichte van autochtonen of westerse allochtonen. Alhoewel de groep niet-westerse allochtonen een grotere kans heeft op veel aspecten van betalingsachterstanden dan de overige groepen, valt een duidelijke vermindering van deze kansen op ten opzichte van een jaar geleden.

Toename omvang bedrag roodstand

Over de gehele linie genomen, blijkt het aantal huishoudens dat regelmatig of vaak rood staat enigszins te zijn gestegen ten opzichte van de Monitor 2009. Ook als we naar de onderscheiden groepen kijken (inkomen van minder dan € 2.000, werklozen, arbeidsongeschikten, niet-westerse allochtonen), zijn er geen scherpe stijgingen waarneembaar. De omvang van de roodstand van de huishoudens die

¹ Nibud: crisis treft in 2010 heel Nederland in portemonnee, januari 2010

vaak rood staan, is echter wel behoorlijk toegenomen. Dit duidt mogelijk op een financieel lastigere situatie voor eenzelfde groep huishoudens als in 2009. Net als leningen bij familie, vrienden of kennissen, is rood staan een gemakkelijke manier om over extra krediet te beschikken.

Betalingsachterstanden voor groepen met meer inkomen

Sommige betalingsachterstanden lijken meer het domein te zijn van huishoudens met (waarschijnlijk) meer financiële armslag. In het oog hierbij springen de huishoudens met een inkomen van meer dan € 2.000 die meer kans hebben op doorlopend krediet of persoonlijke lening en op creditcardschulden dan de groep huishoudens met een inkomen lager dan € 2.000. Dit valt ook op bij de midden- en hoogopgeleiden die meer kans hebben op een doorlopend krediet of persoonlijke lening dan de laagopgeleiden, vaker regelmatig of vaak rood staan en ook behoorlijk meer kans hebben op creditcardschulden en gespreide afbetaling daarvan. De groep fulltime werkenden heeft ook relatief meer kans op het hebben van een doorlopend krediet of persoonlijke lening, op regelmatig of vaak rood staan en op creditcardschulden. Ook behoren zij tot degenen die relatief vaak een betalingsachterstand van € 15.000 of meer hebben. Dit beeld komt overeen met de ontwikkeling die de NVVK in haar jaarverslag schetst dat steeds meer mensen met een bovenmodaal inkomen een beroep doen op schuldhulpverlening om hun financiële problemen op te lossen.¹

Oorzaken achter de betalingsachterstanden

Om oplossingen te vinden voor het verkleinen van de kansen op schulden bij specifieke groepen huishoudens is het van belang inzicht te hebben in de oorzaken van de betalingsachterstanden. Deze kan voor de onderscheiden groepen zeer verschillen. Bij de groepen met lage inkomens (onder € 2000, werklozen, arbeidsongeschikten, niet-westerse allochtonen) zal er in grote mate sprake zijn van overlevingsschulden. Hierbij is het inkomen te laag om alle noodzakelijke uitgaven te financieren. Deze schulden komen vooral voor bij huishoudens met een zeer geringe vrije bestedingsruimte.

Daarnaast zal er sprake zijn van aanpassingsschulden, die ontstaan als mensen er niet in slagen om hun uitgaven patroon aan te passen aan een gedaald inkomen of gestegen kosten. Dit gebeurt vooral bij een plotselinge inkomensdaling, zoals bij werkloosheid of arbeidsongeschiktheid. Ook kan er bij deze groep sprake zijn van compensatieschulden. Hun inkomen is dan wel voldoende voor de noodzakelijke uitgaven, maar omdat zij zich vergelijken met anderen die het 'beter' hebben, kopen zij goederen die zij zich financieel eigenlijk niet kunnen permitteren.

De groep huishoudens die het financieel beter heeft, kan bij het opdoen van betalingsachterstanden eerder te maken hebben met overbestedingsschulden. Deze schulden ontstaan door bovenmatige consumptie. Deze uitgaven zijn vaak te voorkomen. Zo wordt er bijvoorbeeld geld geleend voor een nieuwe auto, terwijl de oude auto nog niet vervangen had hoeven worden.²

¹ Bovenmodale inkomens doen vaker beroep op schuldhulpverlening, NVVK, 15 april, 2010.

² Ommeren, C.M. van, L.S. de Ruig, P.M.J. Vroonhof, Huishoudens in de rode cijfers: Omvang en kenmerken van huishoudens met (een risico op) problematische schulden, Panteia, 2008.

Het is de vraag hoe de situatie met betrekking tot de betalingsachterstanden zich het komende jaar gaat ontwikkelen. Dit zal voor een belangrijk deel afhankelijk zijn van de economische situatie en de werkgelegenheid. De economische crisis is nog niet achter de rug en nog steeds lastig te voorspellen. Er lijkt een voorzichtig herstel van de economische situatie in het vooruitzicht. Ook de vooruitzichten voor 2011 zijn vooralsnog positief.¹

Omdat de arbeidsmarkt altijd met vertraging op economische ontwikkelingen reageert, wordt verwacht dat de werkgelegenheid in 2010 eerst nog zal dalen en pas in 2011 naar verwachting licht zal toenemen. De omvang van deze stijging hangt van meerdere aspecten af, zoals de bezuinigingen van overheden (zowel nationaal als internationaal) en het tempo waarin de vergrijzing plaatsvindt.²

De ontwikkeling van het aantal huishoudens met betalingsachterstanden is behalve van een gunstig economisch tij ook afhankelijk van bijvoorbeeld maatregelen van de overheid om de kans op betalingsachterstanden te verminderen, informatievoorziening aan burgers en de toegankelijkheid en effectiviteit van gemeentelijke schuldhulpverlening en overige instanties die zich daarmee bezighouden.

Dat er een groep huishoudens is die nauwelijks het hoofd boven water kan houden, komt niet of nauwelijks naar voren in de huidige Monitor. Dat heeft vooral te maken met de 'grote aantallen': op ruim 7 miljoen huishoudens is en blijft het aantal probleemschulden relatief beperkt waardoor het aantal overige huishoudens dat de hand op de knip houdt al snel veel groter is. Dat laatste is terug te zien in de (gemiddelde) cijfers.

¹ RWI, Arbeidsmarktanalyse 2010

² UWV Kwartaal Verkenningen 2010- III en 2010-IV.

1 Inleiding

In deze rapportage worden de resultaten weergegeven van de Monitor Betalingsachterstanden 2010. Deze Monitor is het vervolg op de metingen die in 2008 en 2009 hebben plaatsgevonden. Panteia voert deze Monitor in opdracht van het ministerie van SZW uit.

De Monitor Betalingsachterstanden heeft als doel het aantal huishoudens met betalingsachterstanden in beeld te brengen en de kenmerken van de betalingsachterstanden en de achtergrondkenmerken van de huishoudens met betalingsachterstanden te beschrijven.

Om dit doel te realiseren zijn de volgende onderzoeksvragen geformuleerd:

- 1 Wat is het aantal huishoudens met betalingsachterstanden in Nederland?
- 2 Op welke terreinen doen zich deze betalingsachterstanden voor?
- 3 In hoeverre hebben betalingsachterstanden betrekking op aangegane financieringsverplichtingen voor de langere termijn (leningen) of korte termijn (roodstand op een betaalfaciliteit)?
- 4 Wat zijn de kenmerken van de huishoudens met betalingsachterstanden?
- 5 Hoe zwaar wegen de betalingsachterstanden praktisch en in de beleving van het huishouden?
- 6 Wat zijn de belangrijkste verschillen tussen de resultaten uit deze vervolgmetingen en de resultaten uit de voorgaande metingen? Hoe zijn deze verschillen te verklaren?

De Monitor Betalingsachterstanden is in 2008 opgezet en uitgevoerd omdat er via bestaande bronnen geen compleet én actueel beeld gegeven kon worden van alle betalingsachterstanden in Nederland. De Monitor is toen op zodanige wijze opgezet dat deze periodiek op gelijke wijze kan worden herhaald. Na de eerste herhaling van 2009, is de Monitor in 2010 voor de tweede keer herhaald. Op enige details na is de vragenlijst voor 2010 grotendeels hetzelfde gebleven als de vragenlijst in 2009, zodat opnieuw een goede vergelijking met eerdere jaren mogelijk is. De telefonische enquête bij de Monitor 2010 is gebaseerd op 2.000 waarnemingen. Met 2.000 waarnemingen zijn betrouwbaarheid en representativiteit van de resultaten gegarandeerd.¹

In 2008 heeft als vervolg op de Monitor een verdiepend onderzoek² plaatsgevonden naar het aantal huishoudens met (een risico op) problematische schulden. Indien relevant wordt in kwalitatieve zin verwezen naar de resultaten van dit verdiepende onderzoek.

¹ Bij de keuze voor het aantal te enquêteren respondenten is gekeken naar de significantie van verschillen tussen bepaalde waarnemingen en de meeropbrengst in termen van 'snellere' significantie bij toenemende aantallen waarnemingen. Het aantal van 2.000 paste goed in dit beeld om ook borg te kunnen staan voor betrouwbaarheid en representativiteit van de resultaten.

² Ommeren, C.M. van, L.S. de Ruig, P.M.J. Vroonhof, Huishoudens in de rode cijfers: Omvang en kenmerken van huishoudens met (een risico op) problematische schulden, Panteia, 2008.

Opzet rapport

Omdat betalingsachterstanden zeer kunnen verschillen van aard is er bij de uitwerking van de onderzoeksvragen aandacht besteed aan verschillende aspecten van het begrip betalingsachterstanden. Voor de interpretatie van de resultaten is het verder van groot belang inzicht te krijgen in de representativiteit van de uitkomsten. In hoofdstuk 2 wordt uitgebreid bij deze aspecten stilgestaan.

Hoofdstuk 3 bevat de resultaten per betalingsachterstandvorm. Bij hoeveel huishoudens komen deze voor, en wat is de omvang en de duur? Binnen de betalingsachterstandvormen wordt daarbij onderscheid gemaakt tussen verschillende typen, waarmee de onderzoeksvragen 1 tot en met 3 worden beantwoord. Ook de samenloop tussen de verschillende vormen wordt bestudeerd.

In hoofdstuk 4 wordt vervolgens ingezoomd op de kenmerken van huishoudens met betalingsachterstanden. Hierbij worden de verschillende vormen onderscheiden naar onder meer leefsituatie, leeftijd, etniciteit, opleidingsniveau, tijdsbesteding en inkomen. Ook worden vast een aantal kruisverbanden tussen kenmerken van huishoudens en het optreden van betalingsachterstanden geschetst. In hoofdstuk 5 komen de praktische gevolgen en ervaringen van huishoudens met betalingsachterstanden aan de orde.

De onderzoeksverantwoording staat in bijlage I. Bijlage II geeft de samenstelling van de begeleidingscommissie: de namen van de leden en de organisaties waarbij zij werkzaam zijn. In bijlage III wordt de vragenlijst van de enquête weergegeven. Bijlage IV bevat een beschrijving van de respondenten en hun huishoudens op basis van algemene kenmerken en als laatste geeft bijlage V een overzicht van alle tabellen die in het rapport staan weergegeven.

Ter wille van de leesbaarheid van het grote aantal tabellen, is ervoor gekozen om de tekst bij een tabel zoveel mogelijk op dezelfde pagina te zetten. Dat betekent wel dat hier en daar grote witvlakken voorkomen.

Daar waar interessant wordt de vergelijking gegeven met 2009 en in sommige gevallen ook met 2008. Dit gebeurt in de tabellen of in de tekst of beiden.

2 Interpretatie resultaten: definities en steekproef

In het verleden is vaak gebleken dat het niet eenvoudig is goede informatie te verzamelen over betalingsachterstanden en schulden. Dat ligt aan de gevoeligheid van het onderwerp, maar ook aan praktische meetproblemen in allerlei opzichten. Zaken die daarbij een rol spelen zijn:

- te hanteren definities
- het opzetten van een representatieve steekproef en het beoordelen van de respons
- het ophogen van resultaten.

Gezien het belang van deze aspecten besteden we hier in dit hoofdstuk ruimschoots aandacht aan.

2.1 Definitie betalingsachterstanden

Omdat betalingsachterstanden zeer kunnen verschillen van aard is er bij de uitwerking van de onderzoeksvragen aan verschillende aspecten van het begrip betalingsachterstanden aandacht besteed. Dit is gedaan om een zo reëel en compleet mogelijk beeld te krijgen van huishoudens die op de een of andere manier te maken hebben met betalingsachterstanden. Er is voor gekozen een breed begrip te hanteren in de Monitor. De volgende vormen van betalingsachterstanden zijn meegenomen:

- achterstallige rekeningen
- kredieten en (persoonlijke) leningen
- op afbetaling gekochte goederen
- creditcardschulden
- rood staan.

Op al deze vormen wordt kort ingegaan, vooral vanuit het oogpunt van het interpreteren van onderzoeksresultaten.

2.1.1 Achterstallige rekeningen

Het begrip achterstallige rekening is breed ingestoken en vervolgens binnen de vragenlijst vernauwd. In eerste instantie is gekeken naar achterstallige rekeningen *in de afgelopen 12 maanden*, waarbij in principe alle achterstanden (dus een te laat betaalde rekening en in die zin opgebouwde betalingsachterstand) zijn meegenomen. Ook is de situatie *op dit moment* uitgevraagd.

Binnen dit totaal komen natuurlijk ook veel achterstanden voor die weinig of niets zeggen over de financiële gezondheid van huishoudens. Een te laat betaalde rekening kan bijvoorbeeld ook zoekgeraakt zijn. Daarom is ook gevraagd naar de reden van de achterstallige rekening. Daarbij zijn de volgende antwoordcategorieën voorgelezen:

- 1 financieel
- 2 vergeten
- 3 achterstand in eigen administratie
- 4 fout in administratie van de organisatie
- 5 anders, namelijk

Daarbij is de categorie 'anders' achteraf bijna volledig gehercodeerd zodat deze antwoorden ook onder de eerste 4 categorieën kwamen te vallen. In diverse analyses zijn alleen huishoudens meegenomen die 'financieel' als antwoord

gaven. Dit wordt in de tekst van het rapport en bij tabellen steeds vermeld. Het is denkbaar dat 'achterstand in eigen administratie' ook een financiële achtergrond heeft - door respondenten bewust of onbewust als zodanig genegeerd. Gezien het beperkte aantal antwoorden in deze categorie kan wel gesteld worden dat dit zeker niet op grote schaal aan de orde is.

De volgende typen achterstallige rekeningen zijn onderscheiden, ingedeeld op basis van onderwerp:

- hypotheek of huur
- elektriciteit, water of gas
- ziektekostenverzekering
- leningen of op afbetaling kopen (het gaat om achterstand op de geplande terug- of afbetaling)
- inboedel- of WA-verzekering
- telefoonrekeningen (telefoonrekeningen van kinderen tellen ook mee).
- alimentatie
- overige rekeningen, zoals schoolgeld, collegegeld of abonnementen
- terugbetalingen aan de belastingdienst.

Vanaf de Monitor 2009 is bij de vragen over achterstallige rekeningen per type het 'duuraspect' toegevoegd: hoe lang bestaat een achterstallige rekening al en wat is de verwachte duur vanaf nu?

Aan de vragenlijst voor de Monitor 2010 is een vraag toegevoegd. Aan alle huishoudens die aangaven geen achterstand op bepaalde achterstallige rekeningen te hebben, is gevraagd of zij voor die specifieke kostenposten in de afgelopen 12 maanden een herinnering en/of aanmaning hebben ontvangen. Dit is gedaan om een indicatie te krijgen van de wijze waarop huishoudens zelf achterstanden (en betalingsherinneringen en aanmaningen) ervaren.

2.1.2 Kredieten en (persoonlijke) leningen

Onder kredieten en leningen zijn de volgende typen uitgevraagd:

- doorlopend krediet of persoonlijke lening
- lening bij vrienden, familie of kennissen
- onderpand of belening bij een gemeentelijk pandhuis (pandhuishouder) of in de verkoop/terugkoopoptie bij een commerciële partij zoals Cash Converters, of Money Wheels
- studieschuld
- overige leningen

Vermeldenswaardig voor deze vorm is vooral het ontbreken van hypotheekleningen als categorie. De kosten van wonen (inclusief eventuele vakantiehuizen en bedrijfspanden) worden hiermee impliciet gelijkgeschakeld met het huren van woonruimte. Leningen waarvoor een woning als onderpand gegeven wordt, zijn in principe wel meegenomen, maar het is denkbaar dat deze in een enkel geval door de respondent onder 'hypotheek of huur' aangegeven zijn. Dit antwoord kwam echter slechts sporadisch naar voren bij overige leningen.

Als eerste wordt gevraagd naar kredieten en leningen in *de afgelopen 12 maanden*. Vervolgens wordt verder gevraagd over *dit moment*. Voor ieder aangegeven type krediet/lening is tevens gevraagd naar de omvang van het nog openstaande bedrag en de (ervaren) zwaarte van het terugbetalen. Net als bij achterstallige rekeningen zijn ook bij kredieten en leningen sinds de Monitor van 2009 duuras-

pecten aan de vragen toegevoegd: de looptijd van het krediet of de lening tot nu toe en de verwachte duur totdat het is afgelost.

2.1.3 Op afbetaling gekochte goederen

Bij betalingsachterstanden in de vorm van afbetalingsregelingen op aangeschafte goederen of diensten is als eerste gevraagd of er de afgelopen 12 maanden een dergelijke regeling gelopen heeft binnen het huishouden. Als toelichting werd daarbij gegeven: 'een afbetalingsregeling wil zeggen dat u iets op krediet heeft gekocht, waarvoor u in termijnen terug moet betalen'. Indien deze vraag bevestigend beantwoord werd, is - om dubbeltellingen te voorkomen - als eerste gevraagd of dit producten betrof die via een postorderbedrijf zijn aangeschaft en vervolgens of er (daarnaast) sprake is van andere afbetalingsregelingen. Daarna is gevraagd op welk type product of dienst de regeling voor de situatie op dit moment betrekking heeft.

Verder is gevraagd naar het openstaande bedrag, de (ervaren) zwaarte van het aflossen en de duur (tot nu toe en verwachte tijd tot aflossing).

In welke mate klantenpassen waarmee op afbetaling gewinkeld kan worden ook hierin meegenomen zijn door respondenten is onduidelijk. In feite betreft het hier een bijzondere soort creditcard (zie verder). Het lijkt waarschijnlijk dat als in termijnen terugbetaald wordt, de respondenten dit óf bij op afbetaling gekochte goederen/diensten óf bij creditcard hebben meegenomen.

2.1.4 Rood staan

Over de roodstand zijn de volgende vragen geformuleerd:

- op hoeveel betaalrekeningen kan het huishouden rood staan?
- op hoeveel daarvan heeft het huishouden in de afgelopen 12 maanden daadwerkelijk rood gestaan
- Over de rekening(en) waarop gemiddeld voor het hoogste bedrag rood werd gestaan, zijn de volgende vragen gesteld:
 - werd er dusdanig rood gestaan dat betalingen zijn geweigerd?
 - hoeveel keer werd rood gestaan?
 - hoe lang duurde gemiddeld een periode van roodstand?
 - wat was het hoogste bedrag waarvoor werd rood gestaan in de afgelopen 12 maanden?
 - kost(te) het moeite om weer een positief saldo te krijgen?
 - hebt u de afgelopen 12 maanden ook wel eens op alle rekeningen tegelijk rood gestaan?

2.1.5 Creditcardschulden

Bij de vorm creditcardschulden is in eerste instantie gevraagd of huishoudens een creditcard (aangereikte voorbeelden: Mastercard, Visacard en American Express) in hun bezit hebben. Net zoals dat bij achterstallige rekeningen het geval was, is ook het hebben van een creditcard op zich geen probleem. Daarom is vervolgens gevraagd of het huishouden de creditcardschuld de afgelopen 12 maanden altijd in de volgende maand kon aflossen. Is dat niet het geval, dan kan dit een duidelijke indicator zijn dat de creditcard gebruikt wordt voor het opvangen van liquiditeitsproblemen - de rente die aan de creditcardmaatschappijen betaald moet worden, is doorgaans hoog. Om de onderzoeksresultaten ook

voor deze vorm vergelijkbaar te maken met de overige vormen (zie ook achterstallige rekening), is verder gevraagd of het huishouden op dit moment te maken heeft met een gespreide afbetalingsregeling van een creditcardschuld, en (zo ja) welk bedrag nog openstaat en de duur van de regeling (tot nu toe en verwachte duur vanaf dit moment).

2.1.6 Problematische schulden

In welke mate geven de verzamelde gegevens over bovenstaande betalingsachterstandvormen nu een beeld van het bestaan van problematische schulden of risico's daarop? Daarover vallen enkele observaties te geven.

In de eerste plaats is het zo dat het bestaan van de genoemde betalingsachterstandvormen niet veel zegt over het bestaan van een (risico op een) problematische schuld. Bij achterstallige rekeningen en creditcardschulden is daar binnen het onderzoek al nadrukkelijk rekening mee gehouden. Ook voor de andere vormen kunnen echter aan betalingsachterstanden ook zakelijke overwegingen (het alternatief voor een betalingsachterstand is bijvoorbeeld boetes op het eerder vrijmaken van spaartegoeden) of andere redenen ten grondslag liggen die niets met problematische schulden van doen hebben. Het bestaan van betalingsachterstanden kan wel gezien worden als randvoorwaarde, waarmee de Monitor een groslijst weergeeft van huishoudens die mogelijk te maken hebben met (risico's op) problematische schulden. Het bestaan van meerdere betalingsachterstanden is al een betere indicator voor mogelijke problemen. Ook hier wordt in de Monitor op ingegaan.

2.2 De betrokken doelgroepen

Om de onderzoeksresultaten in dit verband op waarde te kunnen schatten, is een driedeling van huishoudens relevant:

- huishoudens waarin een traject in het kader van de Wet Schuldsanering Natuurlijke Personen (WSNP) doorlopen wordt;
- huishoudens waarin een minnelijk schuldhelpverleningstraject loopt. Dit zijn trajecten buiten het (wettelijk) kader van de WSNP, uitgevoerd door een breed scala aan publieke en private organisaties, waaronder de sociale dienst, het maatschappelijk werk en de kredietbank. De schuldhelpverlening kan de vorm hebben van schuldbemiddeling, schuldsanering, budgetbegeleiding of budgetbeheer;
- overige huishoudens.

Over de huishoudens in een WSNP-traject en degenen in een minnelijk traject, kan het volgende worden opgemerkt.

Huishoudens waarin een WSNP-traject doorlopen wordt

Personen in een WSNP-traject¹ hebben in zeer beperkte mate zeggenschap over (hun) financiële patronen. De meeste enquêtevragen zijn voor deze groep dan ook niet relevant en/of niet zonder diverse nuanceringen te beantwoorden. Deze groep is daarom weggedefinieerd uit het onderzoek. Het aantal lopende WSNP-trajecten, ongeveer 32.000 op 1 september 2010², is in de Monitor WSNP³ voldoende nauwkeurig waargenomen om in de Monitor Betalingsachterstanden te gebruiken. Dit aantal is voor de ophoging van de onderzoeksresultaten afgetrokken van het totale aantal huishoudens in Nederland. De wegingsfactor is niet aangepast, wat impliciet veronderstelt dat de WSNP-trajecten gelijk (net als de rest van de huishoudens) verdeeld zijn over leeftijd, opleiding en huishoudenssamenstelling. Dit kan een kleine vertekening van de resultaten tot gevolg hebben. Ook kan een vertekening ontstaan omdat WSNP-trajecten geen huishoudens maar personen betreffen.

Huishoudens waarin een minnelijk schuldhulpverleningstraject doorlopen wordt

In vergelijking met personen in een WSNP-traject hebben personen in een minnelijk schuldhulpverleningstraject duidelijk meer zeggenschap over (hun) financiële patronen. De enquêtevragen zijn voor deze groep dan ook wel relevant. Het aantal waarnemingen onder huishoudens waarin een minnelijk schuldhulpverleningstraject loopt, is te klein om nader uit te splitsen. Deze huishoudens worden in de Monitor niet nader onderscheiden.

2.3 Betrouwbaarheid aantallen - kwaliteit steekproef

Voor de enquête is een steekproef getrokken onder huishoudens die gebruik maken van een vaste telefoonaansluiting. Naast het evidente kostenvoordeel boven het fysiek bezoeken van huishoudens, heeft dit als voordeel dat weging en ophoging van de resultaten naar voor Nederland representatieve gegevens eenvoudiger is.

Aan deze keuze kleven ook nadelen. Het belangrijkste nadeel is dat niet alle huishoudens beschikken over een vaste telefoonaansluiting - en dat daarbij een verband met het bestaan van betalingsachterstanden kan bestaan. Het komt tegenwoordig natuurlijk door de hele maatschappij heen voor dat een huishouden alleen nog mobiele telefonie gebruikt. Zolang dat niet samenhangt met betalingsachterstanden mag worden aangenomen dat weging dit probleem opvangt.

De huishoudens waarin een WSNP-traject loopt, zullen slechts bij uitzondering beschikken over een aansluiting voor vaste telefonie (want: relatief eenvoudig

¹ Wet Schuldsanering Natuurlijke Personen. De Wsnp is een saneringstraject waarbij de rechter (en niet de schuldhulpinstelling) beslist over de toegang en het resultaat (en niet de schuldeiser). De schuldenaar heeft gedurende drie jaar een inspanningsverplichting om zoveel mogelijk geld bijeen te brengen voor aflossing. Een door de rechtbank benoemde bewindvoerder ziet toe op de naleving van de wettelijke verplichtingen. Indien die naar het oordeel van de rechtbank voldoende zijn nagekomen, wordt het opgespaarde bedrag verdeeld onder de schuldeisers. Eventuele restschulden zijn daarna niet meer invorderbaar.

² Bureau WSNP

³ Berg, M. von, e.a., Monitor WSNP; zesde meting, IVA, juli 2010.

door te voeren bezuiniging, opgelegd door de bewindvoerder). Dat geldt overigens ook voor een internetaansluiting. Ook is bekend dat deze huishoudens relatief slecht meedoen aan deur-tot-deurenquêtes, bijvoorbeeld door angst voor schuldeisers of andere sociaal-maatschappelijke problemen.

Vaker dan personen in een WSNP-traject zullen huishoudens waarin een minnelijk traject loopt, beschikken over een aansluiting voor vaste telefonie. Ook voor deze groep geldt natuurlijk dat het stopzetten van de vaste telefoon een relatief eenvoudig door te voeren bezuiniging is. Dat geldt overigens ook voor een internetaansluiting. Bij deur-tot-deur enquêtes zullen (deels) dezelfde problemen spelen als bij de WSNP-trajecten.

In relatie tot de betrouwbaarheid van de onderzoeksresultaten is de vraag relevant of er ook bij overige huishoudens - en dan vooral de huishoudens met risico's op problematische schulden - een systematische afwijking bestaat ten opzichte van het gemiddelde waar het gaat om het hebben van een vaste telefoonaansluiting. Op dit moment is slechts een kwalitatieve analyse mogelijk.

Uit het verdiepende onderzoek uit 2008¹ bleek dat een meer dan gemiddeld deel van de huishoudens met (risico's op) problematische schulden niet over een vaste telefoonaansluiting beschikt. In de praktijk ging het daarbij echter om relatief korte periodes zonder vaste telefoonaansluiting. Op de conclusies heeft dit dan ook weinig effect. De Monitor vormt hierdoor waarschijnlijk een lichte onderschatting van het werkelijke aantal huishoudens met betalingsachterstanden, maar er is geen reden om aan te nemen dat het daarbij om een groot aantal huishoudens gaat.

¹ Ommeren, C.M. van, L.S. de Ruig, P.M.J. Vroonhof, Huishoudens in de rode cijfers: Omvang en kenmerken van huishoudens met (een risico op) problematische schulden, Panteia, 2008.

3 Kenmerken betalingsachterstanden

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op betalingsachterstanden en financieel gedrag dat een verhoogd risico op betalingsachterstanden met zich meebrengt. Steeds wordt gekeken naar het aantal huishoudens dat te maken heeft met de onderscheiden typen financiële verplichtingen. Daarbij blijven de ruim 32.000 huishoudens waarin een WSNP-traject loopt buiten beschouwing. Alleen in de laatste paragraaf, waarin een totaalstelling gemaakt wordt van alle huishoudens die te maken hebben met betalingsachterstanden, is deze groep wel meegenomen.

Ook de omvang van het bedrag komt aan de orde. Bij achterstallige rekeningen, kredieten en leningen en afbetalingsregelingen wordt ook ingegaan op de specifieke terreinen waarop de achterstallige rekeningen zich voordoen c.q. de leningen en afbetalingsregelingen zijn afgesloten.

Bij de verschillende betalingsachterstanden wordt ook ingegaan op de duur van de betreffende betalingsachterstand. Bij achterstallige rekeningen, kredieten en leningen en afbetalingsregelingen worden er twee typen duur van de betalingsachterstand in kaart gebracht: de duur van de achterstand tot nog toe en de ingeschatte totale duur van de betalingsachterstand.

In de laatste paragraaf wordt nader ingegaan op de samenloop tussen het bestaan van achterstallige rekeningen en overige betalingsachterstanden.

3.2 Achterstallige rekeningen

In Tabel 2 is weergegeven welk percentage huishoudens de *afgelopen 12 maanden* op enig moment te maken heeft gehad met welk(e) type(n) achterstallige rekeningen. In Tabel 2 staan de percentages van de jaren 2010, 2009 en 2008 weergegeven.

Tabel 2 Aandeel huishoudens met achterstallige rekening in de afgelopen 12 maanden naar type achterstallige rekening

Type achterstallige rekening	Aantal huishoudens met achterstallige rekening in de afgelopen 12 maanden (<i>x</i> 1.000) 2010	Aandeel in totaal aantal huishoudens (%) 2010	Aandeel in totaal aantal huishoudens (%) 2009	Aandeel in totaal aantal huishoudens (%) 2008
Ziektekostenverzekering	222	3,1	2,5	3,6
Elektriciteit, water of gas	238	3,3	1,7	3,1
Hypotheek of huur	224	3,1	2,6	2,9
Telefoonrekeningen	168	2,4	1,5	2,7
Leningen of op afbetaling kopen (achterstand in aflossing/rente-betaling/betaling)	119	1,7	0,9	1,5
Inboedel- of WA-verzekering	28	0,4	0,3	1,0
Terugbetalingen aan de belastingdienst	302	4,2	1,8	n.v.t.
Alimentatie	8	0,1	0,1	n.v.t.
Overige rekeningen, zoals schoolgeld, belastingen of abonnementen	130	1,8	1,0	3,0
Totaal (=minimaal één achterstallige rekening)	711	10,0	6,8	8,3
Geen achterstallige rekening	6.390	90,0	93,2	91,7
Totaal	7.101	100,0	100,0	100,0

Bron: *Panteia*.

Achterstallige rekeningen voor terugbetalingen aan de belastingdienst en elektriciteit, water of gas komen het meest voor, gevolgd door hypotheek of huur en de ziektekostenverzekering. Achterstallige rekeningen voor overige rekeningen, leningen of op afbetaling kopen, inboedel- of WA-verzekeringen en alimentatie komen het minst voor. In vergelijking met 2009 valt op dat het aandeel huishoudens met achterstallige rekeningen in de afgelopen 12 maanden voor alle type achterstallige rekeningen is toegenomen. De stijging van betalingsachterstanden is het grootst bij terugbetalingen aan de belastingdienst. Het gaat hier om meer dan een verdubbeling van het aantal huishoudens dat te maken heeft met dit

type achterstallige rekening. Het aandeel huishoudens dat met achterstallige rekeningen te maken had bij elektriciteit, water of gas is toegenomen van 1,7% naar 3,3%, een stijging van 94%. Een stijging van 89% is te zien bij leningen en op afbetaling kopen (van 0,9% naar 1,7%). De stijging van alle overige typen achterstallige rekeningen ligt in vergelijking met 2009 tussen de 19% en 80%. Een uitzondering hierop is de alimentatie waar geen stijging is geconstateerd. Hierbij dient te worden opgemerkt dat met name alimentatie en de inboedel- of WA-verzekering een beperkt aantal waarnemingen hebben. Het aandeel huishoudens dat met minimaal 1 achterstallige rekening te maken heeft gehad is gestegen met 47%.

Ondanks de stijging ten opzichte van 2009 ligt het percentage achterstallige rekeningen voor de ziektekostenverzekering, de telefoonrekening, inboedel- of WA-verzekeringen en overige rekeningen in 2010 nog altijd lager dan in 2008. Een stijging ten opzichte van 2008 is te zien bij leningen of op afbetaling kopen (toename 13%), hypotheek of huur (toename 7%) en elektriciteit, water, gas (toename 6%). Het aandeel huishoudens met minimaal 1 achterstallige rekening is ook gestegen ten opzichte van 2008. Het gaat om een stijging van ruim 20%.

In totaal heeft dus tien procent van de huishoudens op minimaal één terrein een achterstallige rekening gehad in 2010. Dat zijn 711.000 huishoudens op een totaal van 7.101.000. Dit is zoals eerder opgemerkt een stijging ten opzichte van zowel 2009 als 2008. Bij 52% van deze huishoudens (5,2% van alle huishoudens, ofwel bijna 370.000 huishoudens) betreft het één terrein waarop een huishouden te maken heeft met één betalingsachterstand (zie Tabel 3). Ten opzichte van 2009 is het percentage huishoudens met één betalingsachterstand dus gestegen van 4,2% naar 5,2%. In Tabel 3 is verder te zien dat het aandeel huishoudens met 1 tot en met 5 achterstanden gestegen is ten opzichte van 2009. 4,2% van deze huishoudens heeft twee, drie of vier betalingsachterstanden (297.000 huishoudens) en 0,6% heeft te maken met vijf of meer betalingsachterstanden. Dit zijn ongeveer 50.000 huishoudens.

Ten opzichte van 2008 is het aandeel huishoudens met 1 achterstallige rekening nog meer gestegen dan ten opzichte van 2009. Ten opzichte van 2008 is ook het aandeel huishoudens met 2 tot en met 4 achterstallige rekeningen toegenomen. Deze stijging is echter kleiner dan ten opzichte van 2009.

Tabel 3 Aantal verschillende typen achterstallige rekeningen in de laatste 12 maanden

<i>Aantal typen achterstallige rekeningen in de laatste 12 maanden binnen één huishouden</i>	<i>Aantal huishoudens met achterstallige rekening in de afgelopen 12 maanden (x 1.000) 2010</i>	<i>Aandeel in totaal aantal huishoudens (%) 2010</i>	<i>Aandeel in totaal aantal huishoudens (%) 2009</i>	<i>Aandeel in totaal aantal huishoudens (%) 2008</i>
Een	370	5,2	4,2	4,0
Twee	137	1,9	1,0	1,6
Drie	91	1,3	0,6	1,2
Vier	69	1,0	0,6	0,7
Vijf	29	0,4	0,2	0,4
Zes	10	0,1	0,1	0,3
Zeven	0	0,0	0,1	0,1
Acht	5	0,1	0	0
Totaal (minimaal één achterstallige rekening)	711	10,0	6,8	8,3
Geen achterstallige rekeningen	6.390	90,0	93,2	91,7
Totaal	7.101	100,0	100,0	100,0

Bron: Panteia.

Niet elke achterstallige rekening hoeft het gevolg te zijn van een gebrek aan financiële middelen. Aan de respondenten is daarom gevraagd wat de reden was van hun achterstallige rekeningen. Zij hadden hierbij de keuze uit: financieel, vergeten, achterstand in eigen administratie en een fout in de administratie van de organisatie. In Tabel 4 staan de resultaten hiervan weergegeven. In totaal zijn er 534.000 huishoudens met een of meer achterstallige rekeningen in de laatste 12 maanden) waarin voor ten minste één betalingsachterstand een financiële oorzaak bestaat of bestond. Er is hierbij van uitgegaan dat de huishoudens die een financiële reden aangeven daadwerkelijk te weinig saldo hebben (gehad) om hun rekening(en) te kunnen betalen en dat dit de groep is die uiteindelijk risico kan lopen op problematische schulden. Dit kan een lichte onderschatting betekenen van het totaal omdat ook in de andere antwoordcategorieën huishoudens vertegenwoordigd zijn met onvoldoende financiële middelen. Huishoudens die moeten rondkomen op een minimumniveau hebben bijvoorbeeld vaak een zeer complexe administratie omdat zij van veel verschillende (inko- mens)regelingen gebruik maken. Dit vergroot de kans op administratieve achterstand waarschijnlijk aanzienlijk.

Tabel 4 Achterstallige rekeningen in de afgelopen 12 maanden over redenen van ontstaan

<i>Reden dat achterstallige rekening(en) ontstond(en)</i>	<i>Aantal huishoudens dat reden noemt (x 1.000) 2010</i>	<i>Aandeel in totaal aantal achterstallige rekening(en) in de afgelopen 12 maanden (%) 2010</i>	<i>Aandeel in totaal aantal achterstallige rekening(en) in de afgelopen 12 maanden (%) 2009</i>
Financieel	534	65,4	58,5
Vergeten	103	12,7	12,6
Achterstand in eigen administratie	67	8,2	17,5
Fout in administratie van de organisatie	94	11,6	10,9
Anders	17	2,1	0,6
Totaal waargenomen	815	100,0	100,0

Bron: Panteia

** Deze vraag is in de Monitor 2009 en de Monitor 2010 per type betalingsachterstand gesteld. Dat was niet het geval in de Monitor 2008. Daarom kan er geen vergelijking gemaakt worden met 2008. Voor het totaal waargenomen aantal redenen geldt dat huishoudens verschillende redenen voor verschillende achterstanden kunnen geven waardoor het totaal uitkomt boven het totale aantal huishoudens met een betalingsachterstand.*

In Tabel 5 is te zien dat 53,2% van de huishoudens met minimaal een achterstallige rekening om financiële redenen te maken heeft met één achterstallige rekening, 15,6% met twee, 15,7% met drie en 7,3% met vier. Ruim 8% (ongeveer 44.000) van de huishoudens met een achterstallige rekening om financiële redenen heeft vijf of meer typen achterstallige rekeningen om financiële redenen (gehad). In Tabel 5 is een stijgende trend waarneembaar in het aandeel huishoudens met één betalingsachterstand om een financiële reden. De toename in het totale aantal huishoudens met minimaal 1 achterstand om financiële reden zit voornamelijk in de huishoudens die in de afgelopen 12 maanden 1 achterstallige rekening hebben gehad.

Tabel 5 Aantal achterstallige rekeningen naar aandeel financiële oorzaak

Totaal aantal achterstallige rekeningen laatste 12 maanden	<i>Aantal huishoudens met minimaal 1 achterstand om financiële reden in de afgelopen 12 maanden (x 1.000) 2010</i>	<i>Aandeel binnen de groep huishoudens met minimaal 1 achterstand om financiële reden in de afgelopen 12 maanden (%) 2010</i>	<i>Aandeel binnen de groep huishoudens met minimaal 1 achterstand om financiële reden in de afgelopen 12 maanden (%) 2009</i>	<i>Aandeel in groep huishoudens met achterstallige rekening(en) met financiële oorzaak in de afgelopen 12 maanden (%) 2008</i>
Een	284	53,2	47,7	39,2
Twee	83	15,6	18,1	14,8
Drie	84	15,7	14,7	19,4
Vier	39	7,3	11,4	12,1
Vijf	29	5,4	4,4	7,6
Zes	10	1,9	2,3	4,6
Zeven/acht	5	0,9	1,4	2,2
Totaal (minimaal één achterstallige rekening met financiële reden voor achterstalligheid)	534	100,0	100,0	100,0

Bron: Panteia.

Van de respondenten die aangeven in de afgelopen 12 maanden één of meer achterstallige rekeningen te hebben gehad om een financiële reden, heeft 51,1% *op dit moment* nog steeds te maken met een achterstallige rekening met een financiële achtergrond (273.000 huishoudens). In 2008 betrof dit percentage 55,0% (200.000 huishoudens), en in 2009 betrof het hier 45,6% (142.000 huishoudens).

In Tabel 6 staat weergegeven wat de totale omvang is van de achterstallige rekeningen van de 273.000 huishoudens die aangegeven hebben *op dit moment* een betalingsachterstand te hebben met een financiële ontstaansgrond. Hierin is te zien dat 43,2% van de huishoudens een achterstand heeft in de categorie € 500 tot € 2.000. 30,1% heeft een achterstand in de categorie € 2.000 tot € 10.000. Verder heeft 4,1% een achterstand van € 10.000 of meer. Een opvallende stijging is zichtbaar in het aantal huishoudens met een achterstand in de categorie € 500 tot € 2000 euro. In 2010 gaat het om een percentage van 43,2 waar het in 2009 en 2008 ging om een percentage van respectievelijk 23,8 en 27,6.

Tabel 6 Omvang opgetelde achterstallige rekeningen op dit moment van huishoudens met betalingsachterstand met een financiële achtergrond

<i>Klasse totale omvang achterstallige rekeningen</i>	<i>Aantal huishoudens met achterstallige rekening(en) met financiële achtergrond op dit moment (x 1.000) 2010</i>	<i>Aandeel in huishoudens met achterstallige rekening(en) met financiële achtergrond op dit moment (%) 2010</i>	<i>Aandeel in huishoudens met achterstallige rekening(en) met financiële achtergrond op dit moment (%) 2009</i>	<i>Aandeel in huishoudens met achterstallige rekening(en) met financiële achtergrond op dit moment (%) 2008</i>
minder dan 500	58	21,3	39,4	32,2
500 tot 2.000	118	43,2	23,8	27,6
2.000 tot 5.000	37	13,6	19,0	22,1
5.000 tot 10.000	45	16,5	6,3	6,1
10.000 tot 20.000	3	0,9	5,1	3,0
20.000 tot 50.000	4	1,5	0	6,5
50.000 of meer	5	1,7	0	0,3
Weet niet/wil niet zeggen	4	1,3	6,5	2,3
Totaal	273	100,0	100,0	100,0

Bron: Panteia.

In Tabel 7 is te zien wat de duur van de achterstallige rekeningen tot nog toe is. Dit is weergegeven in maanden. Hierin is te zien dat bij achterstallige rekeningen voor elektriciteit, water of gas en bij de hypotheek of huur het grootste deel van alle achterstallige rekeningen korter dan 3 maanden loopt tot nu. Achterstanden op de ziektekostenverzekering lopen relatief het langst. Bij 17% van de huishoudens met een achterstallige rekening op de ziektekostenverzekering lopen ze al tussen 7 en 12 maanden en bij 22% langer dan 12 maanden. De huishoudens die nog terugbetalingen aan de belastingdienst moeten doen, laten een wisselend beeld zien wat betreft de duur tot nog toe van deze terugbetalingen. Bij 8,0% van deze huishoudens duurt deze achterstallige rekening korter dan 2 maanden, bij 40% twee tot drie maanden, bij 16% vier tot zes maanden en bij 36% langer dan 7 maanden.

Tabel 7 Duur van achterstallige rekeningen tot nog toe¹, 2010

	<i>Ziektekosten- verzekering (n=112)</i>	<i>Elektriciteit, water of gas (n=100)</i>	<i>Hypotheek of huur (n=81)</i>	<i>Telefoonreke- ningen (n=62)</i>	<i>Terugbetaling aan Belasting- dienst (n=99)</i>
korter dan 2 maanden	29	46	50	100	8
2 t/m 3 maanden	13	32	36	0	40
4 t/m 6 maanden	19	9	6	0	16
7 t/m 12 maanden	17	13	3	0	25
langer dan 12 maanden	22	0	5	0	11
Totaal	100	100	100	100	100

Bron: Panteia

Noot: n = aantal huishoudens X 1.000

¹ In deze tabel zijn alleen de meest voorkomende typen achterstallige rekeningen weergegeven. In Bijlage VI is de tabel weergegeven met de resultaten van alle achterstallige rekeningen.

In Tabel 8 staat weergegeven wat de totale ingeschatte duur is van de achterstallige rekeningen. Hierbij is de duur tot nu toe opgeteld bij de verwachte duur vanaf dit moment. Achterstanden op het terrein van hypotheek of huur duren naar verwachting grotendeels maximaal een half jaar. Voor achterstallige rekeningen op het gebied van elektriciteit, water of gas wordt een termijn aangegeven van maximaal een jaar. Op het gebied van ziektekosten geeft 18% aan de duur van de achterstallige rekeningen te schatten op langer dan twee jaar. Een derde van de terugbetalingen aan de belastingdienst nemen naar verwachting meer dan een jaar in beslag (33%) en ruim een kwart (27%) zeven tot 12 maanden.

Tabel 8 Totaal ingeschatte duur achterstallige rekeningen (%)¹, 2010

	Ziektekosten- verzekering (n=112)	Elektriciteit, water of gas (n=100)	Hypotheek of huur (n=81)	Telefoonre- keningen (n=62)	Terugbetaling aan Belas- ting-dienst (n=99)
korter dan 2 maanden	23	45	47	0	2
2 t/m 3 maanden	5	9	10	0	17
4 t/m 6 maanden	9	30	29	22	21
7 t/m 12 maanden	25	16	9	13	27
12 t/m 24 maanden	20	0	0	36	25
langer dan 24 maanden	18	0	5	30	8
Totaal	100	100	100	100	100

Bron: Panteia

Noot: n = aantal huishoudens X 1.000

Behalve de vraag naar achterstallige rekeningen van huishoudens is in de huidige monitor ook de vraag voorgelegd of zij in de afgelopen 12 maanden nog herinneringen of aanmaningen hebben ontvangen voor bepaalde kostenposten. Deze vragen zijn voorgelegd aan alle respondenten, maar alleen voor kostenposten waarvan zij hebben aangegeven dat zij er de afgelopen twaalf maanden *geen* achterstand op hebben gehad. Door te vragen naar herinneringen en aanmaningen wordt er een completer beeld gevormd van het totaal aantal achterstanden in de afgelopen 12 maanden.

Respondenten konden aangeven of zij aanmaningen of herinneringen hebben ontvangen in de afgelopen twaalf maanden voor de ziektekostenverzekering, elektriciteit/water/gas, hypotheek/huur, en/of de telefoonrekening. Daarnaast konden respondenten kiezen voor 'overige aanmaningen/herinneringen'. Daarin werden vaak rekeningen genoemd die gelieerd zijn met verzekering/belastingen, abonnements- en lidmaatschapskosten, de tandarts en aanmaningen/herinneringen die verband houden met de auto of boetes. Onder 'andere

¹ In deze tabel zijn alleen de meest voorkomende achterstallige rekeningen weergegeven. In Bijlage VI is de tabel weergegeven met de resultaten van alle achterstallige rekeningen.

kostenposten' vallen de aanmaningen/herinneringen die moeilijk classificeerbaar waren tot een categorie.

In Tabel 9 is te zien dat bijna 20% van de huishoudens aangeeft op een bepaalde kostenpost een aanmaning of herinnering voor die kostenpost te hebben ontvangen in de afgelopen twaalf maanden. Dit gebeurt vooral vaak bij elektriciteit, water en gas (5,8%) gevolgd door de ziektekostenverzekering (5,6%).

Als de aanmaningen en herinneringen uit Tabel 9 worden opgeteld bij de achterstallige rekeningen uit Tabel 2 dan blijkt dat 25,2% van de huishoudens te maken heeft gehad met *minimaal 1* achterstallige rekening in de afgelopen 12 maanden. Dit zijn bijna 1,8 miljoen huishoudens.

Tabel 9 Aandeel huishoudens met ontvangen aanmaningen/herinneringen in de afgelopen 12 maanden naar type achterstallige rekening, 2010

<i>Type aanmaning herinnering</i>	<i>Aantal huishoudens met aanmaning/herinnering in de afgelopen 12 maanden (x 1.000) 2010</i>	<i>Aandeel in totaal aantal huishoudens (%) 2010</i>
Ziektekostenverzekering	397	5,6
Elektriciteit, water of gas	401	5,8
Hypotheek of huur	145	2,0
Telefoonrekeningen	269	3,9
Tandarts	59	0,8
Verzekeringen en belastingen	179	2,5
Abonnement- en lidmaatschapskosten	74	1,0
Boetes	15	0,2
Auto	31	0,4
Andere kostenposten	142	2,0
Wil niet zeggen	10	0,1
Totaal (=minimaal één aanmaning/herinnering)	1.392	19,6

3.3 Kredietverschaffing en leningen

In Tabel 10 is weergegeven welk deel van de ondervraagde huishoudens op dit moment te maken heeft met kredietverschaffing en leningen en voor welk bedrag gemiddeld. Het gaat in totaal om 14,7% van alle huishoudens¹, ofwel 1.044.000 huishoudens. Een doorlopend krediet of persoonlijke lening (6,5% van het totaal aantal huishoudens, 460.000) komt het meest voor, gevolgd door studieschuld (5,5%) en het lenen van geld bij familie of vrienden (4,0%). In vergelijking met 2009 laten de resultaten van 2010 een stijging van het aantal huishoudens met een krediet of lening zien van 25%. Het aandeel huishoudens met een lening bij vrienden, familie en kennissen is met krap 18% toegenomen. Het aandeel huishoudens met een studieschuld is ook toegenomen sinds 2009 (van 4,7% naar 5,5%).

Ondanks de stijging in het aandeel huishoudens met een doorlopend krediet of persoonlijke lening ligt het percentage nog altijd lager dan in 2008 (6,5% ten opzichte van 8,8%). Hetzelfde geldt voor geld geleend bij vrienden, familie of kennissen (4,0% ten opzichte van 5,4%)².

Zoals aangegeven in hoofdstuk 2 moet opgemerkt worden dat hypotheekontbreken als type. De kosten van wonen (inclusief eventuele vakantiehuizen en bedrijfspanden) worden hiermee impliciet gelijkgeschakeld met het huren van woonruimte. Leningen waarvoor een woning als onderpand gegeven wordt, zijn in principe wel meegenomen. Dit antwoord kwam echter slechts sporadisch voor.

¹ Alle huishoudens is zoals vermeld exclusief 32.000 huishoudens waarin een WSNP-traject loopt. Dit aantal is gebaseerd op gegevens van het CBS.

² Een vergelijking met het aantal studieschulden in 2008 kan niet worden gemaakt door een verschil in de wijze van uitvragen van de studieschulden.

Tabel 10 Kredietverschaffing en leningen op dit moment: aantal en aandeel huishoudens

<i>Type krediet of lening</i>	<i>Aantal huishoudens (x 1.000) 2010</i>	<i>Aandeel in totaal aantal huishoudens (%) 2010</i>	<i>Aandeel in totaal aantal huishoudens (%) 2009</i>	<i>Aandeel in totaal aantal huishoudens (%) 2008</i>
Doorlopend krediet of persoonlijke lening	460	6,5	5,2	8,8
Geld geleend bij vrienden, familie of kennissen	287	4,0	3,4	5,4
Studieschuld	390	5,5	4,7	1,1
Onderpand/belening bij gemeentelijk pandhuis of commerciële partij	*	*	*	*
Overige leningen	47	0,7	*	*
Totaal (minimaal één vorm van kredietverschaffing of leningen)	1.044	14,7	12,0	13,9
Geen enkele vorm van kredietverschaffing of leningen	6.057	85,3	88,0	86,1
Totaal	7.101	100	100,0	100,0

Bron: Panteia.

Noot: De percentages voor de afzonderlijke regelingen telt niet op tot het totaalpercentage omdat er huishoudens zijn die meerdere vormen van kredietverschaffing en leningen hebben. Dat geldt ook voor de aantallen.

** De beperkte respons op deze antwoordmogelijkheden houdt een verantwoorde schatting tegen*

Het aandeel huishoudens met studieschuld en geld geleend bij vrienden, familie of kennissen is weliswaar toegenomen, de omvang van de gemiddelde bedragen is juist afgenomen (zie Tabel 11). De omvang van de studieschuld is gemiddeld afgenomen van € 13.500 in 2009 naar € 10.600 in 2010, evenals het bedrag geleend bij vrienden, familie en kennissen (gedaald van € 8.400 naar € 8.000, zie Tabel 11). Deze dalingen zijn een voortzetting van de dalende trend sinds 2008.

Uit Tabel 11 blijkt verder dat voor het doorlopend krediet of persoonlijke lening het gemiddelde bedrag in de Monitor 2010 met bijna 36% is toegenomen ten opzichte van de Monitor 2009. Het gemiddelde bedrag ligt nog wel krap 9% lager dan in 2008. Verder is in de tabel te zien dat de gemiddelde omvang van de studieschulden is afgenomen met ruim 21% en de gemiddelde omvang van het geleende geld bij familie, vrienden of kennissen is afgenomen met bijna 5%.

Tabel 11 Kredietverschaffing en leningen: gemiddelde omvang

<i>Type krediet of lening</i>	<i>Gemiddeld bedrag (afge- rond op 100) 2010</i>	<i>Gemiddeld bedrag (afge- rond op 100) 2009</i>	<i>Gemiddeld bedrag (afge- rond op 100) 2008</i>
Doorlopend krediet of persoonlijke lening	11.400	8.400	12.400
Geld geleend bij vrienden, familie of kennissen	8.000	8.400	9.500
Studieschuld	10.600	13.500	16.200
Onderpand/belening bij gemeentelijk pandhuis of commerciële partij	*	*	*
Overige leningen	*	*	*

Bron: Panteia

** De respons op deze antwoordmogelijkheden is dermate laag dat geen verantwoorde schatting gegeven kan worden.*

Uit nadere analyse van de groep huishoudens die op dit moment te maken heeft met kredietverschaffing blijkt dat 86% van hen aan één vorm van kredietverschaffing doet en 13,5% aan twee.

Tabel 12 Aantal verschillende typen krediet of lening

<i>Aantal typen</i>	<i>Aantal huis- houdens (x 1.000) 2010</i>	<i>Aandeel in totaal aantal huishoudens (%) 2010</i>	<i>Aandeel in totaal aantal huishoudens (%) 2009</i>	<i>Aandeel in totaal aantal huishoudens (%) 2008</i>
Een	898	12,6	10,5	12,2
Twee	141	2,0	1,5	1,6
Drie	5	0,1	0,1	0,1
Totaal (minimaal 1 vorm van kredietverschaffing of lening)	1.044	14,7	12,1	13,9
Geen kredietvormen of leningen	6.057	85,3	88,0	86,1
Totaal	7.101	100,0	100,0	100,0

Bron: Panteia.

In Tabel 13 is de duur van de kredieten en leningen tot nog toe aangegeven. De meerderheid van de doorlopende kredieten/persoonlijke leningen en geld geleend bij vrienden, familie of kennissen loopt korter dan 3 jaar. De duur van de studieschulden laat een gevarieerd beeld zien. Ruim eenderde van de studieschulden loopt 1 tot 3 jaar, gevolgd door 17% van de huishoudens met een studieschuld die 3 tot 5 jaar bestaat en 16% van de huishoudens met een studieschuld die reeds 5 tot 10 jaar duurt. Daarnaast heeft bijna een op de zeven huishoudens te maken met een studieschuld die 10 jaar of langer bestaat.

Tabel 13 Duur van de kredieten en leningen tot nog toe in jaren (%), 2010

<i>Duur achterstand</i>	<i>Doorlopend krediet of persoonlijke lening (n=460)</i>	<i>Geld geleend bij vrienden, familie of kennissen (n=287)</i>	<i>Studieschuld (n=390)</i>
korter dan 0,5 jaar	19	57	6
0,5 tot 1 jaar	17	16	11
1 tot 3 jaar	32	20	35
3 tot 5 jaar	23	3	17
5 tot 10 jaar	9	3	16
10 jaar of langer	0	1	15
Totaal	100	100	100

Bron: Panteia.

Noot: n = aantal huishoudens X 1.000

In Tabel 14 is de totaal ingeschatte duur van kredieten en leningen weergegeven. Dit betekent dat de duur tot nog toe is samengevoegd met de verwachte duur vanaf dit moment tot het krediet of lening is afgelost. De resultaten laten zien dat het grootste deel van de doorlopende kredieten en persoonlijke leningen een totale looptijd heeft tussen de 1 en 10 jaar. Voor 10% van de huishoudens met een doorlopend krediet of lening is dit naar verwachting langer dan 10 jaar. 75% van de huishoudens die geld geleend hebben van familie, vrienden of kennissen verwacht dat het in totaal tussen de 1 en 3 jaar duurt voordat dit is afgelost en 12% verwacht dat dit tussen de 5 en 10 jaar duurt. De studieschulden laten opnieuw een ander beeld zien. 60% van de huishoudens met een studieschuld geeft aan dat het 10 tot 20 jaar zal duren voordat de schuld is afgelost. 12 % zegt 3 tot 5 jaar nodig te hebben om af te lossen en nog eens 13% geeft aan dat dit tussen de 5 en 10 jaar zal duren.

Tabel 14 Totale ingeschatte duur kredieten en leningen in jaren (%), 2010

<i>Duur achterstand</i>	<i>Doorlopend krediet of persoonlijke lening (n=460)</i>	<i>Geld geleend bij vrienden, familie of kennissen (n=287)</i>	<i>Studieschuld (n=390)</i>
korter dan 0,5 jaar	5	24	1
0,5 tot 1 jaar	4	25	1
1 tot 3 jaar	27	26	9
3 tot 5 jaar	22	9	12
5 tot 10 jaar	32	12	13
10 tot 20 jaar	7	0	60
20 jaar of langer	3	4	4
Totaal	100	100	100

Bron: Panteia.

Noot: n = aantal huishoudens X 1.000

3.4 Afbetalingsregelingen

Met afbetalingsregelingen worden alle regelingen voor het gespreid betalen van zaken bedoeld. Zoals aangegeven in hoofdstuk 2 is het afbetalen van een studieschuld niet meegenomen als afbetalingsregeling maar als lening. Afbetaling van belastingschulden is meegenomen onder achterstallige rekeningen. Zoals eerder aangegeven (zie hoofdstuk 2), is onduidelijk in welke mate klantenpassen waarmee op afbetaling gewinkeld kan worden door respondenten meegenomen zijn als afbetalingsregeling.

In de afgelopen 12 maanden hadden 332.000 huishoudens te maken met een afbetalingsregeling (4,6% van alle huishoudens). Ruim 184.000 huishoudens (2,6%) hebben momenteel te maken met een of meer afbetalingsregeling(en). Het gaat in totaal om ruim 200.000 afbetalingsregelingen. In Tabel 15 is te zien welke goederen¹ deze groep huishoudens op afbetaling heeft aangeschaft. Afbetalingsregelingen voor de aanschaf van bruin- en/of witgoed komen het meest voor (41.000 huishoudens), gevolgd door goederen gekocht bij een postorderbedrijf (21.000) en de aanschaf van een auto op afbetaling (20.000). In 2009 hadden 153.000 huishoudens (2,2% van alle huishoudens) op dat moment te maken met een afbetalingsregeling. Deze huishoudens hadden in totaal te maken met 168.000 lopende afbetalingsregelingen.

Tabel 15 Op afbetaling gekochte goederen door huishoudens met afbetalingsregelingen

<i>Type goederen</i>	<i>Aantal huishoudens met afbetalingsregeling (x 1.000) 2010</i>	<i>Aandeel in huishoudens met afbetalingsregeling (%) 2010 (N= 184)</i>	<i>Aandeel in huishoudens met afbetalingsregeling (%) 2009 (N= 168)</i>	<i>Aandeel in huishoudens met afbetalingsregeling (%) 2008 (N= 435)</i>
Auto	36	20	26	42
Producten gekocht bij postorderbedrijf	38	21	32	28
Overige huishoudelijke apparatuur	27	15	14	15
Bruin- en/of witgoed	41	22	17	13
Verbouwing	19	10	1	n.v.t.
Telefoon	0	0	7	3
Anders	27	15	5	11
Weet niet/wil niet zeggen	12	7	9	11
Totaal	184	110	110	112

Bron: Panteia.

Noot: Het totaal van de aandelen telt niet op tot honderd omdat een huishouden meer dan één afbetalingsregeling kan hebben. Dat geldt ook voor de aantallen (zie tekst).

Noot: de cijfers met betrekking tot de verbouwing uit 2008 zijn niet meegenomen in deze analyse omdat dit vanwege de wijziging in de vraagstelling een onjuist beeld zou geven.

De grote meerderheid van de huishoudens met een afbetalingsregeling heeft 1 afbetalingsregeling lopen.

¹ Gemakshalve spreken we verder van 'goederen' omdat de meeste typen daarop betrekking hebben.

In Tabel 16 is de duur van de afbetalingsregelingen tot nog toe aangegeven¹. Meer dan de helft van de afbetalingsregelingen op bruin- en/of witgoed duurt korter dan een half jaar. Het andere deel van de afbetalingen loopt een half tot 2 jaar. Van de afbetalingsregelingen op een auto loopt het grootste deel korter dan twee jaar, maar 15% zelfs 5 jaar of langer. De meest voorkomende categorie (66%) is de categorie 1 tot 2 jaar lopende afbetaling.

Tabel 16 Duur van de afbetalingsregelingen tot nog toe (%), 2010

<i>Duur achterstand</i>	<i>Bruin- en/of witgoed (n=41)</i>	<i>Auto (n=36)</i>
korter dan 0,5 jaar	52	19
0,5 tot 1 jaar	34	0
1 tot 2 jaar	14	66
2 tot 3 jaar	0	0
3 tot 5 jaar	0	0
5 jaar of langer	0	15
Totaal	100	100

Bron: Panteia.

Noot: n = aantal huishoudens X 1.000

In Tabel 17 is de totaal ingeschatte duur van afbetalingsregelingen weergegeven. Dit betekent dat de duur tot nog toe is samengevoegd met de verwachte duur vanaf dit moment tot de afbetalingsregeling is afgelost. Naar verwachting zal de aflossing van de afbetalingsregelingen op auto's de meeste tijd in beslag nemen, 96% langer dan twee jaar.

Tabel 17 Totale ingeschatte duur afbetalingsregelingen in jaren (%), 2010

<i>Duur achterstand</i>	<i>Bruin- en/of witgoed (n=41)</i>	<i>Auto (n= 36)</i>
korter dan 0,5 jaar	0	0
0,5 tot 1 jaar	67	4
1 tot 2 jaar	18	0
2 tot 3 jaar	0	76
3 tot 5 jaar	15	4
5 jaar of langer	0	16
Totaal	100	100

Bron: Panteia.

Noot: n = aantal huishoudens X 1.000

¹ In Tabel 16 en Tabel 17 zijn alleen afbetalingen voor bruin en/of witgoed en de auto opgenomen. Andere afbetalingen zijn weggelaten in verband met een beperkte respons. De beperkte respons maakt verantwoorde schattingen moeilijk.

3.5 Rood staan

In Tabel 18 is te lezen op hoeveel betaalrekeningen het huishouden rood kan staan. Hierin is te zien dat bijna 50% van de huishoudens op één betaalrekening rood kan staan, één op de vijf op twee en 9% op drie of meer. Bijna één op de vijf huishoudens heeft geen enkele betaalrekening waarop rood gestaan kan worden. Dit zijn ruim 1,3 miljoen huishoudens, een aantal dat overeen komt met 2009.

Tabel 18 Aantal betaalrekeningen waarop het huishouden rood kan staan, 2010

<i>Aantal betaalrekeningen waarop rood gestaan kan worden</i>	<i>Aantal huishoudens (x 1.000) 2010</i>	<i>Aandeel in huishoudens (%) 2010</i>	<i>Aandeel in huishoudens (%) 2009</i>
0	1.332	19	20
1	3.406	48	48
2	1.442	20	19
3	450	6	6
4 of meer	196	3	2
weet niet/wil niet zeggen	274	4	5
Totaal	7.101	100	100

Bron: Panteia

In Tabel 19 staat weergegeven hoeveel huishoudens daadwerkelijk rood hebben gestaan op rekeningen waarop zij rood kunnen staan. Hierbij zijn de huishoudens die niet rood kunnen staan buiten beschouwing gelaten evenals de huishoudens waarvan onbekend is op hoeveel betaalrekeningen zij rood kunnen staan. 54% van alle overige huishoudens¹ blijkt niet te hebben rood gestaan op de rekening(en) waarop zij rood konden staan. Verder blijkt ruim een derde (37%) op één rekening daadwerkelijk te hebben roodgestaan en 8% op twee of meer rekeningen.

¹ Alle huishoudens is zoals vermeld exclusief 32.000 huishoudens waarin een WSNP-traject loopt. In dit geval blijven ook de huishoudens die niet rood kunnen staan buiten beschouwing evenals de huishoudens die niet wisten of zij rood konden staan op betaalrekeningen. Het totale aantal huishoudens waar mee gerekend wordt komt daarmee op 5.495.000.

Tabel 19 Aantal rekeningen waarop het huishouden met één of meer rekeningen waarop het rood kan staan, heeft roodgestaan, 2010

<i>Aantal rekeningen per huishouden waarop roodstand heeft plaatsgevonden</i>	<i>Aantal huishoudens (x 1.000) 2010</i>	<i>Aandeel in huishoudens die rood kunnen staan (%) 2010</i>	<i>Aandeel in huishoudens die rood kunnen staan (%) 2009</i>
0	2.992	54	56
1	2.020	37	36
2	308	6	6
3	91	2	1
4 of meer	2	0	0
weet niet/wil niet zeggen	82	1	1
Totaal	5.495	100	100

Bron: Panteia

In Tabel 20 is te zien dat één op de zes huishoudens (408.000) die in de afgelopen 12 maanden daadwerkelijk rood hebben gestaan op één of meer rekeningen dusdanig rood heeft gestaan dat betalingen zijn geweigerd. Dit komt neer op 5,7% van het totaal aantal huishoudens (7.101.000). In 2009 ging het om 3,4% van het totale aantal huishoudens. Het aandeel huishoudens met geweigerde betalingen vanwege roodstand is dus toegenomen.

Tabel 20 Aantal huishoudens dat in de afgelopen 12 maanden dusdanig rood stond dat betalingen zijn geweigerd

<i>Betalingen geweigerd vanwege roodstand?</i>	<i>Aantal huishoudens (x 1.000) 2010</i>	<i>Aandeel in huishoudens die rood gestaan hebben 2010 (%)</i>	<i>Aandeel in huishoudens die rood gestaan hebben 2009 (%)</i>
Ja	408	16,8	10,5
Nee	2.014	83,2	89,3
Weet niet/wil niet zeggen	0	0	0,2
Totaal	2.421	100	100

Bron: Panteia

Van de huishoudens die aangegeven hebben de afgelopen 12 maanden op twee of meer rekeningen daadwerkelijk rood te hebben gestaan geeft 60,6% aan dat zij ook wel eens op al de rekeningen tegelijk rood heeft gestaan. Dit gaat om ruim 243.000 huishoudens (3,4% van het totaal aantal huishoudens).

In Tabel 21 is de frequentie van de roodstand te zien, gerelateerd aan het totaal aantal huishoudens dat rood kan staan. 'Af en toe' wil zeggen één tot vier keer per jaar rood staan. Met 'regelmatig' wordt bedoeld 5 tot en met 11 keer per jaar en met 'vaak' wordt bedoeld vanaf 12 keer per jaar. Bij de categorie 'nooit' zitten alleen de huishoudens die rood kunnen staan op minimaal één rekening. 54,7% van hen blijkt nooit rood te staan. Uit de tabel blijkt dat de frequentie van roodstand in 2010 vergelijkbaar is met de uitkomsten in 2009. Het aandeel huishoudens dat nooit rood staat is iets afgenomen, het aandeel huishoudens dat regelmatig rood staat licht gestegen.

Tabel 21 Frequentie van de roodstand in de afgelopen 12 maanden in categorieën

<i>Frequentie rood staan</i>	<i>Aantal huishoudens 2010 (x 1.000)</i>	<i>Aandeel in huishoudens die rood kunnen staan 2010 (%)</i>	<i>Aandeel in huishoudens die rood kunnen staan 2009 (%)</i>	<i>Aandeel in huishoudens die rood kunnen staan 2008 (%)</i>
Nooit	3.006	54,7	57,1	50,1
Af en toe	1.142	20,8	21,0	29,7
Regelmatig	449	8,2	7,9	9,6
Vaak	538	9,8	9,4	8,9
Weet niet/wil niet zeggen	359	6,5	4,5	1,7
Totaal	5.495	100,0	100,0*	100,0

Bron: Panteia

*Het totaal telt niet precies op als gevolg van een afrondingsverschil.

Van degenen die vaak rood staan geeft 36,1% aan in de afgelopen 12 maanden wel eens zodanig rood te hebben gestaan dat betalingen werden geweigerd. Voor de huishoudens die regelmatig rood staan is dit 10,9% en voor 11,1% van de huishoudens die af en toe rood staan was dit het geval.

Tabel 22 Frequentie roodstand in relatie tot gemiddelde duur roodstand (in %), 2010

<i>Frequentie roodstand</i>	<i>Gemiddelde duur roodstand</i>						<i>Totaal (n=2.489)</i>
	<i>1 week</i>	<i>2 weken</i>	<i>3 weken</i>	<i>4 weken</i>	<i>langer dan 4 weken</i>	<i>weet niet/wnz</i>	
Af en toe	61	17	4	10	5	3	100
Regelmatig	58	19	9	9	3	2	100
Vaak	30	24	11	23	6	6	100
Weet niet/wnz	32	11	3	5	4	46	100

Bron: Panteia

In Tabel 22 is te zien dat van de huishoudens die af en toe rood staan, meer dan 60% gemiddeld 1 week rood staat. Voor de huishoudens die regelmatig rood

staan bedraagt dit 58%. Bij de huishoudens die vaker rood staan is te zien dat een groter deel gemiddeld langer rood staat dan de huishoudens die minder vaak rood staan. 30% van de huishoudens die vaak rood staan, staat gemiddeld 1 week rood, gevolgd door krap een kwart van deze huishoudens die gemiddeld 2 weken rood staat. 11% staat gemiddeld 3 weken rood en voor 23% van de huishoudens ligt dit gemiddelde op 4 weken.

Met de toename van de frequentie van het rood staan, neemt ook het gemiddelde maximumbedrag toe waarvoor rood wordt gestaan. De respondenten die af en toe rood staan doen dit voor een gemiddeld maximumbedrag van € 708. Dege-
nen die regelmatig rood staan noemen een gemiddeld maximumbedrag van ruim € 782 en bij de huishoudens die aangeven vaak rood te staan, is dit voor een gemiddeld maximumbedrag van € 2478. Dit laatste bedrag verschilt behoorlijk met de monitor van 2009. Door de huishoudens die toen aangaven meestal rood te staan werd een maximumbedrag genoemd van gemiddeld € 1.280. Het overstijgt ook het maximumbedrag van 2008 (ongeveer € 2.100).

In Tabel 23 is voor huishoudens die rood kunnen staan de frequentie van de roodstand afgezet tegen de hoogte van de spaartegoeden. Hierbij springt het meest in het oog dat de huishoudens die vaak rood staan het minste spaargeld hebben. Er zijn tussen de overige frequenties van roodstand minder verschillen. Wel hebben de huishoudens die nooit rood staan minder vaak (8%) spaargeld van minder dan € 2.000 en vaker (15%) spaargeld tussen de € 50.000 en de € 500.000.

Tabel 23 Frequentie van de roodstand in de afgelopen 12 maanden naar spaartegoeden voor huishoudens die rood kunnen staan , 2010

Frequentie roodstand	Spaartegoed op dit moment (%)						Totaal (n=4.191)
	tot 2.000	2.000 tot 10.000	10.000 tot 50.000	50.000 tot 500.000	500.000 of meer	Weet niet/wnz	
Nooit	8	20	29	15	1	27	100
Af en toe	14	31	28	10	1	16	100
Regelmatig	23	34	25	10	0	8	100
Vaak	42	27	18	5	0	8	100

Bron: Panteia

Noot: een groot aantal huishoudens heeft deze vraag niet beantwoord. De gegevens moeten derhalve als indicatie beschouwd worden.

3.6 Creditcard

Aan de respondenten is gevraagd of zij één of meerdere creditcards hebben, zoals Mastercard, Visacard en American Express. Ruim 2,1 miljoen huishoudens (30,0% van alle huishoudens¹) heeft één creditcard, 9,2% heeft er twee en 3,3% heeft er meer dan twee. Of klantenpassen ook meegenomen zijn in dit verband is zoals eerder opgemerkt onduidelijk (zie hoofdstuk 2).

Net zoals dat bij achterstallige rekeningen het geval was, is ook het hebben van een creditcard op zich geen probleem. Daarom is vervolgens gevraagd of het huishouden de creditcardschuld in de afgelopen 12 maanden altijd in de volgende maand heeft afgelost. Is dat niet het geval, dan kan dat een duidelijke indicator zijn dat de creditcard gebruikt wordt voor het opvangen van liquiditeitsproblemen. Immers, de rente die aan de creditcardmaatschappijen betaald moet worden, is doorgaans hoog. Van de ruim 3 miljoen huishoudens met een creditcard heeft 81,3%² altijd in de volgende maand de creditcardschuld afgelost en 11% van deze groep heeft de card in de afgelopen twaalf maanden niet gebruikt.

Verder is gevraagd of het huishouden op dit moment te maken heeft met een gespreide afbetaalregeling van een creditcardschuld, en (zo ja) voor welk bedrag. Ook een dergelijke regeling zou beschouwd kunnen worden als lening. Van

¹ Alle huishoudens is zoals vermeld exclusief 32.000 huishoudens waarin een WSNP-traject loopt.

² Vorig jaar werd nog niet gevraagd naar het 'niet gebruikt hebben van de creditcard in het afgelopen jaar'. Dit is dus een toegevoegde categorie ten opzichte van vorig jaar.

de huishoudens die niet altijd de volgende maand de creditcardschuld hebben afgelost (6,4%¹ van de huishoudens met één of meer creditcards, bijna 195.000 huishoudens) heeft ruim de helft (52,6%) *op dit moment* te maken met een gespreide afbetalingsregeling. In 2009 ging het om 4,4 % van de huishoudens met één of meer creditcards, waarbij ruim de helft op dat moment te maken had met een gespreide afbetalingsregeling. De ruim 102.000 huishoudens die op dit moment nog te maken hebben met een gespreide afbetalingsregeling van de creditcardschuld hebben gemiddeld nog een bedrag openstaan van ruim € 1.880. Ten opzichte van 2009 is dit gemiddelde bedrag toegenomen, toen was het namelijk ruim € 1.000.

In Tabel 24 is weergegeven wat de duur van de gespreide afbetalingsregeling van de creditcardschuld tot nog toe is. De grootste groep huishoudens (37%) heeft al tussen de zeven en twaalf maanden met deze afbetalingsregeling te maken. Voor 35% geldt dat het gaat om een gespreide afbetalingssschuld met een duur tot 6 maanden.

Tabel 24 Duur van de gespreide afbetalingsregeling creditcardschuld tot nog toe (%), 2010

<i>Duur achterstand</i>	<i>Gespreide afbetalingsregeling creditcardschuld (n=102)</i>
korter dan 2 maanden	16
2 t/m 3 maanden	10
4 t/m 6 maanden	9
7 t/m 12 maanden	37
langer dan 12 maanden	16
Weet niet/wil niet zeggen	12
Totaal	100

Bron: Panteia.

Noot: n = aantal huishoudens X 1.000

¹ Dit percentage is gerelateerd aan de huishoudens met 1 of meer creditcards (ruim 3 miljoen huishoudens). Het percentage ten opzichte van het totaal aantal huishoudens in Nederland is 2,7% (7,1 miljoen).

In Tabel 25 staat de totaal ingeschatte duur weergegeven van de aflossing van de creditcardschuld. De totaal ingeschatte duur is korter dan 6 maanden voor 10% van de huishoudens. Bij 26% van de huishoudens duurt de totale afbetalingsduur een half a twee jaar. Voor 15% gaat het om een periode van twee jaar of langer. Voor ongeveer de helft van de huishoudens blijkt het moeilijk te zijn om uitspraken te doen over de totale duur van de afbetalingsperiode.

Tabel 25 Totaal ingeschatte duur van de aflossing van de gespreide afbetalingsregeling creditcardschuld (%), 2010

<i>Duur achterstand</i>	<i>Gespreide afbetalingsregeling creditcardschuld (n=102)</i>
korter dan 2 maanden	3
2 t/m 3 maanden	0
4 t/m 6 maanden	7
7 t/m 12 maanden	10
13 t/m 24 maanden	16
25 t/m 36 maanden	4
37 maanden en langer	11
Weet niet/wil niet zeggen	49
Totaal	100

Bron: Panteia

Noot: n = aantal huishoudens X 1.000

3.7 Samenhang tussen achterstallige rekeningen en overige betalingsachterstandvormen

In deze paragraaf wordt nader ingegaan op de samenhang tussen de meest voorkomende typen achterstallige rekeningen en de overige genoemde betalingsachterstandvormen. Dat gebeurt per vorm. Bij de achterstallige rekeningen blijven inboedel- en WA-verzekering en alimentatie buiten beschouwing vanwege het beperkte aantal waarnemingen.

3.7.1 Kredietverschaffingen en leningen

Tabel 26 geeft de samenloop weer tussen achterstallige rekeningen en kredietverschaffingen/leningen. De tabel moet als volgt gelezen worden. Het cijfer 28 linksboven geeft aan dat van de huishoudens die de afgelopen 12 maanden een achterstallige rekening hadden op het gebied van ziektekostenverzekeringen 28% ook een doorlopend krediet of persoonlijke lening heeft gehad in de afgelopen twaalf maanden.

Zoals in §3.2 gebleken is, zijn er 222.000 huishoudens die in de afgelopen 12 maanden een achterstallige rekening gehad hebben op het gebied van ziektekostenverzekeringen. Daarvan heeft zoals blijkt uit Tabel 26 een behoorlijk groot deel (28% ofwel ruim 62.000 huishoudens) ook een doorlopend krediet of persoonlijke lening gehad in de afgelopen twaalf maanden. Nog vaker hebben deze huishoudens geld geleend bij vrienden, familie of kennissen.

Tabel 26 Samenhang typen achterstallige rekeningen en typen krediet/leningen in de afgelopen twaalf maanden (in %), 2010

<i>Type achterstallige Rekening</i>	<i>Aandeel huishoudens met doorlopend krediet of persoonlijke lening in totaal aantal huishoudens per type achterstallige rekening (%)</i>	<i>Aandeel huishoudens dat geld geleend heeft bij vrienden, familie of kennissen in totaal aantal huishoudens per type achterstallige rekening (%)</i>	<i>Aandeel huishoudens met studieschuld in totaal aantal huishoudens per type achterstallige rekening (%)</i>
Ziektekostenverzekering	28	37	11
Elektra/water/gas	28	43	18
Hypotheek of huur	34	52	8
Telefoonrekeningen	27	47	18
Leningen of op afbetaling kopen	49	47	25
Overige rekeningen, zoals schoolgeld	20	46	28
Terugbetaling aan de belastingdienst	32	28	7
Alle huishoudens	9,1	6,5	6,3

Bron: Panteia.

Vooraf doorlopend krediet of persoonlijke lening komt vrij vaak voor binnen het totaal aantal huishoudens (9,1%: ruim 645.000 huishoudens). Deze vorm heeft vooral een sterke samenhang, niet verrassend, met achterstanden op leningen/het kopen op afbetaling. Ook is er een vrij sterke samenhang met achterstand op hypotheek of huur. Als huishoudens in de afgelopen 12 maanden te maken hebben gehad met hypotheek of huurachterstand dan hebben zij ook vaak een doorlopend krediet/lening gehad in deze periode.

3.7.2 Afbetalingsregelingen

Er is bekeken of er samenhang is tussen de verschillende typen achterstallige rekeningen en de onderscheiden afbetalingsregelingen. Door een beperkte samenloop is deze analyse echter vrij instabiel.

3.7.3 Rood staan

In de volgende tabel wordt de samenhang tussen achterstallige rekeningen en de frequentie van rood staan weergegeven. De tabel laat zich weer op dezelfde wijze lezen: het cijfer 43 linksboven geeft aan dat van alle huishoudens die in de afgelopen 12 maanden een achterstallige rekening voor ziektekostenverzekeringen gehad hebben 43% vaak rood staat. De ruim 1,3 miljoen huishoudens die niet rood kunnen staan en de 274.000 huishoudens die niet weten of ze dat kunnen, blijven in deze tabel buiten beschouwing.

Tabel 27 maakt duidelijk dat vrijwel alle onderscheiden achterstallige rekeningen sterk samenhangen met de frequentie van het rood staan. Dit geldt vooral voor rekeningen voor elektra/water/water, hypotheek of huur en voor ziektekostenverzekeringen. Dit contrasteert met het beeld bij alle huishoudens: 10% hiervan geeft aan vaak rood te staan, en 55% geeft aan nooit rood te staan.

Tabel 27 Samenhang typen achterstallige rekeningen en de frequentie van rood staan, voor huishoudens die kunnen rood staan (in %), 2010

Type achterstallige rekening	Aandeel huishoudens per frequentieklasse van rood staan in totaal aantal huishoudens per type achterstallige rekening (%)				Weet niet/wnz	
	Vaak	Regelmatig	Af en toe	Nooit		
Ziektekostenverzekering	43	11	16	17	13	
Elektra/water/gas	49	4	18	19	10	
Hypotheek of huur	48	9	15	19	9	
Telefoonrekeningen	22	2	24	35	17	
Leningen of op afbetaling kopen	31	4	29	14	22	
Overige rekeningen, zoals schoolgeld	41	0	19	40	0	
Terugbetaling aan de belastingdienst	27	8	26	30	9	
Alle huishoudens die rood kunnen staan	10	8	21	55	6	

Bron: Panteia.

3.7.4 Creditcardschuld

In Tabel 28 wordt de samenhang tussen achterstallige rekeningen en het betalen van creditcardschulden weergegeven. In deze tabel zijn alleen huishoudens opgenomen die een (of meer) creditcards bezitten - ruim 42% van alle huishou-

dens¹. De tabel laat zich verder weer op dezelfde wijze lezen: het cijfer 15 linksboven (onder de asteriks) geeft aan dat van alle huishoudens die over een creditcard beschikken en in de afgelopen 12 maanden een achterstallige rekening gehad hebben op het gebied van elektra/water/gas, 15% een creditcardschuld niet altijd de volgende maand kan aflossen. Van alle huishoudens die over een creditcard beschikken, geldt dat voor 6,4% (cijfer linksonder), aanzienlijk minder dus.

Er lijkt een sterke samenhang te zijn tussen achterstallige rekeningen op het gebied van de telefoonrekening en de beide onderscheiden aspecten van creditcardschulden. Dit geldt in mindere mate ook voor achterstallige rekeningen op het gebied van elektra/water/gas. Het aantal waarnemingen bij ziektekosten achterstanden was te laag om uitspraken over te doen.

Tabel 28 Samenhang achterstallige rekeningen en aspecten creditcardgebruik, voor huishoudens die beschikken over een of meer creditcards, 2010

<i>Type achterstallige rekening</i>	<i>Aandeel huishoudens dat creditcardschuld niet altijd de volgende maand heeft afgelost per type achterstallige rekening (%)</i>	<i>Aandeel huishoudens dat op dit moment te maken heeft met gespreide afbetalingsregeling voor creditcardschuld per type achterstallige rekening (%)</i>
Ziektekostenverzekering ²	*	*
Elektra/water/gas	15	30
Hypotheek of huur	11	24
Telefoonrekeningen	26	26
Leningen of op afbetaling kopen	11	11
Overige rekeningen, zoals schoolgeld	7	0
Terugbetaling aan de belastingdienst	5	5
Alle huishoudens die over minstens een creditcard beschikken	6,4	3,4

Bron: Panteia.

¹ Zoals steeds, exclusief huishoudens waarin een WSNP-traject loopt.

² Het aantal waarnemingen bij de ziektekostenverzekering was te laag om uitspraken over te doen.

3.8 Totaal aantal huishoudens met betalingsachterstanden

Zoals eerder aangegeven worden in de Monitor de volgende betalingsachterstandvormen beschouwd:

- achterstallige rekening om financiële redenen (in de laatste 12 maanden: 534.000 huishoudens, op dit moment: 273.000)
- krediet of lening (op dit moment: 1.044.000, exclusief hypotheke)
- afbetalingsregeling (afgelopen 12 maanden: 332.000 en op dit moment: 184.000)
- rood staan (in de afgelopen 12 maanden: 987.000)¹
- creditcardschuld (op dit moment gespreide afbetalingsregeling: 102.000).

Met inbegrip van de 32.000 WSNP-trajecten zijn er in Nederland ruim 1,89 miljoen huishoudens waarin minimaal een van bovenstaande vormen relevant is. Gerelateerd aan het totaal van ruim 7,1 miljoen huishoudens (CBS-Statline) blijkt dat dit 26,7% van alle huishoudens is. In 2009 lag dit percentage op 24,8%. In 2008 was dit percentage 27,0% van alle huishoudens. In alle jaren zijn de huishoudens die slechts af en toe rood staan buiten beschouwing gelaten.

In Tabel 29 is een overzicht gegeven van het aandeel huishoudens dat in 2010 te maken heeft met een betalingsachterstand ten opzichte van het aandeel huishoudens in 2009 en 2008. Uit de tabel komt naar voren dat alle onderscheiden vormen van betalingsachterstanden in 2010 zijn toegenomen ten opzichte van 2009. Ook ten opzichte van 2008 is er in 2010 een toename te zien bij de achterstallige rekeningen, kredietverschaffing en leningen, en creditcardgerelateerde achterstanden.

Tabel 29 Overzicht aandeel huishoudens met betalingsachterstanden 2008 - 2010

Type betalingsachterstand	Aandeel huishoudens 2010 (%)	Aandeel huishoudens 2009 (%)	Aandeel huishoudens 2008 (%)
Achterstallige rekeningen	10,0	6,8	8,3
Kredietverschaffing en leningen	14,7	12,0	13,9
Afbetalingsregelingen	2,6	2,2	5,9*
Rood staan (vaak of regelmatig)	13,9	13,1	14,8*
Niet altijd volgende maand creditcardschuld afbetaald	2,7	2,0	1,7
Gespreide afbetalingsregeling creditcardschuld	1,4	0,6	0,9

Bron: Panteia

* deze percentages zijn vanwege wijzigingen in de vraagstelling niet goed vergelijkbaar. De resultaten kunnen als indicatief worden beschouwd.

¹ Hierbij zijn de huishoudens die af en toe rood staan niet meegenomen. Dit is gelijk aan de Monitor 2009 en is vergelijkbaar met de wijze waarop dit in de Monitor 2008 is berekend.

In Tabel 30 is weergegeven hoeveel type betaalachterstanden huishoudens hebben en wat het gemiddelde bedrag van deze betaalachterstanden is. Het gaat hierbij om de onderscheiden typen binnen de hoofdcategorieën van de betalingsachterstanden (dus achterstallige rekening op het gebied van ziektekostenverzekering, afbetalingsregeling op auto, geld geleend bij vrienden etc.). In de tabel is duidelijk te zien dat het grootste deel van de huishoudens met één betalingsachterstand een lager gemiddeld bedrag aan schulden heeft dan huishoudens met meerdere betalingsachterstanden.

Tabel 30 Aantal betalingsachterstanden naar totaal bedrag betalingsachterstand (%), 2010

<i>Aantal betalings- achterstanden</i>	<i>Totaal bedrag betalingsachterstanden</i>						<i>Totaal</i>
	<i>Tot 500 euro</i>	<i>500 tot 1500 euro</i>	<i>1500 tot 5000 euro</i>	<i>5000 tot 15.000 euro</i>	<i>15.000 tot 30.000 euro</i>	<i>30.000 euro of meer</i>	
1 (n=1.208)	27	28	24	12	6	3	100,0
2 (n=379)	6	18	33	25	10	8	100,0
3 (n=183)	2	16	15	34	16	17	100,0
4 (n=37)	0	21	1	45	22	11	100,0

Bron: Panteia

Noot: n = aantal huishoudens X 1.000

4 Kenmerken van huishoudens met betalingsachterstanden

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt steeds de vergelijking gemaakt tussen huishoudens met en zonder betalingsachterstanden, voor alle onderscheiden vormen afzonderlijk. Op deze manier is het mogelijk te bekijken in hoeverre er specifieke kenmerken zijn toe te wijzen aan huishoudens met en zonder betalingsachterstanden. De verschillende kenmerken waarop is vergeleken zijn leeftijd, leefsituatie, inkomen, spaargeld, tijdsbesteding respondent en partner, hoogst genoten opleidingsniveau van de huishoudens en etniciteit. Samenvattende tabellen van de verschillende betalingsachterstanden naar kenmerken zijn weergegeven in paragraaf 4.7.

4.2 Achterstallige rekeningen

In deze paragraaf over achterstallige rekeningen zijn steeds de volgende groepen huishoudens met elkaar vergeleken: huishoudens die in de afgelopen 12 maanden minstens één type achterstallige rekening hebben gehad om financiële redenen, en huishoudens die in de afgelopen 12 maanden geen achterstallige rekening hebben gehad of wel een achterstallige rekening, maar dan niet om financiële redenen. Die niet-financiële redenen kunnen zijn: vergeten, een achterstand in de eigen administratie of een fout in de administratie van de organisatie.

De gemiddelde leeftijd van de respondenten van de huishoudens met een achterstallige rekening om financiële redenen (38 jaar) is aanzienlijk lager dan van de overige respondenten (51 jaar).

Achterstallige rekeningen om financiële reden en huishoudsamenstelling

In Tabel 31 is de huishoudenssamenstelling van huishoudens met een achterstallige rekening (om financiële reden) in de afgelopen 12 maanden vergeleken met die van de huishoudens zonder een achterstallige rekening - om financiële reden - in de afgelopen 12 maanden.

De tabel laat zich als volgt lezen: het getal 42,2 linksboven geeft aan dat van de huishoudens met achterstallige rekening om financiële redenen in de afgelopen 12 maanden 42,2% als huishoudvorm alleenstaande zonder thuiswonende kinderen heeft. Vergelijking met het getal boven in de derde kolom (35,3) leert dat in de overige huishoudens¹ een kleiner deel, namelijk 35,3%, deze huishoudvorm heeft.

Het meest in het oog springende verschil in de tabel is dat alleen de gehuwd/samenwonenden zonder thuiswonende kinderen vaker deel uitmaken van de huishoudens zonder achterstallige rekening of met achterstallige rekeningen maar niet om financiële reden. Bij de andere drie onderscheiden vormen van huishoudenssamenstelling behoort een groter deel tot de huishoudens met achterstallige rekeningen om financiële reden. Het grootste verschil doet zich hierbij voor bij de alleenstaande met thuiswonende kinderen (15,1% behoort tot de huishoudens met achterstallige rekeningen, 3,0% tot de huishoudens zonder achterstallige rekening). De verschillen met 2009 zijn niet groot. Het grootste verschil doet zich voor bij de gehuwd/samenwonenden zonder thuiswonende kinderen die vaker vertegenwoordigd zijn bij de huishoudens met achterstallige rekeningen dan in 2009 (19,8% tegenover 12,7%).

¹ De overige huishoudens zijn dan alle huishoudens die in de afgelopen 12 maanden geen achterstallige rekening gehad hebben en alle huishoudens die in de afgelopen 12 maanden wel een achterstallige rekening gehad hebben, maar niet om financiële redenen.

Tabel 31 Vergelijking tussen huishoudens met achterstallige rekening om financiële redenen in de afgelopen 12 maanden en overige huishoudens naar huishoudenssamenstelling

<i>Huishoudenssamenstelling</i>	<i>Aandeel in huishoudens met achterstallige rekening om financiële redenen in de afgelopen 12 maanden (%) 2010</i>	<i>Aandeel in huishoudens met achterstallige rekening om financiële redenen in de afgelopen 12 maanden (%) 2009</i>	<i>Aandeel in overige huishoudens (%) 2010</i>	<i>Aandeel in overige huishoudens (%) 2009</i>
Alleenstaande zonder thuiswonende kinderen	42,2	43,5	35,3	35,5
Gehuwd/samenwonend zonder thuiswonende kinderen	19,8	12,7	39,0	38,6
Gehuwd/samenwonend met thuiswonende kinderen	22,8	27,2	22,6	22,8
Alleenstaande met thuiswonende kinderen	15,1	16,7	3,0	2,9
Totaal	100,0	100,0	100,0	100,0
Aantal huishoudens (x 1.000)	534	311	6.567	6.787

Bron: Panteia.

Achterstallige rekeningen om financiële reden en spaartegoeden

In Tabel 32 is de vergelijking weergegeven tussen huishoudens met achterstallige rekeningen om financiële redenen in de afgelopen 12 maanden en overige huishoudens naar de omvang van de spaartegoeden. Van de huishoudens met achterstallige rekeningen om financiële redenen geeft 60% aan geen spaartegoeden op de spaarrekening te hebben. Voor de overige huishoudens is dat aandeel met 18% aanzienlijk lager. Kijken we wat verder naar de omvang van de spaartegoeden, dan wordt duidelijk dat slechts een beperkt deel (2%) van de huishoudens met achterstallige rekeningen over een spaartegoed van meer dan € 10.000 beschikt. In 2009 was dit het geval voor 2,4% van de huishoudens. In totaal beschikt 14% over meer dan € 2.000 (in 2009: bijna 5%). Bij de overige huishoudens geldt dat voor 50% van de huishoudens. In 2009 was dit percentage 48%. De omvang van de spaartegoeden van de groep overige huishoudens is licht toegenomen ten opzichte van een jaar geleden.

In de tabel valt het hoge percentage 'weet niet/wil niet zeggen' op. Vooral bij de groep huishoudens die in de afgelopen 12 maanden geen achterstallige rekening gehad hebben. De percentages blijven ongeveer gelijk aan die in de Monitor 2009.

Tabel 32 Vergelijking tussen huishoudens met achterstallige rekening om financiële redenen in de afgelopen 12 maanden en overige huishoudens naar omvang spaartegoeden

<i>Klasse spaartegoeden (€)</i>	<i>Aandeel in huishoudens met achterstallige rekening om financiële redenen in de afgelopen 12 maanden (%) 2010</i>	<i>Aandeel in huishoudens met achterstallige rekening om financiële redenen in de afgelopen 12 maanden (%) 2009</i>	<i>Aandeel in overige huishoudens (%) 2010</i>	<i>Aandeel in overige huishoudens (%) 2009</i>
Geen spaartegoed	60	74	18	21
Tot 2.000	21	16	12	12
2.000 tot 10.000	12	3	19	21
10.000 tot 50.000	2	1	21	19
50.000 of meer	0	1	10	9
Weet niet/wil niet zeggen	5	5	21	19
Totaal	100	100	100	100
Aantal huishoudens (x 1.000)	534	311	6.567	6.786

Bron: Panteia.

Achterstallige rekeningen om financiële reden en tijdsbesteding

In Tabel 33 staat weergegeven wat de tijdsbesteding is van de respondenten van de huishoudens met en zonder achterstallige rekeningen. Het belangrijkste verschil doet zich hier voor bij de huishoudens waarin de respondenten niet werken, maar met pensioen of in de VUT zijn. Deze huishoudens vormen een veel groter deel (23%) van de groep huishoudens zonder achterstallige rekeningen om financiële redenen in de afgelopen 12 maanden dan van de groep met achterstallige rekeningen om financiële redenen in de afgelopen 12 maanden (3%). Relatief weinig huishoudens in deze groep hebben derhalve achterstallige rekeningen om financiële redenen gehad. De respondenten die arbeidsongeschikt, werkloos/werkzoekend of studierend/in opleiding zijn, maken vaker deel uit van de huishoudens met achterstallige rekeningen om financiële redenen in de afgelopen 12 maanden. Van de fulltime en parttime werkenden is van de huishoudens met achterstallige rekeningen om financiële reden bijna 88% werknemer, en een krappe 14% zelfstandig ondernemer (soms gaan loondienst en zelfstandig ondernemerschap samen). Het restant heeft een andere tijdsbesteding. Binnen de overige huishoudens zitten iets minder werknemers (84%) en wat meer zelfstandig ondernemers (18%).

Tabel 33 Vergelijking tussen huishoudens met achterstallige rekening om financiële redenen in de afgelopen 12 maanden en overige huishoudens naar tijdsbesteding respondenten, 2010

<i>Tijdsbesteding</i>	<i>Aandeel in huishoudens met achterstallige rekening om financiële redenen in de afgelopen 12 maanden (%) 2010</i>	<i>Aandeel in overige huishoudens (%) 2010</i>
Fulltime werken (35 uur of meer per week)	34	34
Parttime werken (12 t/m 34 uur per week)	23	21
Parttime werken (minder dan 12 uur per week)	6	4
Niet werkzaam, waarvan:	37	42
- pensioen/vut		3 23
- arbeidsongeschikt		15 5
- werkloos/werkzoekend		8 3
- studierend/in opleiding		6 2
- huisvrouw/huisman		6 8
Totaal	100	100
Aantal huishoudens (x 1.000)	534	6.567

Bron: Panteia.

Achterstallige rekeningen om financiële reden en tijdsbesteding van partners

In Tabel 34 is weergegeven wat de tijdsbesteding van de *partners* van de respondenten is. Deze laten voor een deel dezelfde verschillen zien als bij de tijdsbesteding van de respondenten, vooral bij de partners die niet werken maar met pensioen/VUT zijn. Uitzondering hierop is dat het deel van de huishoudens met achterstallige rekeningen om financiële redenen in de afgelopen 12 maanden waarin de *partner* arbeidsongeschikt is veel kleiner is dan het deel van de huishoudens met achterstallige rekeningen om financiële redenen in de laatste 12 maanden waarin de *respondent* arbeidsongeschikt is (1% tegenover 15%). Van de fulltime en parttime werkende partners van de huishoudens met achterstallige rekeningen om financiële reden is 89% van de partners werkzaam als werknemer en ruim 11% als zelfstandig ondernemer. Bij de overige huishoudens is 81% van de partners werkzaam als werknemer en ruim 20% als zelfstandige.

Tabel 34 Vergelijking tussen huishoudens met achterstallige rekening om financiële redenen in de afgelopen 12 maanden en overige huishoudens naar tijdsbesteding partners, 2010

<i>Tijdsbesteding</i>	<i>Aandeel in huishoudens met partners met achterstallige rekening om financiële redenen in de afgelopen 12 maanden (%) 2010</i>	<i>Aandeel in overige huishoudens met partners (%) 2010</i>
Fulltime werken (35 uur of meer per week)	34	40
Parttime werken (12 t/m 34 uur per week)	22	20
Parttime werken (minder dan 12 uur per week)	9	3
Weet niet/wil niet zeggen	0	37
Niet werkzaam, waarvan:	35	37
- <i>pensioen/vut</i>		4 23
- <i>arbeidsongeschikt</i>		1 4
- <i>werkloos/werkzoekend</i>		14 1
- <i>studerend/in opleiding</i>		5 0
- <i>huisvrouw/huisman</i>		9 9
Totaal	100	100
Aantal partners (x 1.000)	225	4.050

Bron: Panteia.

Achterstallige rekeningen om financiële reden en inkomen

In Tabel 35 is weergegeven wat de maandelijkse netto huishoudensinkomens zijn van beide groepen huishoudens. Wat opvalt, is dat de huishoudens met een inkomen van minder dan € 2.000 per maand vaker voorkomen bij de huishoudens met achterstallige rekeningen om financiële redenen in de afgelopen 12 maanden. Met een huishoudensinkomen vanaf € 2.000 per maand zijn de huishoudens meer vertegenwoordigd in de groep huishoudens zonder achterstallige rekeningen om financiële redenen in de afgelopen 12 maanden. Er zijn wel enige verschillen ten opzichte van 2009. Bij de huishoudens met achterstallige rekeningen om financiële redenen zijn de verschillen iets groter dan bij de overige huishoudens. Het aantal huishoudens met een inkomen tussen € 1.000 en € 1.500 is met bijna 6% toegenomen ten opzichte van vorig jaar. Ook de categorie van € 2.000 tot € 3.000 is licht toegenomen (1,3%) De categorie tot € 1.000 is daarentegen afgenomen met 2,4% evenals de categorie van € 1.500 tot € 2.000 (0,4%). Opvallend is dat in 2010 de achterstallige rekening in de afgelopen 12 maanden loopt tot de categorie inkomens tot € 5000.

Tabel 35 Vergelijking tussen huishoudens met achterstallige rekening om financiële redenen in de afgelopen 12 maanden en overige huishoudens naar inkomenscategorieën¹

<i>Categorie huishoudensinkomen per maand (€)</i>	<i>Aandeel in huishoudens met achterstallige rekening om financiële redenen in de afgelopen 12 maanden (%) 2010</i>	<i>Aandeel in huishoudens met achterstallige rekening om financiële redenen in de afgelopen 12 maanden (%) 2009</i>	<i>Aandeel in overige huishoudens (%) 2010</i>	<i>Aandeel in overige huishoudens (%) 2009</i>
minder dan 1.000	13,3	15,6	7,3	4,5
1.000 tot 1.500	35,9	30,1	15,6	17,6
1.500 tot 2.000	26,7	27,1	17,4	19,7
2.000 tot 3.000	17,4	16,1	20,7	23,7
3.000 tot 4.000	4,8	4,3	12,5	14,4
4.000 tot 5.000	0,8	1,8	5,8	5,3
5.000 tot 7.500	-	2,7	3,6	3,5
7.500 tot 10.000	-	-	,5	0,6
10.000 of meer	-	-	,6	0,2
Weet niet/wil niet zeggen	1,1	2,2	16,1	14,3
Totaal	100,0	100,0	100,0	100,0
Aantal huishoudens (x 1.000)	534	311	6.567	6.786

Bron: *Pantela*.

¹ Het gaat hierbij om het maandelijks netto inkomen van huishoudens, na aftrek van belastingen en premies en gecorrigeerd voor aftrekposten (zoals hypotheekrenteaftrek en heffingskortingen). Daarbij opgeteld zijn toeslagen en tegemoetkomingen zoals de huurtoeslag en zorgtoeslag

Achterstallige rekeningen om financiële reden en opleidingsniveau

In Tabel 36 worden de huishoudens met en zonder achterstallige rekeningen om financiële redenen in de afgelopen 12 maanden vergeleken op het punt van de hoogst genoten opleiding binnen het huishouden, dus van de respondent of - indien aanwezig - van zijn/haar partner. De respondenten met een VMBO/LBO-opleiding maken vaker deel uit van de huishoudens met achterstallige rekeningen om financiële redenen in de afgelopen 12 maanden. De huishoudens met een MBO als hoogst genoten opleiding laat een sterke toename ten opzichte van 2009 zien. In 2010 gaat het om 36% waar het in 2009 nog ging om 23% van de huishoudens. Huishoudens met een hoogst genoten opleiding van HBO en WO horen vaker bij de huishoudens zonder achterstallige rekeningen om financiële redenen in de afgelopen 12 maanden. Er is een duidelijk verband tussen de hoogte van de opleiding en achterstallige rekeningen in de afgelopen twaalf maanden. Ten opzichte van 2009 zijn vooral de HBO en WO huishoudens een kleiner deel gaan uitmaken van de huishoudens met achterstanden om financiële redenen. De VMBO, MBO en HAVO huishoudens zijn juist een groter deel gaan uitmaken van de populatie huishoudens met achterstanden om financiële redenen.

Tabel 36 Vergelijking tussen huishoudens met achterstallige rekening om financiële redenen in de afgelopen 12 maanden en overige huishoudens naar hoogst genoten opleiding in huishouden

<i>Onderwijsniveau</i>	<i>Aandeel in huishoudens met achterstallige rekening om financiële redenen in de afgelopen 12 maanden (%) 2010</i>	<i>Aandeel in huishoudens met achterstallige rekening om financiële redenen in de afgelopen 12 maanden (%) 2009</i>	<i>Aandeel in overige huishoudens (%) 2010</i>	<i>Aandeel in overige huishoudens (%) 2009</i>
Geen onderwijs	0	3	0	0
Uitsluitend lager onderwijs	9	8	7	7
VMBO/LBO (leerlingwezen, hh-school, ambachtsschool)	22	24	17	16
MAVO (MULO/ULO)	5	4	8	11
MBO (MTS, MEAO)	36	27	23	31
HAVO/VWO/HBS/MMS/Gymnasium/Lyceum/Atheneum	13	5	9	6
HBO (Hogeschool, HTS, HEAO, Sociale academie, Post-HBO)	13	20	22	20
WO (universiteit)	2	9	13	10
Totaal	100	100	100	100
Aantal huishoudens (x 1.000)	534	311	6.567	6.786

Bron: Panteia.

Achterstallige rekeningen om financiële reden en etniciteit

In Tabel 37 is te zien dat van de huishoudens met achterstallige rekeningen om financiële redenen in de afgelopen 12 maanden 35% van de respondenten minimaal één ouder heeft die in het buitenland geboren is. Deze personen zijn volgens de CBS-definitie 'allochtoon'¹. In 2009 bedroeg dit percentage ruim 37%, wat wil zeggen dat het aantal huishoudens met achterstallige rekeningen van wie een of beide ouders in het buitenland is geboren iets is afgenomen ten opzichte van de Monitor 2009. Bij de huishoudens zonder achterstallige rekeningen om financiële redenen in de afgelopen 12 maanden ligt dit percentage aanzienlijk lager, namelijk op 9%.

Tabel 37 Vergelijking tussen respondenten uit huishoudens met achterstallige rekening om financiële redenen in de afgelopen 12 maanden en overige respondenten naar etniciteit

<i>Etniciteit</i>	<i>Aandeel in huishoudens met achterstallige rekening om financiële redenen in de afgelopen 12 maanden (%) 2010</i>	<i>Aandeel in huishoudens met achterstallige rekening om financiële redenen in de afgelopen 12 maanden (%) 2009</i>	<i>Aandeel in overige huishoudens (%) 2010</i>	<i>Aandeel in overige huishoudens (%) 2009</i>
Respondenten van wie tenminste één ouder in buitenland is geboren	35	37	9	9
Respondenten van wie beide ouders in Nederland zijn geboren	65	63	91	91
Totaal	100	100	100	100
Aantal huishoudens (x 1.000)	534	311	6.567	6.786

Bron: Panteia.

¹ In eerste instantie wordt in dit hoofdstuk het generieke onderscheid allochtoon – autochtoon gehanteerd, volgens de gebruikelijke definitie zoals ook het CBS hanteert (minstens één ouder geboren in het buitenland). In §4.7 wordt voor afzonderlijke kenmerken weergegeven hoe de relatie tussen elk van deze kenmerken en het bestaan van betalingsachterstanden is. Daarbij wordt een afwijkende definitie gehanteerd, namelijk tussen huishoudens waarvan de respondent een niet-westerse allochtoon is (in overeenstemming met die CBS-definitie) en overige huishoudens.

4.3 Kredietverschaffing en leningen

De gemiddelde leeftijd van de respondenten met een vorm van kredietverschaffing of lening bedraagt 39 jaar en van de respondenten zonder vormen van kredietverschaffing of lening 53 jaar.

In Tabel 38 is de vergelijking naar huishoudenssamenstelling weergegeven tussen de huishoudens met en zonder vorm van kredietverschaffing of leningen in de afgelopen 12 maanden. Hierin is te zien dat de gehuwden/samenwonenden zonder thuiswonende kinderen vaker zijn vertegenwoordigd bij de groep huishoudens zonder een vorm van kredietverschaffing of lening. Verder maken de gehuwden/samenwonenden met thuiswonende kinderen en de alleenstaanden zonder thuiswonende kinderen vaker deel uit van de huishoudens met een vorm van kredietverschaffing of lening. Voor de alleenstaanden met thuiswonende kinderen is de oververtegenwoordiging in de groep huishoudens met een vorm van kredietverschaffing of lening het sterkst: de kans is ruim twee keer zo groot dat zij in deze groep zitten als voor een gemiddeld huishouden.

Tabel 38 Vergelijking tussen huishoudens met en zonder een vorm van kredietverschaffing of lening in de afgelopen 12 maanden naar huishoudenssamenstelling, 2010

<i>Huishoudenssamenstelling</i>	<i>Huishoudens met een vorm van kredietverschaffing of lening in de afgelopen 12 maanden (%) 2010</i>	<i>Huishoudens zonder een vorm van kredietverschaffing of lening in de afgelopen 12 maanden (%) 2010</i>
Alleenstaande zonder thuiswonende kinderen	38	35
Gehuwd/samenwonend zonder thuiswonende kinderen	30	40
Gehuwd/samenwonend met thuiswonende kinderen	24	22
Alleenstaande met thuiswonende kinderen	8	3
Totaal	100	100
Aantal huishoudens (x 1.000)	1.357	5.744

Bron: Panteia.

64% van de huishoudens met een vorm van kredietverschaffing of lening heeft spaartegoeden, tegenover 82% van de huishoudens die niet te maken hebben met kredietverschaffing of leningen. De grootste verschillen tussen beide groepen huishoudens doen zich voor bij het spaargeld van € 10.000 of meer (zie Tabel 39). Van de huishoudens met een vorm van kredietverschaffing of lening heeft 11% een spaartegoed van € 10.000 of meer. Bij de huishoudens zonder vorm van kredietverschaffing of lening bedraagt dit percentage 41%.

Tabel 39 Vergelijking tussen huishoudens met en zonder vorm van kredietverschaffing of lening in de afgelopen 12 maanden naar spaartegoeden, 2010

<i>Klasse spaartegoeden (€)</i>	<i>Huishoudens met een vorm van kredietverschaffing of lening in de afgelopen 12 maanden (%) 2010</i>	<i>Huishoudens zonder een vorm van kredietverschaffing of lening in de afgelopen 12 maanden (%) 2010</i>
Geen spaartegoeden	36	18
tot 2.000	24	12
2.000 tot 10.000	22	21
10.000 tot 50.000	8	28
50.000 of meer	3	13
Weet niet/wil niet zeggen	7	26
Totaal	100	100
Aantal huishoudens (x 1.000)	1.357	5.744

Bron: Panteia

In Tabel 40 staat weergegeven wat de tijdsbesteding is van de huishoudens met en zonder vorm van kredietverschaffing of lening. Van de huishoudens met een vorm van kredietverschaffing of lening is een hoger percentage fulltime werkzaam dan van de huishoudens zonder vorm van kredietverschaffing of lening (40% tegenover 32%). Van de groep huishoudens zonder vorm van kredietverschaffing of lening is juist een hoger percentage niet werkzaam. Hierbij is opvallend dat de respondenten die met pensioen of met de VUT zijn, een veel groter deel uitmaken van de huishoudens die geen enkele vorm van kredietverschaffing of lening hebben dan de huishoudens die dat wel hebben (25,9% tegenover 4,4%). Van de fulltime en parttime werkende respondenten van de huishoudens met een vorm van kredietverschaffing of lening is 88% werkzaam als werknemer, ruim 16% als zelfstandige¹. Deze percentages wijken hiervan nauwelijks af bij de overige huishoudens. Bij de overige huishoudens zitten verhoudingsgewijs minder werknemers (83%) en meer zelfstandigen (18%).

Tabel 40 Vergelijking tussen huishoudens met en zonder vorm van kredietverschaffing of lening in de afgelopen 12 maanden naar tijdsbesteding respondenten, 2010

<i>Tijdsbesteding</i>	<i>Huishoudens met een vorm van kredietverschaffing of lening in de afgelopen 12 maanden (%) 2010</i>	<i>Huishoudens zonder een vorm van kredietverschaffing of lening in de afgelopen 12 maanden (%) 2010</i>
Fulltime werken (35 uur of meer per week)	40	32
Parttime werken (12 t/m 34 uur per week)	27	20
Parttime werken (minder dan 12 uur per week)	5	3
Niet werkzaam, waarvan:	28	45
- pensioen/vut		4,4
		25,9
- arbeidsongeschikt		9,0
		4,5
- werkloos/werkzoekend		4,7
		3,3
- studerend/in opleiding		5,5
		1,6
- huisvrouw/huisman		4,1
		8,5
- vrijwilliger		0
		0,7
- mantelzorger		0,2
		0,2
Totaal	100	100
Aantal huishoudens (x 1.000)	1.357	5.744

Bron: Panteia.

¹ Personen kunnen zowel als zelfstandige als in loondienst werken waardoor het totaal van deze twee categorieën boven de 100% uit kan komen.

Uit Tabel 41 blijkt dat de grootste verschillen in huishoudens met en zonder vorm van kredietverschaffing of lening zich voordoen in de inkomenscategorieën tot € 2.000. De eerste categorie huishoudens is hierbij sterker vertegenwoordigd (krap 55% tegenover ruim 40%). Hieruit kan worden geconcludeerd dat huishoudens met lagere inkomens vaker gebruik maken van kredietverschaffing of lening.

Tabel 41 Vergelijking tussen huishoudens met en zonder vorm van kredietverschaffing of lening in de afgelopen 12 maanden naar inkomenscategorieën (in %), 2010

<i>Klasse huishoudensinkomen in € per maand</i>	<i>Huishoudens met een vorm van kredietverschaffing of lening in de afgelopen 12 maanden (%) 2010</i>	<i>Huishoudens zonder een vorm van kredietverschaffing of lening in de afgelopen 12 maanden (%) 2010</i>
Minder dan 1.000	10,6	7,0
1.000 tot 1.500	19,4	16,5
1.500 tot 2.000	24,6	16,6
2.000 tot 3.000	17,0	21,2
3.000 tot 4.000	12,5	11,9
4.000 tot 5.000	4,6	5,6
5.000 tot 7.500	4,2	3,1
7.500 tot 10.000	0,7	0,4
10.000 of meer	-	0,6
Weet niet/wil niet zeggen	6,4	17,1
Totaal	100,0	100,0
Aantal huishoudens (x 1.000)	1.357	5.744

Bron: Panteia.

In Tabel 42 is weergegeven wat de verschillen zijn tussen de hoogst genoten opleiding binnen het huishouden van de huishoudens met en zonder vorm van kredietverschaffing of lening. Voor de lagere opleidingen (tot MAVO) scoren de huishoudens zonder een vorm van kredietverschaffing of lening hoger. Voor de huishoudens met als hoogst genoten opleiding MBO, HAVO/VWO, HBO en Hogeschool of universiteit etc. scoren juist de huishoudens met een vorm van kredietverschaffing hoger. Dit was in de monitor van 2009 nog slechts het geval bij de WO opleidingen.

Tabel 42 Vergelijking tussen huishoudens met en zonder vorm van kredietverschaffing of lening in de afgelopen 12 maanden naar opleidingsniveau, 2010

<i>Onderwijsniveau</i>	<i>Huishoudens met een vorm van kredietverschaffing of lening in de afgelopen 12 maanden (%) 2010</i>	<i>Huishoudens zonder een vorm van kredietverschaffing of lening in de afgelopen 12 maanden (%) 2010</i>
Geen onderwijs	0	0
Uitsluitend lager onderwijs	3	8
VMBO/LBO (leerlingwezen, hh-school, ambachtsschool)	14	18
MAVO (MULO/ULO)	6	8
MBO (MTS, MEAO)	26	24
HAVO/VWO/HBS/MMS/Gymnasium/Lyceum/Atheneum	16	8
HBO (HTS, HEAO, Sociale academie, Hogeschool, Post-HBO)	22	21
WO (universiteit)	14	12
Totaal	100	100
Aantal huishoudens (x 1.000)	1.357	5.744

Bron: Panteia.

Uit Tabel 43 komt naar voren dat van de huishoudens met een vorm van kredietverschaffing of lening 23% behoort tot de respondenten van wie minstens één ouder in het buitenland is geboren. In 2009 bedroeg dit percentage bijna 27%, dat wil zeggen dat het aantal huishoudens met een vorm van kredietverschaffing of lening van wie een of beide ouders in het buitenland zijn geboren licht is afgenomen. Van de huishoudens zonder een vorm van kredietverschaffing of lening bedraagt dit percentage 10%. Bij de partners ligt dit laatste percentage iets hoger (12%, zie Tabel 44). Voor partners in huishoudens met een vorm van kredietverschaffing ligt het percentage met minstens één ouder die in het buitenland is geboren juist lager (17% tegen 23% bij de respondenten).

Tabel 43 Vergelijking tussen huishoudens met een vorm van kredietverschaffing of lening en overige huishoudens naar etniciteit respondent, 2010

<i>Etniciteit</i>	<i>Huishoudens met een vorm van kredietverschaffing of lening in de afgelopen 12 maanden (%) 2010</i>	<i>Huishoudens zonder een vorm van kredietverschaffing of lening in de afgelopen 12 maanden (%) 2010</i>
Respondenten van wie tenminste één ouder in buitenland is geboren	23	10
Respondenten van wie beide ouders in Nederland zijn geboren	77	90
Totaal	100	100
Aantal huishoudens (x 1.000)	1.357	5.744

Bron: Panteia.

Tabel 44 Vergelijking tussen huishoudens met een vorm van kredietverschaffing of lening en overige huishoudens naar etniciteit partner, 2010

<i>Etniciteit</i>	<i>Partners in huishoudens met een vorm van kredietverschaffing of lening in de afgelopen 12 maanden 2010</i>	<i>Partners in huishoudens zonder een vorm van kredietverschaffing of lening in de afgelopen 12 maanden 2010</i>
Partners van wie minstens één ouder in het buitenland is geboren	17	12
Partners van wie beide ouders in Nederland zijn geboren	83	88
Totaal	100	100
Aantal partners (x 1.000)	727	3.877

Bron: Panteia.

4.4 Afbetalingsregelingen

Van de respondenten in huishoudens met een of meerdere afbetalingsregelingen is de gemiddelde leeftijd 41 jaar. In de huishoudens zonder afbetalingsregeling is die 51 jaar.

In Tabel 45 is weergegeven wat de verschillen zijn tussen de huishoudens met en zonder afbetalingsregelingen als wordt gekeken naar de leefsituatie van huishoudens. De gehuwden/samenwonenden met thuiswonende kinderen en de alleenstaanden met en zonder thuiswonende kinderen maken een groter deel uit van de groep huishoudens met afbetalingsregelingen dan van de groep zonder afbetalingsregelingen. De groep gehuwden/samenwonenden zonder thuiswonende kinderen is daarentegen sterker vertegenwoordigd bij de huishoudens zonder een afbetalingsregeling.

Tabel 45 Vergelijking tussen huishoudens met en huishoudens zonder afbetalingsregeling naar huishoudenssamenstelling, 2010

<i>Huishoudenssamenstelling</i>	<i>Huishoudens met afbetalingsregeling op dit moment (%) 2010</i>	<i>Huishoudens zonder afbetalingsregeling op dit moment (%) 2010</i>
Alleenstaande zonder thuiswonende kinderen	43	36
Gehuwd/samenwonend zonder thuiswonende kinderen	21	38
Gehuwd/samenwonend met thuiswonende kinderen	25	23
Alleenstaande met thuiswonende kinderen	11	4
Totaal	100	100
Aantal huishoudens (x 1.000)	184	6.917

Bron: Panteja.

In Tabel 46 is de klasse spaartegoeden weergegeven voor huishoudens met en zonder afbetalingsregeling op dit moment. 48% van de huishoudens met een afbetalingsregeling geeft aan tegoeden op een spaarrekening te hebben, terwijl dat percentage bij huishoudens zonder afbetalingsregeling 79% bedraagt.

Tabel 46 Vergelijking tussen huishoudens met en huishoudens zonder afbetalingsregeling naar spaartegoeden, 2010

<i>Klasse spaartegoeden (€)</i>	<i>Huishoudens met afbetalingsregeling op dit moment (%) 2010</i>	<i>Huishoudens zonder afbetalingsregeling op dit moment (%) 2010</i>
Geen spaartegoed	52	21
tot 2.000	27	12
2.000 tot 10.000	8	18
10.000 tot 50.000	2	20
50.000 of meer	2	9
Weet niet/wil niet zeggen	9	20
Totaal	100	100
Aantal huishoudens (x 1.000)	184	6.917

Bron: Panteia

In Tabel 47 staat weergegeven wat de verschillen zijn in tijdsbesteding tussen huishoudens met en zonder afbetalingsregeling. Van de werkenden uit de huishoudens met een afbetalingsregeling heeft 96% een baan als werknemer en is 4% zelfstandig ondernemer. Bij de huishoudens zonder afbetalingsregeling liggen deze percentages op 84 en 18.

Tabel 47 Vergelijking tussen huishoudens met en huishoudens zonder afbetalingsregelingen naar tijdsbesteding respondenten, 2010

<i>Tijdsbesteding</i>	<i>Huishoudens met afbetalingsregeling op dit moment (%) 2010</i>	<i>Huishoudens zonder afbetalingsregeling op dit moment (%) 2010</i>
Fulltime werken (35 uur of meer per week)	49	33
Parttime werken (12 t/m 34 uur per week)	20	21
Parttime werken (minder dan 12 uur per week)	1	4
Niet werkzaam, waarvan	31	42
- pensioen/vut	5,8	22,2
- arbeidsongeschikt	13,5	5,2
- werkloos/werkzoekend	1,8	3,6
- studerend/in opleiding	7,8	2,2
- huisvrouw/huisman	4,3	7,7
- vrijwilliger	0	0,6
- mantelzorger	0	0,2
Totaal	100	100
Aantal huishoudens (x 1.000)	184	6.917

Bron: Panteia

Van de huishoudens met een afbetalingsregeling werken de respondenten vaker fulltime dan in de huishoudens zonder afbetalingsregeling en iets minder vaak parttime. Van de respondenten die niet werken, zijn degenen die met pensioen of met de VUT zijn, de werklozen/werkzoekenden en de huisvrouw/huisman vaker vertegenwoordigd in de huishoudens zonder afbetalingsregeling.

De tijdsbesteding van de partners van de respondenten laat zien dat partners uit huishoudens met afbetalingsregelingen vaker fulltime werken (zie Tabel 48) en vaker parttime in tegenstelling tot de respondenten (zie Tabel 47). Van de werkende partners uit de huishoudens met afbetalingsregeling is ruim 98% werkzaam als werknemer en ruim 2% als zelfstandig ondernemer. Bij de huishoudens zonder afbetalingsregeling is 82% werknemer en 20% zelfstandige. Afbetalingsregelingen zijn dus voornamelijk voorbehouden aan mensen in loondienst.

Tabel 48 Vergelijking tussen huishoudens met en huishoudens zonder afbetalingsregelingen naar tijdsbesteding partners, 2010

<i>Tijdsbesteding</i>	<i>Huishoudens met afbetalingsregeling op dit moment (%) 2010</i>	<i>Huishoudens zonder afbetalingsregeling op dit moment (%) 2010</i>
Fulltime werken (35 uur of meer per week)	44	39
Parttime werken (12 t/m 34 uur per week)	20	20
Parttime werken (minder dan 12 uur per week)	6	3
Niet werkzaam, waarvan:	30	38
- <i>pensioen/vut</i>	10,0	22,2
- <i>arbeidsongeschikt</i>	-	3,6
- <i>werkloos/werkzoekend</i>	3,1	1,2
- <i>studerend/in opleiding</i>	3,1	0,5
- <i>huisvrouw/huisman</i>	14,6	9,0
- <i>vrijwilliger</i>	-	0,6
- <i>mantelzorger</i>	-	0,1
Weet niet/wil niet zeggen	-	0,3
Totaal	100	100
Aantal partners (x 1.000)	83	4.192

Bron: Panteia.

In Tabel 49 is weergegeven wat de verdeling over de inkomenscategorieën is van de huishoudens met en zonder afbetalingsregelingen. Bij de inkomenscategorieën tot € 2.000 scoren de huishoudens met afbetalingsregelingen steeds hoger. De huishoudens zonder afbetalingsregeling hebben vaker een netto inkomen van € 2.000 of hoger.

Tabel 49 Vergelijking tussen huishoudens met en zonder afbetalingsregelingen naar inkomenscategorieën, 2010

<i>Klasse huishoudensinkomen in € per maand</i>	<i>Huishoudens met afbetalingsregeling op dit moment (%) 2010</i>	<i>Huishoudens zonder afbetalingsregeling op dit moment (%) 2010</i>
Minder dan 1.000	9,3	7,7
1.000 tot 1.500	32,5	16,7
1.500 tot 2.000	28,6	17,8
2.000 tot 3.000	16,8	20,5
3.000 tot 4.000	1,8	12,2
4.000 tot 5.000	3,1	5,4
5.000 tot 7.500	1,4	3,4
7.500 tot 10.000	-	0,4
10.000 of meer	-	0,5
Weet niet/wil niet zeggen	6,5	15,3
Totaal	100,0	100,0
Aantal huishoudens (x 1.000)	184	6.917

Bron: Panteia.

In Tabel 50 is weergegeven wat het hoogste opleidingsniveau binnen de huishoudens met en zonder afbetalingsregeling is. Hierin valt op dat de huishoudens met een afbetalingsregeling vaker dan degenen zonder regeling uitsluitend lager onderwijs hebben genoten. Verder laten de resultaten een zeer wisselend beeld zien met nu eens een hogere score voor de huishoudens met afbetaalregeling, dan weer voor de huishoudens zonder afbetalingsregelingen.

Tabel 50 Vergelijking tussen huishoudens met en huishoudens zonder afbetalingsregelingen naar opleidingsniveau, 2010

<i>Opleidingsniveau</i>	<i>Huishoudens met afbetalingsregeling op dit moment (%) 2010</i>	<i>Huishoudens zonder afbetalingsregeling op dit moment (%) 2010</i>
Geen onderwijs	0	0
Uitsluitend lager onderwijs	9	7
VMBO/LBO (leerlingwezen, hh-school, ambachtsschool)	24	17
MAVO (MULO/ULO)	4	8
MBO (MTS, MEAO)	28	24
HAVO/VWO/HBS/MMS/Gymnasium/Lyceum/ Atheneum	7	10
HBO (HTS, HEAO, Sociale academie, Hogeschool, Post-HBO)	24	22
WO (universiteit)	5	12
Totaal	100	100
Aantal huishoudens (x 1.000)	184	6.917

Bron: Panteia.

Uit Tabel 51 komt naar voren dat van de huishoudens met een afbetalingsregeling 33% behoort tot de respondenten van wie minstens één ouder in het buitenland is geboren. Van de huishoudens zonder afbetalingsregeling bedraagt dit 12%. In 2009 lag het laatste percentage iets lager. Van de respondenten uit de huishoudens met afbetalingsregeling heeft een lager percentage een partner waarvan één of beide ouders in het buitenland geboren zijn (zie Tabel 52).

Tabel 51 Vergelijking tussen huishoudens met en huishoudens zonder afbetalingsregeling naar etniciteit respondent, 2010

	<i>Huishoudens met afbetalingsregeling op dit moment (%) 2010</i>	<i>Huishoudens zonder afbetalingsregeling op dit moment (%) 2010</i>
Respondenten van wie tenminste één ouder in buitenland is geboren	33	12
Respondenten van wie beide ouders in Nederland zijn geboren	67	88
Totaal	100	100,0
Aantal huishoudens (x 1.000)	184	6.917

Bron: Panteia.

Tabel 52 Vergelijking tussen huishoudens met en huishoudens zonder afbetalingsregeling naar etniciteit partners, 2010

	<i>Huishoudens met afbetalingsregeling op dit moment (%) 2010</i>	<i>Huishoudens zonder afbetalingsregeling op dit moment (%) 2010</i>
Partners van wie minstens één ouder in het buitenland is geboren	35	11
Partners van wie beide ouders in Nederland zijn geboren	65	89
Totaal	100	100
Aantal partners (x 1.000)	83	4.192

Bron: Panteia.

4.5 Rood staan

Bij de resultaten met betrekking tot het rood staan zijn steeds vier groepen met elkaar vergeleken. De huishoudens die vaak rood staan (vanaf 12 keer per jaar), de huishoudens die regelmatig rood staan (vijf tot en met 11 keer per jaar), de huishoudens die af en toe rood staan (één keer per jaar en hooguit één keer per kwartaal) en als laatste de huishoudens die nooit rood staan.

De gemiddelde leeftijd van de respondenten loopt af naarmate de frequentie toeneemt waarmee hun huishouden rood staat. De gemiddelde leeftijd van de respondenten van huishoudens die nooit rood staan is 55 en die vaak rood staan is 41.

In Tabel 53 wordt weergegeven hoe de verdeling naar leefsituatie is van de verschillende groepen huishoudens.

Tabel 53 Vergelijking tussen huishoudens in de frequentie van het rood staan naar huishoudenssamenstelling, 2010

<i>Huishoudenssamenstelling</i>	<i>Huishoudens die vaak rood staan (%) 2010</i>	<i>Huishoudens die regelmatig rood staan (%) 2010</i>	<i>Huishoudens die af en toe rood staan (%) 2010</i>	<i>Huishoudens die nooit rood staan (%) 2010</i>
Alleenstaande zonder thuiswonende kinderen	32	21	33	38
Gehuwd/samenwonend zonder thuiswonende kinderen	26	36	36	40
Gehuwd/samenwonend met thuiswonende kinderen	33	36	30	19
Alleenstaande met thuiswonende kinderen	9	7	2	3
Totaal	100	100	100	100
Aantal huishoudens (x 1.000)	538	449	1.142	3.006

Bron: Panteia.

Noot: Huishoudens die niet rood kunnen staan zijn niet meegenomen.

In de groep huishoudens die nooit rood staan, zijn de alleenstaanden en gehuwden/samenwonenden, beiden zonder thuiswonende kinderen oververtegenwoordigd (38% en 40%).

Het percentage huishoudens dat geen tegoeden heeft op een spaarrekening is bij de huishoudens die vaak rood staan hoger (35%) dan bij de huishoudens die regelmatig, af en toe en nooit rood staan (respectievelijk 21%, 16% en 15%, zie Tabel 54). Het verschil met de Monitor 2009 is dat in alle categorieën het percentage huishoudens zonder spaartegoed is afgenomen. In 2009 had 37% van de huishoudens die vaak rood staan geen spaartegoeden en 27%, 19% en 24% van de andere categorieën. Blijkbaar zijn alle huishoudens meer gaan sparen. Kijken we verder naar de omvang van de spaartegoeden, dan heeft 28% van de respondenten van de huishoudens die vaak rood staan € 0 tot € 2.000 spaartegoed (dit was 26% in 2009). De categorie spaartegoed van € 2.000 tot € 10.000 komt veel voor bij de huishoudens die regelmatig of af en toe rood staan. In de categorie van € 10.000 tot € 50.000 zijn alleen de huishoudens die vaak rood staan ondervertegenwoordigd. In de hoogste categorie zijn de huishoudens die nooit rood staan het meest vertegenwoordigd.

Tabel 54 Vergelijking tussen huishoudens in de frequentie van het rood staan naar spaartegoeden, 2010

<i>Klasse spaartegoeden (€)</i>	<i>Huishoudens die vaak rood staan (%) 2010</i>	<i>Huishoudens die regelmatig rood staan (%) 2010</i>	<i>Huishoudens die af en toe rood staan (%) 2010</i>	<i>Huishoudens die nooit rood staan (%) 2010</i>
Geen spaartegoed	35	21	16	15
tot 2.000	27	18	12	7
2.000 tot 10.000	17	27	26	17
10.000 tot 50.000	12	20	24	24
50.000 of meer	3	8	9	14
Weet niet/wil niet zeggen	6	6	13	23
Totaal	100	100	100	100
Aantal huishoudens (x 1.000)	538	449	1.142	3.006

Bron: Panteia.

Noot: Huishoudens die niet rood kunnen staan, zijn niet meegenomen.

In Tabel 55 is weergegeven wat de tijdsbesteding is van de respondenten in de verschillende groepen huishoudens. Het meest in het oog springend hierbij is dat van de huishoudens die nooit rood staan 28,1% met pensioen of met de VUT is. Dit percentage is bij de overige categorieën huishoudens aanzienlijk lager. Mogelijk daarmee samenhangend is het percentage fulltime werkenden bij de huishoudens die nooit rood staan lager dan bij de andere groepen huishoudens. Verder is te zien dat werklozen/werkzoekenden veel grotere kans hebben om vaak of regelmatig rood te staan. Bij huishoudens waarin een studie wordt gevolgd, komt nooit rood staan minder voor. Er is geen duidelijk verband tussen de frequentie van rood staan en het type werk (werknemer of zelfstandige).

Tabel 55 Vergelijking tussen huishoudens in de frequentie van het rood staan naar tijdsbesteding respondenten (in %), 2010

<i>Tijdsbesteding</i>	<i>Huishoudens die vaak rood staan (%) 2010</i>	<i>Huishoudens die regelmatig rood staan (%) 2010</i>	<i>Huishoudens die af en toe rood staan (%) 2010</i>	<i>Huishoudens die nooit rood staan (%) 2010</i>
Fulltime werken (35 uur of meer per week)	34	40	42	33
Parttime werken (12 t/m 34 uur per week)	33	27	23	18
Parttime werken (minder dan 12 uur per week)	5	4	3	3
Niet werken, waarvan	28	29	32	46
- met pensioen of in de VUT	5,9	9,2	11,8	28,1
- arbeidsongeschikt	7,7	3,8	7,3	4,0
- werkloos/werkzoekend	5,8	8,2	1,9	2,5
- studerend/ in opleiding	3,5	2,0	3,1	1,4
- huisvrouw/huisman	5,5	5,8	6,2	8,7
- vrijwilliger	0	0	0	1,3
- mantelzorger	0	0	0,9	0,1
Totaal	100	100	100	100
Aantal huishoudens (x 1.000)	538	449	1.142	3.006

Bron: Panteia.

Noot: Huishoudens die niet rood kunnen staan, zijn niet meegenomen.

De resultaten van de tijdsbesteding van de partners zijn te zien in Tabel 56 . In vergelijking met de tijdsbesteding van de respondenten valt op dat de huishoudens die vaak of regelmatig rood staan, vaker een fulltime werkende partner hebben (resp. 48% en 53%). Van de werkende partners uit de huishoudens die vaak rood staan, is 78% werkzaam als werknemer en 23% als zelfstandige. Dit is in vergelijking met de eerder onderscheiden groepen een relatief laag aantal werknemers en hoog aantal zelfstandigen.

Tabel 56 Vergelijking tussen huishoudens in de frequentie van het rood staan naar tijdsbesteding partners (in %), 2010

<i>Tijdsbesteding</i>	<i>Huishoudens die vaak rood staan (%) 2010</i>	<i>Huishoudens die regelmatig rood staan (%) 2010</i>	<i>Huishoudens die af en toe rood staan (%) 2010</i>	<i>Huishoudens die nooit rood staan (%) 2010</i>
Fulltime werken (35 uur of meer per week)	48	53	45	36
Parttime werken (12 t/m 34 uur per week)	26	25	22	19
Parttime werken (minder dan 12 uur per week)	1	2	4	3
Niet werkzaam, waarvan:	25	20	30	43
- <i>pensioen/vut</i>	7,8	11,5	15,0	28,0
- <i>arbeidsongeschikt</i>	8,4	0	6,8	1,7
- <i>werkloos/werkzoekend</i>	3,5	2,7	0	0,6
- <i>studerend/in opleiding</i>	2,5	0,7	0,8	0,6
- <i>huisvrouw/huisman</i>	3,0	5,2	6,3	11,4
- <i>vrijwilliger</i>	0	0	0,3	0,8
- <i>mantelzorger</i>	0	0	0,6	0,0
Totaal	100	100,0	100,0	100,0
Aantal partners (x 1.000)	316	323	746	1.776

Bron: Panteia.

Noot: Huishoudens die niet rood kunnen staan, zijn niet meegenomen.

Uit Tabel 57 komt vooral naar voren dat de inkomensklassen van minder dan €1.000 en tussen €1.000 tot € 1.500 sterker vertegenwoordigd zijn in de groep huishoudens die vaak rood staan. Ten opzichte van 2009 is het opvallend dat de hogere inkomens in toenemende mate te maken krijgen met roodstand. In 2010 geeft 11,3% van de huishoudens met een inkomen van meer dan € 4.000 aan vaak rood te staan (tegen 6,8% in 2009) en 18,1% geeft aan regelmatig rood te staan (tegen 9,0% in 2009). Verder doen zich geen in het oog springende verschillen voor tussen de onderscheiden klassen.

Tabel 57 Vergelijking tussen huishoudens in de frequentie van het rood staan naar inkomenscategorieën (in %), 2010

<i>Klasse huishoudensinkomen in € per maand</i>	<i>Huishoudens die vaak rood staan (%) 2010</i>	<i>Huishoudens die regelmatig rood staan (%) 2010</i>	<i>Huishoudens die af en toe rood staan (%) 2010</i>	<i>Huishoudens die nooit rood staan (%) 2010</i>
Minder dan 1.000	7,6	3,1	7,3	6,2
1.000 tot 1.500	24,2	10,9	10,2	16,8
1.500 tot 2.000	19,0	23,4	21,9	16,5
2.000 tot 3.000	14,4	17,3	23,1	23,5
3.000 tot 4.000	19,2	21,9	14,7	12,2
4.000 tot 5.000	6,6	11,1	6,7	5,3
5.000 tot 7.500	4,2	5,7	5,5	3,1
7.500 tot 10.000	0,5	1,3	0,6	0,5
10.000 of meer	0,0	0,0	0,5	0,9
Weet niet/wil niet zeggen	3,3	5,3	9,5	15,0
Totaal	100,0	100,0	100,0	100,0
Aantal huishoudens (x 1.000)	538	449	1.142	3.006

Bron: Panteia.

Noot: Huishoudens die niet rood kunnen staan, zijn niet meegenomen.

Uit de resultaten van de vergelijking in opleidingsniveau tussen de vier groepen huishoudens wordt duidelijk dat de huishoudens met VMBO/LBO als hoogst genoten opleiding een relatief groot aandeel hebben in de huishoudens die nooit rood staan. De huishoudens met MBO als hoogst genoten opleiding hebben juist een relatief groot aandeel in de huishoudens die vaak rood staan. Verder zijn er geen duidelijke verbanden waarneembaar tussen de frequentie waarin huishoudens rood staan en de genoten opleiding (zie Tabel 58).

Tabel 58 Vergelijking tussen huishoudens in de frequentie van het rood staan naar opleidingsniveau (in %), 2010

<i>Onderwijsniveau</i>	<i>Huishoudens die vaak rood staan (%) 2010</i>	<i>Huishoudens die regelmatig rood staan (%) 2010</i>	<i>Huishoudens die af en toe rood staan (%) 2010</i>	<i>Huishoudens die nooit rood staan (%) 2010</i>
Geen onderwijs	0	0	0	0
Uitsluitend lager onderwijs	7	3	4	7
VMBO/LBO (leerlingwezen, hh-school, ambachtsschool)	8	7	12	19
MAVO (MULO/ULO)	6	11	7	9
MBO (MTS, MEAO)	31	29	22	23
HAVO/VWO/HBS/MMS/Gymnasium/Lyceum/Atheneum	13	8	11	9
HBO (HTS, HEAO, Sociale academie, Hogeschool, Post-HBO)	24	27	26	21
WO (universiteit)	12	17	18	12
Totaal	100	100	100	100
Aantal huishoudens (x 1.000)	538	449	1.142	3.006

Bron: Panteia.

Noot: Huishoudens die niet rood kunnen staan, zijn niet meegenomen.

Uit **Error! Reference source not found.** en Tabel 60 blijkt een verband tussen rood staan en etniciteit. Naarmate huishoudens vaker rood staan bevat het huishouden vaker personen waarvan minimaal 1 van de ouders in het buitenland is geboren. Van de huishoudens die vaak rood staan, is van 19% van de respondenten minstens één ouder in het buitenland geboren. Dit percentage is voor de huishoudens die regelmatig en af en toe rood staan respectievelijk 15% en 11%. Van de huishoudens die nooit rood staan, heeft 9% van de respondenten ten minste één ouder die in het buitenland geboren is. Bij de partners zijn deze percentages vrijwel vergelijkbaar zoals blijkt uit Tabel 60.

Tabel 59 Vergelijking tussen huishoudens in de frequentie van het rood staan naar etniciteit respondenten (in %), 2010

<i>Etniciteit</i>	<i>Huishoudens die vaak rood staan (%) 2010</i>	<i>Huishoudens die regelmatig rood staan (%) 2010</i>	<i>Huishoudens die af en toe rood staan (%) 2010</i>	<i>Huishoudens die nooit rood staan (%) 2010</i>
Respondenten van wie ten minste één ouder in buitenland is geboren	19	15	11	9
Respondenten van wie beide ouders in Nederland zijn geboren	81	85	89	91
Totaal	100	100	100	100
Aantal huishoudens (x 1.000)	538	449	1.142	3.006

Bron: Panteia.

Noot: Huishoudens die niet rood kunnen staan, zijn niet meegenomen.

Tabel 60 Vergelijking tussen huishoudens in de frequentie van het rood staan naar etniciteit partners (in %), 2010

<i>Etniciteit</i>	<i>Huishoudens die vaak rood staan (%) 2010</i>	<i>Huishoudens die regelmatig rood staan (%) 2010</i>	<i>Huishoudens die af en toe rood staan (%) 2010</i>	<i>Huishoudens die nooit rood staan (%) 2010</i>
Partners van wie minstens één ouder in het buitenland is geboren	18	15	8	9
Partners van wie beide ouders in Nederland zijn geboren	82	85	92	91
Totaal				
Aantal partners (x 1.000)	316	323	746	1.776

Bron: Panteia.

Noot: Partners in huishoudens die niet rood kunnen staan, zijn niet meegenomen.

4.6 Creditcard

Bij de vergelijking van huishoudens met betrekking tot creditcardschulden is ervoor gekozen de groepen huishoudens met elkaar te vergelijken die in de afgelopen 12 maanden wel of niet altijd in de volgende maand hun creditcardschuld hebben afgelost. Huishoudens die niet beschikken over een creditcard blijven buiten beschouwing, evenals de huishoudens die de creditcard niet gebruikt hebben in de afgelopen 12 maanden.

De gemiddelde leeftijd van de respondenten in de groep huishoudens die niet altijd de creditcardschuld hebben afgelost, is 46 jaar. De respondenten die aangaven dat hun huishouden wel altijd de creditcardschuld binnen een maand terug heeft betaald, zijn gemiddeld 48 jaar.

In Tabel 61 is te zien dat er met name bij de alleenstaanden en gehuwd/samenwonenden beiden zonder thuiswonende kinderen grote verschillen bestaan tussen huishoudens die een creditcardschuld wel en niet altijd de volgende maand hebben afgelost. Binnen de groep huishoudens die een creditcardschuld niet altijd de volgende maand heeft afgelost heeft ten opzichte van 2009 een verschuiving plaatsgevonden. Het niet altijd afgelost hebben van de creditcardschuld gebeurt in 2010 vaker door gehuwden/samenwonenden zonder thuiswonende kinderen dan in 2009 (32% in 2010 ten opzichte van 18% in 2009). Alleenstaanden zonder thuiswonende kinderen maken in 2010 juist een kleiner deel uit van de huishoudens die niet altijd aflossen dan in 2009 (40% ten opzichte van 55%).

Tabel 61 Vergelijking tussen huishoudens die wel of niet altijd hun creditcardschuld in de volgende maand hebben afgelost naar huishoudenssamenstelling, 2010

<i>Huishoudenssamenstelling</i>	<i>Huishoudens die een creditcardschuld niet altijd de volgende maand hebben afgelost (%) 2010</i>	<i>Huishoudens die een creditcardschuld wel altijd de volgende maand hebben afgelost (%) 2010</i>
Alleenstaande zonder thuiswonende kinderen	40	25
Gehuwd/samenwonend zonder thuiswonende kinderen	32	45
Gehuwd/samenwonend met thuiswonende kinderen	27	28
Alleenstaande met thuiswonende kinderen	1	2
Totaal	100	100
Aantal huishoudens (x 1.000)	195	2.457

Bron: Panteia.

Noot: Huishoudens die niet in het bezit zijn van een creditcard, of deze minimaal een jaar niet hebben gebruikt, zijn niet meegenomen.

Van de groep huishoudens die niet altijd de creditcardschuld hebben afgelost in de volgende maand geeft 24% aan geen tegoeden op spaarrekeningen te hebben, terwijl dat voor de groep die dat wel altijd deed 10% is. In 2009 bedroegen deze percentages respectievelijk 56% en 10%. Tabel 62 presenteert de verdeling van de huishoudens die beschikken over een creditcard over klassen van spaartegoeden.

Tabel 62 Vergelijking tussen huishoudens die wel of niet altijd hun creditcardschuld in de volgende maand hebben afgelost naar spaartegoeden, 2010

<i>Klasse spaartegoeden (€)</i>	<i>Huishoudens die een creditcardschuld niet altijd de volgende maand hebben afgelost (%) 2010</i>	<i>Huishoudens die een creditcardschuld wel altijd de volgende maand hebben afgelost (%) 2010</i>
Geen spaartegoed	24	10
tot 2.000	9	7
2.000 tot 10.000	29	19
10.000 tot 50.000	25	26
50.000 of meer	5	17
Weet niet/wil niet zeggen	8	20
Totaal	100	100
Aantal huishoudens (x 1.000)	195	2.457

Bron: Panteia.

Noot: Huishoudens die niet in het bezit zijn van een creditcard, of deze minimaal een jaar niet hebben gebruikt, zijn niet meegenomen.

In Tabel 63 valt met name op dat van de huishoudens die niet altijd hun creditcardschuld in de volgende maand hebben afgelost een iets groter aantal fulltime werkt dan van de huishoudens die wel de volgende maand hun creditcardschuld hebben afgelost (48% tegenover 43%). Van deze laatste groep is een lager aandeel niet werkzaam dan bij de eerstgenoemde groep huishoudens (28% tegenover 30%). De niet werkzame respondenten zijn met name met pensioen of in de VUT of arbeidsongeschikt. Van de werkenden uit de huishoudens die een creditcard-schuld niet altijd de volgende maand hebben afgelost, is 90% werkzaam als werknemer en 10% als zelfstandige en bij de overige huishoudens 83% als werknemer en 21% als zelfstandige.

Tabel 63 Vergelijking tussen huishoudens die wel of niet altijd hun creditcardschuld in de volgende maand hebben afgelost naar tijdsbesteding, 2010

<i>Tijdsbesteding</i>	<i>Huishoudens die een creditcardschuld niet altijd de volgende maand hebben afgelost (%) 2010</i>	<i>Huishoudens die een creditcardschuld wel altijd de volgende maand hebben afgelost (%) 2010</i>
Fulltime werken (35 uur of meer per week)	48	43
Parttime werken (12 t/m 34 uur per week)	21	26
Parttime werken (minder dan 12 uur per week)	1	3
Niet werkzaam, waarvan:	30	28
- met pensioen of in de VUT		11,1
- arbeidsongeschikt		10,9
- werkloos/werkzoekend		5,6
- studerend/ in opleiding		0
- huisvrouw/huisman		2,1
- vrijwilliger		0
- mantelzorger		0
Totaal	100	100
Aantal huishoudens (x 1.000)	195	2.457

Bron: Panteia.

Noot: Huishoudens die niet in het bezit zijn van een creditcard, of deze minimaal een jaar niet hebben gebruikt, zijn niet meegenomen.

Bij de tijdsbesteding van de partners, weergegeven in Tabel 64, ligt de verdeling op sommige punten anders. Van de groep huishoudens die altijd in de volgende maand de creditcardschuld hebben afgelost, behoort – in tegenstelling tot bij de respondenten – een lager percentage tot de fulltime werkenden dan bij de groep die de schuld wel altijd heeft afgelost. Verder is het verschil tussen beide groepen huishoudens als wordt gekeken naar partners die arbeidsongeschikt zijn veel kleiner dan bij de respondenten. Bij de respondenten bedragen deze percentages: 10,9% voor degenen die niet altijd de creditcardschuld in de volgende maand hebben afgelost tegenover 3,7% die dat wel deed en bij de partners 3,8% tegenover 2,1%. Van de werkende partners uit de huishoudens die een creditcardschuld niet altijd de volgende maand hebben afgelost, is bijna 93% werkzaam als werknemer en 7% als zelfstandige. Voor de huishoudens die een creditcardschuld wel altijd de volgende maand hebben afgelost, bedragen deze percentages respectievelijk 82 en 20.

Tabel 64 Vergelijking tussen huishoudens die wel of niet altijd hun creditcardschuld in de volgende maand hebben afgelost naar tijdsbesteding partners, 2010

<i>Tijdsbesteding</i>	<i>Huishoudens die een creditcardschuld niet altijd de volgende maand hebben afgelost (%) 2010</i>	<i>Huishoudens die een creditcardschuld wel altijd de volgende maand hebben afgelost (%) 2010</i>
Fulltime werken (35 uur of meer per week)	41	44
Parttime werken (12 t/m 34 uur per week)	27	27
Parttime werken (minder dan 12 uur per week)	4	2
Niet werkzaam, waarvan:	28	27
- pensioen/vut		18,9
- arbeidsongeschikt		3,8
- werkloos/werkzoekend		0,0
- studerend/in opleiding		0,0
- huisvrouw/huisman		4,5
- vrijwilliger		0,8
- mantelzorger		0,0
Totaal	100	100
Aantal huishoudens (x 1.000)	114	1.772

Bron: Panteia.

Noot: Huishoudens die niet in het bezit zijn van een creditcard, of deze minimaal een jaar niet hebben gebruikt, zijn niet meegenomen.

Tabel 65 geeft een wisselend beeld weer van het al dan niet in de volgende maand afgelost hebben van een creditcardschuld verdeeld over de inkomens van huishoudens. Huishoudens met een huishoudensinkomen van minder dan € 2.000 per maand, van € 3.000 tot € 4.000 en van € 10.000 of meer zijn sterker vertegenwoordigd bij de groep huishoudens die niet altijd hun creditcardschuld in de volgende maand hebben afgelost. In de categorieën met een inkomen van € 2.000 tot € 3.000, van € 4.000 tot € 5.000 en van € 7.500 tot € 10.000 per maand zijn huishoudens sterker vertegenwoordigd bij de groep huishoudens die de creditcard-schuld altijd in de volgende maand hebben afgelost.

Tabel 65 Vergelijking tussen huishoudens die wel of niet altijd hun creditcardschuld in de volgende maand hebben afgelost naar inkomenscategorieën, 2010

<i>Inkomen in € per maand</i>	<i>Huishoudens die een credit-cardschuld niet altijd de volgende maand hebben afgelost (%) 2010</i>	<i>Huishoudens die een credit-cardschuld wel altijd de volgende maand hebben afgelost (%) 2010</i>
Minder dan 1.000	3,9	3,2
1.000 tot 1.500	12,6	5,2
1.500 tot 2.000	19,1	11,2
2.000 tot 3.000	20,3	23,0
3.000 tot 4.000	22,6	20,0
4.000 tot 5.000	7,7	10,5
5.000 tot 7.500	8,0	7,7
7.500 tot 10.000	0,0	1,2
10.000 of meer	1,3	0,9
Weet niet/wil niet zeggen	4,5	17,1
Totaal	100,0	100,0
Aantal huishoudens (x 1.000)	195	2.457

Bron: Panteia.

Noot: Huishoudens die niet in het bezit zijn van een creditcard, of deze minimaal een jaar niet hebben gebruikt, zijn niet meegenomen.

In Tabel 66 is weergegeven wat de verdeling is naar de hoogst genoten opleiding binnen het huishouden van de beide groepen huishoudens. Er doen zich geen grote verschillen voor. Het grootste verschil is gelegen in huishoudens met HAVO/VWO als hoogst genoten opleiding. Deze bevinden zich minder vaak onder de huishoudens die niet altijd hun creditcardschulden de volgende maand kunnen aflossen (9%). De groep met een MBO als hoogst genoten opleiding is juist vaker vertegenwoordigd onder de huishoudens die niet altijd hun creditcardschulden de volgende maand kunnen aflossen.

Tabel 66 Vergelijking tussen huishoudens die wel of niet altijd hun creditcardschuld in de volgende maand hebben afgelost naar opleidingsniveau, 2010

<i>Onderwijsniveau</i>	<i>Huishoudens die een creditcardschuld niet altijd de volgende maand hebben afgelost (%) 2010</i>	<i>Huishoudens die een creditcardschuld wel altijd de volgende maand hebben afgelost (%) 2010</i>
Geen onderwijs	0	0
Uitsluitend lager onderwijs	2	1
VMBO/LBO (leerlingwezen, hh-school, ambachtsschool)	4	4
MAVO (MULO/ULO)	6	6
MBO (MTS, MEAO)	26	18
HAVO/VWO/HBS/MMS/Gymnasium/Lyceum/ Atheneum	3	12
HBO (HTS, HEAO, Sociale academie, Hogeschool, Post-HBO)	34	33
WO (universiteit)	24	26
Totaal	100,0	100,0
Aantal huishoudens (x 1.000)	195	2.457

Bron: Panteia.

Noot: Huishoudens die niet in het bezit zijn van een creditcard, of deze minimaal een jaar niet hebben gebruikt, zijn niet meegenomen.

Van de huishoudens die niet altijd hun creditcardschuld in de volgende maand hebben afgelost, heeft 17% van de respondenten minstens één ouder die in het buitenland is geboren (Tabel 67). Voor de huishoudens die wel altijd hun creditcardschuld in de volgende maand hebben afgelost, ligt dat percentage op 13%. Ten opzichte van de Monitor 2009 zijn de verschillen tussen beide groepen huishoudens kleiner geworden. Bij de partners van de huishoudens die niet altijd een creditcardschuld in de volgende maand hebben afgelost, ligt dit percentage iets lager dan bij de respondenten: 15% (zie Tabel 68).

Tabel 67 Vergelijking tussen huishoudens die wel en niet altijd hun creditcardschuld in de volgende maand hebben afgelost naar etniciteit, 2010

<i>Etniciteit</i>	<i>Huishoudens die een creditcardschuld niet altijd de volgende maand hebben afgelost 2010</i>	<i>Huishoudens die een creditcardschuld wel altijd de volgende maand hebben afgelost 2010</i>
Respondenten van wie minstens één ouder in het buitenland is geboren	17	13
Respondenten van wie beide ouders in Nederland zijn geboren	83	87
Totaal	100	100
Aantal huishoudens (x 1.000)	195	2.457

Bron: Panteia.

Noot: Huishoudens die niet in het bezit zijn van een creditcar, of deze minimaal een jaar niet hebben gebruikt, zijn niet meegenomen.

Tabel 68 Vergelijking tussen partners uit huishoudens die wel en niet altijd hun creditcard-schuld in de volgende maand hebben afgelost naar etniciteit, 2010

<i>Etniciteit</i>	<i>Huishoudens die een creditcardschuld niet altijd de volgende maand hebben afgelost (%) 2010</i>	<i>Huishoudens die een creditcardschuld wel altijd de volgende maand hebben afgelost (%) 2010</i>
Partners van wie minstens één ouder in het buitenland is geboren	15	10
Partners van wie beide ouders in Nederland zijn geboren	85	90
Totaal	100	100
Aantal partners (x 1.000)	114	1.772

Bron: Panteia.

Noot: Huishoudens die niet in het bezit zijn van een creditcard, of deze minimaal een jaar niet hebben gebruikt, zijn niet meegenomen.

4.7 Betalingsachterstandvormen naar kenmerken van huishoudens

Zoals al eerder aangegeven, is de Monitor niet geschikt om harde uitspraken te doen over het bestaan van (risico's op) problematische schulden en meer in het bijzonder over huishoudkenmerken die deze risico's verklaren. Het bestaan van betalingsachterstanden kan wel gezien worden als randvoorwaarde, waarmee de Monitor een groslijst weergeeft van huishoudens die mogelijk te maken hebben met (risico's op) problematische schulden. Met de uitkomsten van de Monitor kan wel gekeken worden naar een aantal van de (naar verwachting) meest relevante kenmerken van de huishoudens met betalingsachterstanden. Hoe scoren deze op de verschillende betalingsachterstandvormen en de onderscheiden typen/aspecten daarbinnen? Daarbij komen de volgende kenmerken aan de orde:

- inkomen
- leeftijd
- huishoudenssamenstelling
- opleidingsniveau
- etniciteit
- tijdsbesteding

4.7.1 Inkomen¹

In tabel 69 is voor twee inkomensgroepen weergegeven hoe deze scores op de meest voorkomende typen achterstallige rekeningen. Ook is een totaal opgenomen. Er is een indeling gemaakt in twee groepen huishoudens: een groep met een huishoudensinkomen onder € 2.000 per maand en een groep met een huishoudensinkomen van € 2.000 of meer per maand. Deze grens is tijdens de Monitor 2008 gekozen omdat € 2.000 ongeveer gelijk is aan het modaal inkomen (per maand).

De tabel moet als volgt gelezen worden: het cijfer 4,7 linksboven geeft aan dat van de huishoudens met een huishoudensinkomen tot € 2.000 per maand 4,7% een achterstallige rekening op de ziektekostenverzekering heeft gehad in de laatste 12 maanden. Van de huishoudens met een huishoudensinkomen vanaf € 2.000 per maand was dat 2,6%. Van alle huishoudens was dat 3,1%².

Vergelijken we beide groepen waar het gaat om het bestaan van betalingsachterstanden, dan geldt voor de lage inkomensgroep dat:

- alle typen achterstallige rekeningen bijna twee tot vier keer zo vaak voorkomen. Een betalingsachterstand op het gebied van elektriciteit, water of gas komt bij de lagere inkomensgroep het vaakst voor evenals terugbetalingen aan de belastingdienst;
- zij iets minder vaak een doorlopend krediet of persoonlijke lening afsluiten;
- zij bijna drie keer zo vaak geld geleend hebben bij vrienden, familie of kennissen en vaker een studieschuld hebben. Dit is een stijging ten opzichte van de Monitor 2009;
- zij vaker een afbetalingsregeling op producten hebben, met name voor producten van postorderbedrijven;
- zij minder vaak hun creditcardschuld de volgende maand niet voldaan hebben en minder vaak een lopende betalingsregeling daarvan hebben. In 2009 verschilden de creditcardschulden en lopende afbetalingsregelingen daarvan nauwelijks van de hoge inkomensgroep (alleen huishoudens met creditcard zijn meegenomen);
- zij minder vaak schulden hebben tot € 1.500, vaker schulden in de categorieën van € 1.500 tot € 30.000, maar weer minder vaak schulden van € 30.000 of meer. In 2009 waren er geen verschillen met de hoge inkomensgroep voor wat betreft de omvang van de schulden;
- zij vaker drie of meer betalingsachterstanden hebben dan de hoge inkomensgroep.

¹ Het gaat hierbij om het maandelijks netto inkomen van huishoudens, na aftrek van belastingen en premies en gecorrigeerd voor aftrekposten (zoals hypotheekrenteaftrek en heffingskortingen). Daarbij opgeteld zijn toeslagen en tegemoetkomingen zoals de huurtoeslag en zorgtoeslag).

² Voor de overige tabellen in deze paragraaf geldt dat de variabelen (leeftijd, etc.) volledig zijn waargenomen. Het inkomen is voor ruim een miljoen huishoudens niet waargenomen.

Tabel 69 Betalingsachterstanden naar maandelijks huishoudensinkomen (in %), 2010

<i>Aspect betalingsachterstanden</i>	<i>Tot € 2000</i>	<i>€ 2000 of meer</i>	<i>Totaal</i>
<i>Type achterstallige rekening</i>			
Ziektekostenverzekering	4,7	2,6	3,1
Elektriciteit, water of gas	6,1	1,6	3,3
Hypotheek of huur	5,1	2,2	3,1
Telefoonrekeningen	4,1	1,2	2,4
Terugbetalingen aan belastingdienst	6,1	3,6	4,2
<i>Type krediet of lening</i>			
Doorlopend krediet of persoonlijke lening	6,6	7,2	6,5
Geld geleend bij vrienden, familie of kennissen	6,9	2,4	4,0
Studieschuld	7,6	4,5	5,5
<i>Afbetalingsregeling naar product</i>			
Auto	0,4	0,4	0,5
Producten bij postorderbedrijf	1,1	0,1	0,5
Huishoudelijke apparatuur	0,8	0,1	0,4
Bruin- en/of witgoed	0,8	0,6	0,6
<i>Frequentie rood staan</i>			
Staat nooit rood	39,0	45,8	42,3
Staat af en toe rood	14,7	19,6	16,1
Staat regelmatig rood	5,5	8,6	6,3
Staat vaak rood	9,0	8,1	7,6
<i>Aspecten creditcardgebruik</i>			
Creditcardschuld niet altijd volgende maand afgelost	2,3	3,9	2,7
Lopende afbetalingsregeling	1,5	1,8	1,4
<i>Omvang totale schulden (vzv. Bekend)</i>			
tot 500 euro	31,5	37,4	35,8
500 tot 1.500	23,2	28,1	25,4
1.500 tot 5.000	22,8	16,2	18,5
5.000 tot 15.000	12,9	8,8	11,1
15.000 tot 30.000	6,3	4,5	5,2
30.000 of meer	3,4	5,0	4,0
<i>Aantal betaalachterstanden</i>			
1	62,1	64,9	65,8
2	18,2	23,7	19,4
3	11,9	9,0	9,9
4	3,1	1,6	2,2
5	1,1	0,0	0,6
6 of meer	3,6	0,7	2,1

Bron: Panteia.

Noot: In het totaal zijn ook de inkomens meegenomen waarvan de hoogte onbekend is.

4.7.2 Leeftijd

Er is een indeling gemaakt in vier leeftijdsklassen:

- tot 35 jaar;
- 35 tot 50 jaar;
- 50 tot 65 jaar;
- 65 jaar of ouder.

Deze groepen zijn in Tabel 70 vergeleken waar het gaat om het bestaan van betalingsachterstanden. Dit leverde de volgende observaties op:

- De 65+ -groep scoort veel lager dan de andere groepen voor alle typen betalingsachterstanden. Alleen bij de lopende afbetalingsregelingen is dit niet het geval.
- Meer in het algemeen geldt dat de jongere leeftijdsgroepen tot 50 jaar vaker te maken hebben met betalingsachterstanden. Dit komt overeen met het de bevindingen uit 2009 en het verdiepende onderzoek dat in 2008 als vervolg op de Monitor is gehouden. Hieruit kwam naar voren dat hoe jonger de leeftijd van de respondenten des te meer kans er is op een risico op schulden en op het ontstaan van problematische schulden.
- De omvang van de totale schulden voor de groep tot 35 jaar is aanzienlijk groter.

Tabel 70 Betalingsachterstanden naar leeftijd (in %), 2010

<i>Aspect betalingsachterstanden</i>	<i>tot 35 jaar</i>	<i>35 tot 50 jaar</i>	<i>50 tot 65 jaar</i>	<i>65 of ouder</i>	<i>Totaal</i>
<i>Type achterstallige rekening</i>					
Ziektekostenverzekering	6,2	4,4	1,2	0,6	3,1
Elektriciteit, water of gas	7,4	3,2	2,3	0,8	3,3
Hypotheek of huur	6,0	4,1	2,0	0,2	3,1
Telefoonrekeningen	6,2	3,0	0,3	0,0	2,4
Terugbetaling aan belastingdienst	7,4	5,8	2,1	1,4	4,2
<i>Type krediet of lening</i>					
Doorlopend krediet of persoonlijke lening	6,7	9,8	6,2	1,5	6,5
Geld geleend bij vrienden, familie of kennissen	7,4	7,5	0,4	0,1	4,0
Studieschuld	18,4	4,4	0,7	0,0	5,5
<i>Afbetalingsregeling naar product</i>					
Auto	0,8	0,1	0,8	0,4	0,5
Producten bij postorderbedrijf	0,3	1,3	0	0,3	0,5
Huishoudelijke apparatuur	0,8	0,7	0,0	0,0	0,4
Bruin- en/of witgoed	1,5	0,6	0,3	0,0	0,6
<i>Frequentie rood staan</i>					
Staat nooit rood	23,7	39,9	50,4	54,8	42,3
Staat af en toe rood	18,1	19,1	17,8	7,4	16,1
Staat regelmatig rood	7,5	8,5	6,6	1,5	6,3
Staat vaak rood	12,0	10,3	5,7	1,4	7,6
<i>Aspecten creditcardgebruik</i>					
Creditcardschuld niet altijd volgende maand afgelost	2,6	4,0	3,0	0,6	2,7
Lopende afbetalingsregeling	1,7	2,5	1,2	4,6	1,4
<i>Omvang totale schulden (vzv. Bekend)</i>					
tot 500 euro	27,9	31,9	47,9	53,0	35,8
500 tot 1.500	23,3	28,2	25,9	16,8	25,4
1.500 tot 5.000	17,0	22,8	14,0	17,2	18,5
5.000 tot 15.000	18,6	7,8	7,9	5,7	11,1
15.000 tot 30.000	8,2	4,3	2,3	7,3	5,2
30.000 of meer	5,0	5,0	2,1	0,0	4,0
<i>Aantal betaalachterstanden</i>					
1	60,0	68,3	69,1	76,4	65,8
2	21,6	16,2	22,5	19,1	19,4
3	10,8	10,9	7,6	2,2	9,9
4	3,8	1,5	0,9	2,4	2,2
5	1,6	0,0	0,0	0,0	0,6
6 of meer	2,2	3,2	0,0	0,0	2,1

Bron: Panteia.

4.7.3 Huishoudenssamenstelling

Er is in Tabel 71 een indeling gemaakt in vier groepen huishoudens:

- alleenstaanden met kinderen
- alleenstaanden zonder kinderen
- samenwonend/gehuwd met kinderen
- samenwonend/gehuwd zonder kinderen

Ook deze groepen zijn vergeleken waar het gaat om het bestaan van betalingsachterstanden. Dit leverde de volgende observaties op:

- De groep alleenstaanden met kinderen heeft aanzienlijk vaker te maken met achterstallige rekeningen dan de andere groepen;
- De groep alleenstaanden met kinderen heeft vaker te maken met zes of meer betalingsachterstanden dan de andere groepen huishoudens;
- De alleenstaanden met kinderen hebben vaker te maken met een lopende afbetalingsregeling voor de creditcardschuld;
- De groep alleenstaanden en samenwonenden/gehuwden met kinderen hebben vaker dan de andere groepen een doorlopend krediet of persoonlijke lening afgesloten.
- De groep alleenstaanden met kinderen lenen vaker geld bij familie of vrienden;
- De groep alleenstaanden met kinderen scoort hoger dan de andere groepen op de afbetalingsregelingen voor producten bij een postorderbedrijf en voor huishoudelijke apparatuur. In 2009 was dit het geval voor alle afbetalingsregelingen;
- Bij rood staan blijkt dat de twee groepen met kinderen het vaakst rood staan;
- Als het gaat om de omvang van de schulden dan blijkt dat de schulden met een omvang tot € 5.000 relatief vaak de gezinnen met kinderen treffen;
- De groep samenwonenden/gehuwden zonder kinderen maakt het minst vaak gebruik van alle vormen van krediet of lening, met uitzondering van de afbetalingsregeling voor een auto.

Deze resultaten vormen een bevestiging van de resultaten van de Monitor 2009 en het verdiepende onderzoek uit 2008. Hieruit kwam naar voren dat huishoudens met thuiswonende kinderen een hogere kans hebben op problematische schulden.

Tabel 71 Betalingsachterstanden naar huishoudenssamenstelling (in %), 2010

<i>Aspect betalingsachterstanden</i>	<i>Alleen- staand zonder kinderen</i>	<i>Alleen- staand met kinderen</i>	<i>Samen- wonend/ gehuwd zonder kinderen</i>	<i>Samen- wonend/ gehuwd met kinderen</i>	<i>Totaal</i>
<i>Type achterstallige rekening</i>					
Ziektekostenverzekering	2,8	11,5	0,9	5,8	3,1
Elektriciteit, water of gas	4,1	10,3	1,8	3,5	3,3
Hypotheek of huur	3,1	17,2	1,3	3,8	3,1
Telefoonrekeningen	2,8	11,2	0,5	3,1	2,4
Terugbetaling aan Belastingdienst	5,4	7,7	1,8	6,0	4,2
<i>Type krediet of lening</i>					
Doorlopend krediet of persoonlijke lening	6,1	6,7	5,1	9,2	6,5
Geld geleend bij vrienden, familie of kennissen	5,1	20,3	1,1	4,4	4,0
Studieschuld	7,2	7,2	4,3	4,4	5,5
<i>Afbetalingsregeling naar product</i>					
Auto	0,4	0,0	0,7	0,4	0,5
Producten bij postorderbedrijf	0,5	5,8	0,2	0,2	0,5
Huishoudelijke apparatuur	0,2	3,4	0,0	0,8	0,4
Bruin- en/of witgoed	0,9	0,5	0,1	0,8	0,6
<i>Frequentie rood staan (incl. kan niet rood staan)</i>					
Staat nooit rood	45,2	27,9	45,6	34,9	42,3
Staat af en toe rood	14,7	6,6	15,3	21,2	16,1
Staat regelmatig rood	3,7	11,7	6,1	9,9	6,3
Staat vaak rood	6,8	16,8	5,3	11,0	7,6
<i>Aspecten creditcardgebruik</i>					
Creditcardschuld niet altijd volgende maand afgelost	3,1	0,9	2,3	3,3	2,7
Lopende afbetalingsregeling	2,3	3,4	0,6	1,8	1,4
<i>Omvang totale schulden (vzv. Bekend)</i>					
tot 500 euro	28,1	19,4	47,1	34,7	35,8
500 tot 1.500	24,6	25,3	21,6	30,6	25,4
1.500 tot 5.000	21,4	38,1	13,4	17,5	18,5
5.000 tot 15.000	13,1	7,8	10,9	9,7	11,1
15.000 tot 30.000	6,8	6,6	4,0	4,5	5,2
30.000 of meer	6,0	2,8	3,0	3,1	4,0

<i>Aspect betalingsachterstanden</i>	<i>Alleen- staand zonder kinderen</i>	<i>Alleen- staand met kinderen</i>	<i>Samen- wonend/ gehuwd zonder kinderen</i>	<i>Samen- wonend/ gehuwd met kinderen</i>	<i>Totaal</i>
<i>Aantal betaalachterstanden</i>					
1	66,3	54,9	70,1	64,3	65,8
2	13,7	30,5	18,9	23,5	19,4
3	14,5	5,1	9,4	6,2	9,9
4	2,9	3,0	1,0	2,3	2,2
5	0,0	0,0	0,5	1,4	0,6
6 of meer	2,6	6,6	0,0	2,4	2,1

Bron: Panteia.

4.7.4 Opleidingsniveau

Er is in Tabel 72 een indeling gemaakt in drie groepen huishoudens op basis van het opleidingsniveau van de respondent:

- Laag (geen opleiding, basisonderwijs, VMBO/LBO)
- Midden (MAVO/HAVO/VWO/MBO)
- Hoog (HBO/WO)

Deze groepen zijn weer vergeleken waar het gaat om het bestaan van betalingsachterstanden. Dit leverde de volgende observaties op:

- Alle typen achterstallige rekeningen komen vaker voor onder laag opgeleiden dan onder midden en hoog opgeleiden, met uitzondering van de terugbetalingen aan de belastingdienst die vaker voorkomen bij de midden opgeleiden;
- Doorlopend krediet/persoonlijke lening komen minder vaak voor bij laag opgeleiden dan bij de overige groepen;
- Laag opgeleiden hebben vaker dan de midden- en hoog opgeleiden te maken met afbetalingsregelingen voor huishoudelijke apparatuur en bruin- en/of witgoed. In 2009 scoorden de laag opgeleiden op de afbetalingsregelingen voor producten van een postorderbedrijf hoger dan de andere groepen;
- Laag opgeleiden hebben vaker te maken met vijf of zes of meer betalingsachterstanden dan midden- en hoog opgeleiden.
- Bij rood staan komt naar voren dat de midden en hoog opgeleiden vaker rood staan;
- Laag opgeleiden hebben minder vaak te maken met creditcardschulden dan de hoog en midden opgeleiden: onder hoog opgeleiden komt het negen keer zo vaak voor als onder laag opgeleiden dat een creditcardschuld niet altijd in de volgende maand voldaan is;
- Bij alle typen betalingsachterstanden scoren de midden opgeleiden hoger dan de hoog opgeleiden. Uitzondering hierop vormen de studieschulden, en afbetalingsregelingen op de auto.
- Midden en hoog opgeleiden hebben vaker dan laag opgeleiden te maken met schulden van € 15.000 of meer;
- Geld lenen bij vrienden, familie of kennissen gebeurt bij alle opleidingsniveaus ongeveer even vaak. In 2009 kwamen dergelijke leningen vaker voor bij de midden opgeleiden.

Bovenstaande resultaten met betrekking tot achterstallige rekeningen en afbetalingsregelingen zijn twee jaar geleden ook naar voren gekomen in het verdiepende onderzoek. Daaruit bleek dat laag opgeleiden meer risico lopen op het hebben van schulden en meer kans hebben op problematische schulden.

Tabel 72 Betalingsachterstanden naar klassen opleidingsniveau¹ (in %), 2010

<i>Aspect betalingsachterstanden</i>	<i>Laag</i>	<i>Midden</i>	<i>Hoog</i>	<i>Totaal</i>
<i>Type achterstallige rekening</i>				
Ziektekostenverzekering	4,9	3,3	0,9	3,1
Elektriciteit, water of gas	5,9	3,2	0,8	3,3
Hypotheek of huur	3,9	3,7	1,5	3,1
Telefoonrekeningen	3,5	2,5	0,8	2,4
Terugbetaling aan belastingdienst	4,8	5,6	1,7	4,2
<i>Type krediet of lening</i>				
Doorlopend krediet of persoonlijke lening	4,5	7,6	7,1	6,5
Geld geleend bij vrienden, familie of kennissen	3,9	4,2	4,1	4,0
Studieschuld	2,9	5,2	8,8	5,5
<i>Afbetalingsregeling naar product</i>				
Auto	0,6	0,3	0,7	0,5
Producten bij postorderbedrijf	0,6	0,5	0,5	0,5
Huishoudelijke apparatuur	0,8	0,3	0,0	0,4
Bruin- en/of witgoed	0,9	0,7	0,0	0,6
<i>Frequentie rood staan (incl. kan niet rood staan)</i>				
Staat nooit rood	45,2	40,9	41,3	42,3
Staat af en toe rood	11,2	16,2	21,3	16,1
Staat regelmatig rood	3,0	7,6	8,2	6,3
Staat vaak rood	5,6	9,2	7,5	7,6
<i>Aspecten creditcardgebruik</i>				
Creditcardschuld niet altijd volgende maand afgelost	0,6	2,5	5,4	2,7
Lopende afbetalingsregeling	0,4	2,0	1,9	1,4
<i>Omvang totale schulden (vzv. Bekend)</i>				
tot 500 euro	38,0	34,6	36,1	35,8
500 tot 1.500	27,2	26,9	22,5	25,4
1.500 tot 5.000	21,0	18,9	16,4	18,5
5.000 tot 15.000	10,5	9,0	14,0	11,1
15.000 tot 30.000	1,5	6,9	5,3	5,2
30.000 of meer	1,7	3,8	5,6	4,0

¹ In de Monitor 2010 wordt de categorie HAVO/VWO/HBS/MMS/Gymnasium gerekend tot het middenniveau. In de voorgaande monitoren werd deze categorie bij 'hoog' gerekend.

<i>Aspect betalingsachterstanden</i>	<i>Laag</i>	<i>Midden</i>	<i>Hoog</i>	<i>Totaal</i>
<i>Aantal betaalachterstanden</i>				
1	63,3	64,6	69,4	65,8
2	20,3	18,8	19,4	19,4
3	6,2	12,2	9,6	9,9
4	1,8	2,8	1,7	2,2
5	1,7	0,3	0,0	0,6
6 of meer	6,5	1,3	0,0	2,1

Bron: Panteia.

4.7.5 Etniciteit

In de volgende Tabel 73 is voor huishoudens met een niet-westerse respondent en voor huishoudens met een autochtoon of westerse allochtoon weergegeven hoe zij scoren op de meest voorkomende typen van achterstallige rekeningen. Hierbij wordt een door het CBS gehanteerde definitie gehanteerd. Het CBS definieert niet-westers allochtoon als allochtoon met als herkomstgroepering een van de landen in Afrika, Latijns-Amerika en Azië (exclusief Indonesië en Japan) of Turkije. De westerse allochtonen worden bij de groep 'overige huishoudens' (autochtoon) gevoegd.

Het onderscheid in deze groepen verschilt met het onderscheid allochtoon/autochtoon dat eerder in dit hoofdstuk is toegepast. Hierbij is een persoon allochtoon als minstens een van beide ouders in het buitenland geboren is.

De tabel moet als volgt gelezen worden: het cijfer 20,3 linksboven geeft aan dat van de huishoudens met een niet-westerse allochtoon respondent 20,3% een achterstallige rekening op de ziektekostenverzekering heeft gehad in de laatste 12 maanden. Van de huishoudens met een niet-allochtoon of westerse allochtoon respondent was dat 2,2%. De kans dat niet-westerse allochtonen achterstallige rekeningen gehad hebben in de laatste 12 maanden is dus ruim negen keer zo groot.

Vergelijken we beide groepen waar het gaat om het bestaan van betalingsachterstanden, dan geldt voor huishoudens met een niet-westerse allochtoon respondent dat:

- de kans dat zij op een van de genoemde typen een achterstallige rekening (gehad) hebben vijf tot negen keer zo groot is;
- de kans op doorlopend krediet of persoonlijke lening, op leningen bij vrienden, familie of kennissen en op studieschuld groter is (respectievelijk 0,4%, negen en twee keer zo groot). Het verschil tussen beide groepen wat betreft doorlopende kredieten of persoonlijke leningen is ten opzichte van de monitor 2009 aanzienlijk kleiner geworden;
- de kans op het bestaan van lopende afbetalingsregelingen veel groter is, met name bij huishoudelijke apparatuur en producten bij postorderbedrijven. Dat geldt ook voor creditcardschulden en op dit moment lopende afbetalingsregelingen daarvan. Verder geeft 15,3% van de niet-westerse allochtonen aan vaak rood te staan, terwijl dit voor de groep autochtonen/westerse allochtonen 7,3% is;
- zij meer kans hebben op een schuldombang van meer dan € 15.000 en aanzienlijk meer kans hebben op meer dan één betalingsachterstand dan de autochtoon of westerse allochtoon huishoudens.

Tabel 73 Betalingsachterstanden voor huishoudens met niet-westers allochtone respondent en met autochtone of westers-allochtone respondent (%), 2010

<i>Aspect betalingsachterstanden</i>	<i>Niet- westerse allochtoon</i>	<i>Autochtoon of westers allochtoon</i>	<i>Totaal</i>
<i>Type achterstallige rekening</i>			
Ziektekostenverzekering	20,3	2,2	3,1
Elektriciteit, water of gas	17,8	2,8	3,3
Hypotheek of huur	14,9	2,6	3,1
Telefoonrekeningen	17,0	1,9	2,4
Terugbetaling aan belastingdienst	17,8	3,6	4,2
<i>Type krediet of lening</i>			
Doorlopend krediet of persoonlijke lening	6,8	6,4	6,5
Geld geleend bij vrienden, familie of kennissen	27,1	2,8	4,0
Studieschuld	10,4	5,3	5,5
<i>Afbetalingsregeling naar product</i>			
Auto	2,2	0,5	0,5
Producten bij postorderbedrijf	3,4	0,4	0,5
Huishoudelijke apparatuur	3,8	0,3	0,4
Bruin- en/of witgoed	2,2	0,6	0,6
<i>Frequentie rood staan (incl. kan niet rood staan)</i>			
Staat nooit rood	24,1	43,2	42,3
Staat af en toe rood	15,5	16,1	16,1
Staat regelmatig rood	8,9	6,0	6,3
Staat vaak rood	15,3	7,3	7,6
<i>Aspecten creditcardgebruik</i>			
Creditcardschuld niet altijd volgende maand afgelost	4,0	2,8	2,7
Lopende afbetalingsregeling	3,3	1,4	1,4
<i>Omvang totale schulden (vzv. Bekend)</i>			
tot 500 euro	19,2	37,2	35,8
500 tot 1.500	29,3	25,0	25,4
1.500 tot 5.000	24,8	17,6	18,5
5.000 tot 15.000	10,1	11,7	11,1
15.000 tot 30.000	7,5	5,0	5,2
30.000 of meer	9,0	3,5	4,0

<i>Aspect betalingsachterstanden</i>	<i>Niet- westerse allochtoon</i>	<i>Autochtoon of westers allochtoon</i>	<i>Totaal</i>
<i>Aantal betaalachterstanden</i>			
1	45,6	67,6	65,8
2	23,7	19,1	19,4
3	14,1	9,4	9,9
4	7,3	2,1	2,2
5	0,0	0,6	0,6
6 of meer	9,3	1,1	2,1

Bron: Panteia.

4.7.6 Tijdsbesteding respondentent

Tabel 74 geeft een zelfde soort overzicht als in de vorige paragrafen. Daarvoor is een selectie gemaakt van enkele opvallende categorieën van het kenmerk 'tijdsbesteding respondent'. Hierbij past de kanttekening dat alleen de respondent is meegenomen. Combinatie met de tijdsbesteding van een eventuele partner zou leiden tot een erg complexe tabel, met bovendien te weinig waarnemingen in verschillende categorieën.

De groepen zijn vergeleken waar het gaat om het bestaan van betalingsachterstanden. Dit leverde de volgende observaties op:

- De groep die fulltime werkzaam is, scoort hoog ten opzichte van de andere onderscheiden groepen op het hebben van een doorlopend krediet of persoonlijke lening;
- De groep die met pensioen of VUT is, scoort laag op alle vormen van betalingsachterstanden en de typen daarbinnen. Deze groep staat dan ook vaker nooit in het rood;
- De categorie arbeidsongeschikten heeft een grotere kans op betalingsachterstanden op het gebied van elektriciteit, water of gas en terugbetalingen aan de belastingdienst. Ook lenen zij vaker geld bij vrienden, familie of kennissen en hebben relatief vaak een afbetalingsregeling voor producten van postorderbedrijven. De groep arbeidsongeschikten hebben ook de grootste kans op zes of meer betaalstanden;
- Ook heeft de categorie arbeidsongeschikten een grotere kans op creditcard-schulden en lopende afbetalingsregelingen dan de andere onderscheiden groepen.
- De categorie werkloos/werkzoekend heeft in vergelijking met de andere groepen vaak een grotere kans op betalingsachterstanden in een groot aantal vormen en typen daarbinnen. In het oog springen:
 - alle achterstallige rekeningen met uitzondering van terugbetalingen aan de belastingdienst;
 - doorlopend krediet of persoonlijke lening;
 - afbetalingen van bruin- en/of witgoed.
- Werklozen/werkzoekenden scoren daarnaast hoog op vaak en regelmatig rood staan;
- Studenten scoren het hoogst op achterstallige rekening met betrekking tot de ziektekostenverzekering, hypotheek of huur en telefoonrekeningen. Ook hebben zij vaker een afbetalingsregeling op een auto of huishoudelijke apparatuur. Daarnaast hebben zij relatief vaker schulden met een grotere omvang.

Tabel 74 Betalingsachterstanden naar tijdsbesteding/arbeidsmarktpositie (in %), 2010

<i>Aspect betalingsachterstanden</i>	<i>Full-time werk-zaam</i>	<i>Pen-sioen/ VUT</i>	<i>Ar-beids- onge-schikt</i>	<i>Werk-loos/ werk-zoe- kend</i>	<i>Stu- dent</i>	<i>Huis- vrouw /Huis- man</i>	<i>Totaal (alle huis- hou- dens)</i>
<i>Type achterstallige rekening</i>							
Ziektekostenverzekering	3,4	0,6	5,1	5,9	6,9	5,2	3,1
Elektriciteit, water of gas	3,1	0,7	11,7	7,6	5,6	3,1	3,3
Hypotheek of huur	3,9	0,2	8,4	9,3	10,3	4,0	3,1
Telefoonrekeningen	2,9	0,0	3,8	6,3	8,4	2,5	2,4
Terugbetaling aan belastingdienst	5,1	1,3	14,9	1,3	10,3	5,5	4,2
<i>Type krediet of lening</i>							
Doorlopend krediet of persoonlijke lening	8,8	1,8	6,8	9,5	4,3	4,0	6,5
Geld geleend bij vrienden/familie/kennissen	3,6	0,1	17,4	10,4	11,3	2,0	4,0
Studieschuld	6,0	0,0	4,9	2,4	20,9	2,0	5,5
<i>Afbetalingsregeling naar product</i>							
Auto	1,0	0,1	1,1	0,0	1,4	0,0	0,5
Producten bij postorderbedrijf	0,5	0,3	2,4	1,3	1,5	0,0	0,5
Huishoudelijke apparatuur	1,1	0,0	0,0	0,0	2,8	0,0	0,4
Bruin- en/of witgoed	0,9	0,0	0,4	2,8	0,0	0,0	0,6
<i>Frequentie rood staan (incl. kan niet rood staan)</i>							
Staat nooit rood	41,3	54,7	31,4	30,4	27,8	48,4	42,3
Staat af en toe rood	20,0	8,7	21,8	8,7	22,4	13,2	16,1
Staat regelmatig rood	7,5	2,7	4,4	14,7	5,3	4,8	6,3
Staat vaak rood	7,7	2,1	10,8	12,5	11,0	5,5	7,6
<i>Aspecten creditcardgebruik</i>							
Creditcardschuld niet altijd volgende maand afgelost	3,9	1,4	5,6	4,3	0,0	0,8	2,7
Lopende afbetalingsregeling	2,3	0,3	3,2	2,9	0,0	0,6	1,4
<i>Omvang totale schulden (vzv. Bekend)</i>							
tot 500 euro	31,8	59,3	31,2	49,9	27,8	52,5	35,8
500 tot 1.500	24,5	17,5	29,8	15,6	18,5	16,0	25,4
1.500 tot 5.000	21,9	11,1	25,5	4,3	15,4	14,9	18,5
5.000 tot 15.000	11,0	6,7	7,6	15,6	25,8	10,1	11,1
15.000 tot 30.000	5,8	5,5	4,5	8,8	4,7	4,7	5,2
30.000 of meer	4,9	0,0	1,5	5,7	7,8	1,8	4,0

<i>Aspect betalingsachterstanden</i>	<i>Full-time werkzaam</i>	<i>Pen-sioen/VUT</i>	<i>Ar-beids-onge-schikt</i>	<i>Werk-loos/werk-zoekend</i>	<i>Stu-dent</i>	<i>Huis-vrouw/Huis-man</i>	<i>Totaal (alle huis-houdens)</i>
<i>Aantal betaalachterstanden</i>							
1	69,3	74,3	59,1	55,6	62,1	56,9	65,8
2	15,2	22,4	16,2	24,1	23,9	38,0	19,4
3	9,4	1,6	16,7	15,9	0,0	2,7	9,9
4	2,8	1,8	0,0	4,5	8,3	,0	2,2
5	1,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,6
6 of meer	1,8	0,0	8,0	0,0	5,6	2,4	2,1

Bron: Panteia.

5 Praktische gevolgen en ervaringen van huishoudens met betalingsachterstanden

5.1 Inleiding

Betalingsachterstanden kunnen bedreigende situaties tot gevolg hebben. Hierbij kan worden gedacht aan het afgesloten worden van elektriciteit of water, en aan deurwaarders of incassobureaus die langskomen. In de Monitor is gevraagd in hoeverre huishoudens die te maken hebben met één of meerdere typen achterstallige rekeningen daarvan praktische gevolgen ondervinden.

Verder is huishoudens met betalingsachterstanden (alle vormen) gevraagd naar hun beleving hiervan. Een geringe betalingsachterstand kan door het ene huishouden als een veel zwaardere last worden ervaren dan door het andere. En andersom, zal het ene huishouden zich minder ongemakkelijk voelen bij een grote betalingsachterstand dan het andere. In dit hoofdstuk wordt achtereenvolgens ingegaan op deze praktische gevolgen en de beleving van huishoudens die te maken hebben met de verschillende vormen van betalingsachterstanden.

5.2 Praktische gevolgen

Ruim 85.000 (1,2%) huishoudens geven aan als gevolg van een registratie bij het Bureau Krediet Registratie problemen te hebben ondervonden in de afgelopen 12 maanden bij het doen van een aankoop. Verder geeft 5,4% van de huishoudens (ruim 384.000) aan in de afgelopen 12 maanden een brief van een deurwaarder of incassobureau te hebben ontvangen als gevolg van een achterstallige rekening. Bij bijna 45% hiervan heeft dit geleid tot een contact met een deurwaarder of incassobureau, of tot een schuldregeling. Van de huishoudens met een achterstallige rekening voor elektriciteit, water, gas of de telefoonrekening geeft een vijfde deel (20%) aan als gevolg van deze achterstand de afgelopen 12 maanden afgesloten te zijn geweest van een van deze voorzieningen. Het gaat hier om krap 65.000 huishoudens.

5.3 Beleving

5.3.1 Achterstallige rekeningen

In Tabel 75 is weergegeven hoe de huishoudens die op dit moment te maken hebben met een of meer achterstallige rekeningen om financiële redenen (3,8% van alle huishoudens ofwel 273.000) de terugbetaling hiervan ervaren. Hierin is te zien dat 82,5% van deze huishoudens dit als een zware last ervaart en dat 17,5% het als enigszins een last beschouwt. Aan de huishoudens die de betaling als zware last ervaren is vervolgens ook gevraagd - indien zij 2 of meer achterstallige rekeningen hadden - welke achterstallige rekeningen met name zwaar wegen om weg te werken. Hierbij zijn de aandelen van de ziektekostenverzekering (38,2%) en de terugbetalingen aan de belastingdienst (35,6%) het grootst.

Ten opzichte van het jaar 2009 is het aantal huishoudens dat de achterstallige rekeningen als een zware last ervaart toegenomen van ruim 66% naar ruim 82%. Het aantal huishoudens dat het enigszins als een last ervaart is afgenomen van 31% naar ruim 17%.

Tabel 75 De ervaren last van het terugbetalen van achterstallige rekeningen van huishoudens die daar om financiële redenen op dit moment mee te maken hebben, 2010

<i>Ervaren last</i>	<i>Huishoudens met op dit moment een achterstallige rekening om financiële redenen (%) 2010</i>	<i>Aantal huishoudens (x 1.000) 2010</i>
Zware last	82,5	226
Enigszins een last	17,5	48
Helemaal geen last	0	0
Totaal	100,0	273

Bron: Panteia.

5.3.2 Kredietverschaffing en leningen

In Tabel 76 staat weergegeven hoe de huishoudens die op dit moment te maken hebben met een of meerdere vormen van kredietverschaffing of leningen (14,7%), de terugbetaling van die specifieke vorm ervaren. De tabel toont aan dat 40% van de huishoudens die geld geleend heeft van familie, vrienden of kennissen de terugbetaling hiervan als zware last ervaart. Bij de huishoudens met een doorlopend krediet of persoonlijke lening is dit percentage 32%. Ten opzichte van 2009 wordt doorlopend krediet/persoonlijke lening als een zwaardere last ervaren: het gaat om een stijging van ruim 25% naar 32% van de huishoudens. Geld geleend bij vrienden, kennissen en familie alsmede een studieschuld worden minder vaak als een zware last ervaren.

Tabel 76 De ervaren last van het terugbetalen van de kredieten en leningen, 2010

<i>Ervaren last</i>	<i>Doorlopend krediet of persoonlijke lening (n=460)</i>	<i>Geld geleend bij vrienden, familie of kennissen (n=287)</i>	<i>Studieschuld (n= 390)</i>
Zware last	32	40	14
Enigszins een last	38	33	32
Helemaal geen last	29	27	36
Weet niet	1	0	18
Totaal	100	100	100

Bron: Panteia.

5.3.3 Afbetalingsregelingen

In Tabel 77 is te zien hoe de huishoudens met afbetalingsregelingen van op afbetaling gekochte goederen en diensten de terugbetaling hiervan ervaren. Hierin is te zien dat de grootste groep wordt gevormd door de huishoudens die de terugbetaling als een zware last beschouwen (41%) en de kleinste groep door de huishoudens die de terugbetaling helemaal niet zwaar ervaren (22%).

Tabel 77 De ervaren last van de terugbetaling van op afbetaling gekochte goederen, 2010

<i>Ervaren last</i>	<i>Huishoudens met lopende afbetalingsregeling (%) 2010</i>	<i>Aantal huishoudens (x 1.000) 2010</i>
Zware last	41	76
Enigszins een last	36	66
Helemaal geen last	22	40
Weet niet/wil niet zeggen	1	3
Totaal	100	184

Bron: Panteia.

5.3.4 Rood staan

Van de huishoudens die de afgelopen 12 maanden rood hebben gestaan op één of meer rekeningen, geeft 27,7% aan in de afgelopen 12 maanden wel eens moeite te hebben gehad om weer een positief saldo te krijgen. In 2009 lag dit percentage op 21,3% en in 2008 op 27,2%. In 2010 is het percentage dus weer op het niveau van 2008 gekomen.

BIJLAGE I Onderzoeksverantwoording

Selectie van adressen

Voor de selectie van adressen is gebruik gemaakt van het Nationaal Consumenten Bestand. Dit is het meest complete en actuele bestand van nagenoeg alle mailbare adressen in Nederland: 6,5 miljoen adressen en bijbehorende telefoonnummers van consumenten. Dit bestand is opgebouwd uit een aantal unieke bronnen, waaronder KPN, TPG Post en verhuismutaties. Het bestand is afkomstig van Cendris Customer Information.

Selectiecriteria

Omdat het een onderzoek onder huishoudens betreft zijn er geen nadere criteria gesteld aan het selecteren van de respondenten.

Steekproef

In totaal zijn 6.465 huishoudens benaderd om deel te nemen aan het onderzoek. Na uitsluiting van de onbruikbare nummers en onbereikbare (om welke reden dan ook) huishoudens, is er contact geweest met 5.849 huishoudens. Van dit aantal hebben 2.162 huishoudens geweigerd om deel te nemen aan het onderzoek. Ook zijn er enige respondenten afgevallen vanwege het maken van een afspraak op een later moment die niet nagekomen is, vanwege taalproblemen¹, omdat zij buiten de selectie vielen of omdat zij niet in staat waren om het gesprek te voltooien. Er hebben uiteindelijk netto 2.000 geslaagde gesprekken plaatsgevonden. De respons is hiermee 34% - alleszins acceptabel voor een enquête over een gevoelig onderwerp.

Weging en ophoging

Er is bekeken in hoeverre de respondenten een representatief beeld geven van de gehele populatie. Hieruit bleek dat weging noodzakelijk was. Daartoe is een gecombineerde wegingsvariabele samengesteld, waarin huishoudenssamenstelling, leeftijd en opleidingsniveau van de respondent zijn samengevoegd. Deze wegingsvariabele is ontleend aan de zogenaamde 'Gouden Standaard' (2009), een herwegingsbron die tot stand is gekomen op basis van CBS-gegevens.

Om ook absolute cijfers te kunnen presenteren over de Nederlandse bevolking is vervolgens ook een ophoogfactor (het totale aantal huishoudens gedeeld door het aantal huishoudens in de steekproef) toegepast.

¹ Het betreft 2,5% van de gevallen. Op basis van een vergelijking van de data met CBS-materiaal blijkt dat de representativiteit ook op het punt van etniciteit voldoende is.

BIJLAGE II Samenstelling begeleidingscommissie

Vanuit het ministerie van SZW is het onderzoek begeleid door mevrouw J. Helmons en de heer M. Oosterom.

Tijdens het onderzoek is Panteia begeleid door een begeleidingscommissie waarin de volgende personen waren vertegenwoordigd:

De heer J. von den Hoff, Raad voor de Rechtsbijstand

Mevrouw Y. van Houdt, NVvK

Mevrouw T. Madern, Nibud

De heer E. Radius, MO-groep

Mevrouw J. Margaretha, Ministerie van Justitie

BIJLAGE III Vragenlijst telefonische enquête

INTRO

Goede... mevrouw/mijnheer, u spreekt met ... van Panteia. In opdracht van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid voeren wij een onderzoek uit naar de financiële situatie van huishoudens. Zou ik u in verband hiermee een aantal vragen mogen stellen?

Ik benadruk dat alle gegevens vertrouwelijk worden behandeld en dat bij de verwerking ervan uw anonimiteit is gewaarborgd.

A01

We beginnen met enkele algemene vragen. Wat is de samenstelling van uw huishouden?

- 1 alleenstaande zonder thuiswonende kinderen
- 2 gehuwd/samenwonend zonder thuiswonende kinderen
- 3 alleenstaande met thuiswonende kinderen
- 4 gehuwd/samenwonend met thuiswonende kinderen
- 5 thuiswonend bij (1 van de ouders) anders, namelijk Routing afsluiting gesprek

A02

TkstA02 := "Uit hoeveel personen bestaat uw huishouden, inclusief uzelf?" 2 <= A01 <= 4

TkstA02 := "Uit hoeveel personen bestaat jou huishouden, inclusief jezelf?" A01 = 5

Alleen gehele getallen Ja
Geen enkel antwoord Ja
Label bij geen enkel antwoord wil niet zeggen

A02b

Voorwaarde (A01 = 3) or (A01 = 4)

Zijn er in uw huishouden thuiswonende kinderen van 18 jaar of ouder, zo ja hoeveel?

- 1 Ja namelijk ... kinderen
- 2 Nee
wil niet zeggen

A010

TkstA10 := "Bent u of uw partner eigenaar van uw woning?"

TkstA10 := "Bent u eigenaar van uw woning?" (A01 = 1) or (A01 = 4)

- 1 ja, eigenaar
- 2 nee, huurder
- 99 wil niet zeggen
anders, namelijk
weet niet

A011

Voorwaarde A010 = 1

Rusten er momenteel nog een of meerdere hypotheeken op deze woning?

- 1 ja
- 2 nee
- 99 wil niet zeggen

A012

Voorwaarde A010 = 2

Huurt u deze woning/woonruimte van:

- 1 woningbouwvereniging/wooncorporatie
- 2 verzekeringsmaatschappij, vastgoedmaatschappij/-beheerder, pensioenfonds
- 3 particulier
- 99 wil niet zeggen
nog anders, namelijk
weet niet

A013**Hoe zwaar zijn uw maandelijkse woonlasten? Is dat een zware last, enigszins een last of helemaal geen last?***(ENQ: Wat zijn woonlasten? huur/hypotheek, gas/water/electra, verzekering etc)*

- 1 een zware last
- 2 enigszins een last
- 3 helemaal geen last
- 99 wil niet zeggen
weet niet

A014**Maakt u op dit moment gebruik van een schuldhelpverlening?**

- | | | | |
|----|-----------------|---------|---------|
| 1 | ja | | |
| 2 | nee | Routing | F01INTR |
| 99 | wil niet zeggen | Routing | F01INTR |
| | weet niet | Routing | F01INTR |

A015**Kunt u aangeven van welke schuldhelpverlening?**

- 1 minnelijke schuldhelpverlening
- 2 WSNP (Wet Schuldsanering Natuurlijke Personen(loopt via de rechter))
- 99 wil niet zeggen
anders, namelijk
weet niet

Routing A015 = 2 afsluiting gesprek

A016**Van welke organisatie krijgt u hierbij ondersteuning?****ENQ: Meerdere antwoorden mogelijk, probeer nauwkeurig te noteren!**

- | | | |
|----|--|---|
| 1 | gemeentelijke kredietbank (GKB) | |
| 2 | gemeente (sociale dienst of afdeling schuldhulpverlening) | |
| 3 | particuliere schuldhulpverleningsorganisatie | |
| 4 | bewindvoerder (medewerker krediet- of stadsbank, particuliere bewindvoerderorganisatie, medewerker advocatenkantoor) | |
| 99 | wil niet zeggen | • |
| | anders, namelijk | |
| | weet niet | |

A016B

Voorwaarde (A016 contains [1,2,3,4]) or (A016 is other)

Vraagsoort Open

Waar is deze organisatie gevestigd?**ENQ: probeer nauwkeurig te noteren welke plaats.****F01INTR****Voor een onderzoek als dit is het nodig dat we globaal het huishoudinkomen weten.****Mag ik u daarom vragen hoeveel geld er NETTO per MAAND binnenkomt in uw huishouden?**

- | | | |
|---|-----|-----------------|
| 1 | ja | |
| 2 | nee | Routing expF01A |

NF01**Hoe hoog is het maandelijks NETTO inkomen van uw huishouden? Het gaat om het inkomen na aftrek van belastingen en premies. Gecorrigeerd voor aftrekposten waaronder de hypotheekrente aftrek en heffingskortingen. <% -TkstF01% >****Enq.: Categorieën niet oplezen, zelf indelen.****Inkomen is bijv.: netto lonen, netto bedrijfsopbrengsten voor zelfstandigen, sociale uitkeringen, kinderbijslag, huuroopbrengsten, huurtoeslag, zorgtoeslag, kindgebonden budget, kinderopvang toeslag, studiebeurs en alimentatie, tegemoetkoming schoolkosten.**

- | | | | |
|----|-------------------------------------|---------|-----|
| 1 | minder dan 1.000 euro per maand | Routing | F02 |
| 2 | van 1.000 tot 1.500 euro | Routing | F02 |
| 3 | van 1.500 tot 2.000 euro | Routing | F02 |
| 4 | van 2.000 tot 3.000 euro | Routing | F02 |
| 5 | van 3.000 tot 4.000 euro | Routing | F02 |
| 6 | van 4.000 tot 5.000 euro | Routing | F02 |
| 7 | van 5.000 tot 7.500 euro | Routing | F02 |
| 8 | van 7.500 tot 10.000 euro | Routing | F02 |
| 9 | netto 10.000 euro of meer per maand | Routing | F02 |
| 99 | wil niet zeggen | | |
| | weet niet | | |

expF01A

TkstF01A := "Als ik een aantal categorieën op noem, wilt u dan wel aangeven in welke categorie het netto inkomen van uw huishouden valt?" F01INTR = 2

TkstF01A := "Als ik een aantal categorieën op noem, kunt u dan wel aangeven in welke categorie het netto inkomen van uw huishouden valt?" F01 is don't know

Enq.: LEES OP

1	minder dan 1.000 euro per maand		
2	van 1.000 tot 1.500 euro		
3	van 1.500 tot 2.000 euro		
4	van 2.000 tot 3.000 euro		
5	van 3.000 tot 4.000 euro		
6	van 4.000 tot 5.000 euro		
7	van 5.000 tot 7.500 euro		
8	van 7.500 tot 10.000 euro		
9	netto 10.000 euro of meer per maand		
99	wil niet zeggen	Routing	F03
	weet niet	Routing	F03

F02

Heeft u bij dit inkomen ook de volgende toeslagen of tegemoetkomingen opgeteld die u mogelijk ontvangt?

1	Huurtoeslag	A010 <> 1
2	zorgtoeslag	
3	kinderopvangtoeslag	(A01 = 3) or ((A01 = 4) or (A01 is other))
4	kinderbijslag	(A01 = 3) or ((A01 = 4) or (A01 is other))
5	alimentatie	
6	kindgebonden budget	(A01 = 3) or ((A01 = 4) or (A01 is other))
7	tegemoetkoming schoolkosten	
1	ja	
2	nee	
3	n.v.t. ontvang ik niet	
99	wil niet zeggen	
	weet niet	

F02A

Voorwaarde (F02_1 = 2) or ((F02_2 = 2) or ((F02_3 = 2) or ((F02_4 = 2) or ((F02_5 = 2) or ((F02_6 = 2) or (F02_7 = 2))))))

Hoe hoog is het maandelijks NETTO inkomen van uw huishouden, inclusief toeslagen, teruggaven en tegemoetkomingen?

Enq.: Bij deze vraag evt. helpen met totaalplaatje. Dus dan komt u ongeveer op...

F03

Heeft u te maken met buitengewone uitgaven?

ENQ: Het gaat hierbij om de definitie die de Belastingdienst hanteert

- | | | |
|----|-----------------|-------------|
| 1 | ja | |
| 2 | nee | Routing F04 |
| 99 | wil niet zeggen | Routing F04 |
| | weet niet | |

F03A

Hoe hoog zijn deze gemiddeld per maand?

- weet niet
- wil niet zeggen

F04

Hoe goed kunt u rondkomen met het huidige, totale netto inkomen van uw huishouden?

Kunt u dit aangeven met een cijfer? Hierbij staat de 1 voor zeer moeilijk en de 6 voor zeer gemakkelijk.

- weet niet
- wil niet zeggen

F05

Voorwaarde (A02b > 0) and (A02b <> 99999992)

Als u voor uw thuiswonende kind(eren) van 18 jaar en ouder zou moeten aangeven hoe goed zij kunnen rondkomen met hun huidige netto beschikbare inkomen/budget, welk cijfer zou u hier dan voor geven? Hierbij staat de 1 voor zeer moeilijk en de 6 voor zeer gemakkelijk.

- weet niet
- wil niet zeggen

F06

Kan uw huishouden onverwachte noodzakelijke uitgaven doen ter waarde van 850 euro, zonder daarvoor geld te lenen of op afbetaling te kopen?

- | | |
|----|-----------------|
| 1 | ja |
| 2 | nee |
| 99 | wil niet zeggen |
| | weet niet |

B01

De volgende vragen gaan over eventuele betalingsachterstanden binnen uw huishouden. Heeft u voor de volgende kostenposten de afgelopen 12 maanden een betalingsachterstand gehad?

ENQ: ook die van kinderen tot 18 jaar tellen mee!

- 1 Hypotheek of huur.
 - 2 Elektriciteit, water of gas.
 - 3 Ziektekostenverzekering.
 - 4 Leningen of op afbetaling kopen.
 - 5 Inboedel- of WA-verzekering.
 - 6 Telefoonrekeningen (Enq.: Telefoonrekeningen van kinderen tellen ook mee)
 - 7 Terugbetalingen aan de Belastingdienst (ENQ: betreft bijvoorbeeld teveel betaalde voorlopige teruggave en vergoedingen of te weinig betaalde inkomstenbelasting)
 - 8 Alimentatie
 - 9 Overige rekeningen, zoals schoolgeld, collegegeld of abonnementen.
-
- 1 ja
 - 2 nee
 - 99 wil niet zeggen
weet niet

BlokB02

Herhaald voor ieder type waarover Vraag B01 met 'ja' is beantwoord

B02a, Onderdeel van BlokB02

U gaf aan dat u in uw huishouden in de afgelopen 12 maanden <%-_type_%> niet op tijd heeft kunnen betalen. Wat is de reden daarvan?

- 1 financieel
- 2 vergeten
- 3 achterstand in eigen administratie
- 4 fout in administratie van de organisatie
- 99 wil niet zeggen
anders, nl.
weet niet

B02b, Onderdeel van BlokB02

Heeft uw huishouden op dit moment te maken met achterstallige rekeningen binnen deze kostenpost?

- 1 ja
- 2 nee
- 99 wil niet zeggen
weet niet

B02c, Onderdeel van BlokB02

Voorwaarde B02b = 1

Hoe lang bestaat de achterstand op de hoogste achterstallige rekening binnen deze kostenpost?*(ENQ: Noteren in maanden!)*

- 1 minder dan 1 maand
- 2 meer dan 1 maand namelijk: •
- 99 wil niet zeggen
- weet niet

B02d, Onderdeel van BlokB02

Voorwaarde B02b = 1

Hoe lang verwacht u dat de achterstand van diezelfde rekening nog duurt vanaf nu?*(ENQ: Noteren in maanden!)*

- 1 minder dan 1 maand
- 2 meer dan 1 maand namelijk: •
- 99 wil niet zeggen
- weet niet

Einde BlokB02**B04**

Voorwaarde tenminste 1 type met betalingsachterstand

Kunt u aangeven hoe groot uw totale betalingsachterstand is. Het gaat dus om alle betalingen die u had moeten doen, maar waarmee u nu een achterstand heeft. Het gaat ons niet om het exacte bedrag, maar probeert u het wel zo goed mogelijk te schatten.*Enq: Vergeet u daarbij niet de achterstallige betalingen van huur, hypotheek, aflossingen van leningen, gas, water, elektriciteit etc.*

- 1 minder dan 500 euro
- 2 tussen 500 en 2.000 euro
- 3 tussen de 2.000 en 5.000 euro
- 4 tussen de 5.000 en 10.000 euro
- 5 tussen de 10.000 en 20.000 euro
- 6 tussen de 20.000 en 50.000 euro
- 7 meer dan 50.000 euro
- 99 wil niet zeggen
- weet niet

B05

Voorwaarde tenminste 1 type met betalingsachterstand

Hoe zwaar is het voor uw huishouden om deze betalingsachterstand(en) weg te werken? Is dat ...

- 1 een zware last
- 2 enigszins een last
- 3 helemaal geen last
- 5 wil niet zeggen
- weet niet

B06

Voorwaarde (tenminste 2 typen met betalingsachterstand) and (B05 < 3)

Kunt u aangeven welke betaalachterstanden met name zwaar wegen om weg te werken?

ENQ: Spontaan laten antwoorden, meerdere antwoorden mogelijk

- 1 Hypotheek of huur.
- 2 Elektriciteit, water of gas.
- 3 Ziektekostenverzekering.
- 4 Leningen of op afbetaling kopen.
- 5 Inboedel- of WA-verzekering.
- 6 Telefoonrekeningen (Enq.: Telefoonrekeningen van kinderen tellen ook mee)
- 7 Terugbetalingen aan de Belastingdienst (ENQ: betreft bijvoorbeeld teveel betaalde voorlopige teruggave en vergoedingen of te weinig betaalde inkomstenbelasting)
- 8 Alimentatie
- 9 Overige rekeningen, zoals schoolgeld, collegegeld of abonnementen.
- 99 wil niet zeggen
- weet niet

VX1

Heeft u in de afgelopen 12 maanden een herinnering en/of aanmaning ontvangen voor de volgende kostenposten?

- 1 Ziektekostenverzekeringen
- 2 Hypotheek of huur
- 3 Elektra/water/gas
- 4 Telefoonrekening
- 5 Nog andere kostenposten? te weten:
- 99 wil niet zeggen
- weet niet

VX2

Voorwaarde VX1_5=1

Voor welke kostenpost is dat?

B07

Voorwaarde A02b > 0

Kunt u aangeven of uw thuiswonende kind(eren) van 18 jaar en ouder op dit moment te maken hebben met betalingsachterstanden?

- 1 ja, zij hebben te maken met betalingsachterstanden
- 2 nee, zij hebben niet te maken met betalingsachterstanden

- 99 wil niet zeggen
weet niet

B08

Voorwaarde B07 = 1

Hoe zwaar is het voor dit thuiswonende kind (deze kinderen) om deze betalingsachterstand weg te werken? Is dat ...

- 1 een zware last
2 enigszins een last
3 helemaal geen last
99 wil niet zeggen
weet niet

B09

Heeft uw huishouden in de afgelopen 12 maanden problemen ondervonden bij het doen van een aankoop als gevolg van een registratie bij het BKR (Bureau Krediet Registratie)?

- 1 ja
2 nee
99 wil niet zeggen
weet niet

B010

Voorwaarde (B01_2 = 1) or (B01_6 = 1)

Is uw huishouden als gevolg van een betalingsachterstand in de afgelopen 12 maanden afgesloten geweest van voorzieningen als telefoon, verwarming, water, gas of elektriciteit?

- 1 ja
2 nee
99 wil niet zeggen
weet niet

B011

Heeft uw huishouden in de afgelopen 12 maanden een brief van een deurwaarder of incassobureau ontvangen als gevolg van een achterstallige rekening?

- 1 ja
2 nee
99 wil niet zeggen
weet niet

B012

Voorwaarde B011 = 1

Heeft dit geleid tot een contact met een deurwaarder of incassobureau of tot een schuldregeling?

1 ja
2 nee
99 wil niet zeggen
weet niet

R01a

Hoeveel betaalrekeningen heeft uw huishouden waarop het rood kan staan?

1	0	Routing	C01
2	1		
3	2		
4	3		
5	4 of meer		
99	wil niet zeggen	Routing	C01
	weet niet		

R01b

Op hoeveel betaalrekeningen heeft uw huishouden de afgelopen 12 maanden daadwerkelijk rood gestaan? (R01a = 3) or ((R01a = 4) or (R01a = 5))

of

Heeft u de afgelopen 12 maanden weleens rood gestaan op deze rekening? (anders)

1	0	Routing	C01
2	1		
3	2		
4	3		
5	4		
6	5		
7	6		
8	7		
9	8		
10	9		
11	10 of meer		
99	wil niet zeggen	Routing	C01
	weet niet	Routing	C01

Blok R

1° iteratie

TkstR2a := "De volgende vragen gaan over de rekening waarop u gemiddeld voor het hoogste bedrag rood staat. (R01b > 2) and (R01b <> 99)

2° iteratie

TkstR2a2 := "Dan stel ik u dezelfde vragen nog eens, maar nu voor de rekening waarop u hierna gemiddeld het hoogste bedrag rood stond. (R01b > 2) and (R01b <> 99)

R01d, onderdeel van Blok R

Is het de afgelopen 12 maanden voorgekomen dat u dusdanig rood stond dat betalingen

1	ja
2	nee
99	wil niet zeggen
	weet niet

R02a, onderdeel van Blok R

Vraagsoort Numeriek

<% ~TkstR2a%>Hoeveel keer heeft u de afgelopen 12 maanden roodgestaan op deze rekening?

(ENQ: Als een keer telt een periode van het moment dat roodstand bereikt wordt tot het moment dat vervolgens weer een positief saldo bereikt wordt.)

weet niet
wil niet zeggen

R02b, onderdeel van Blok R

Wat is de gemiddelde duur van de roodstand per keer?

1 ... weken
weet niet
wil niet zeggen

R02a1, onderdeel van Blok R

Voorwaarde (R01b > 2) and (R01b < 99)

Hoeveel keer heeft u de afgelopen 12 maanden roodgestaan op deze rekening?

(ENQ: Als een keer telt een periode van het moment dat roodstand bereikt wordt tot het moment dat vervolgens weer een positief saldo bereikt wordt.)

weet niet
wil niet zeggen

R02b2, onderdeel van Blok R

Voorwaarde (R01b > 2) and (R01b < 99)

Wat is de gemiddelde duur van de roodstand per keer?

1 ... weken
weet niet
wil niet zeggen

Einde Blok R

expR03

TkstR3 := ""

TkstR3 := "opgeteld over deze rekeningen" (R01b > 2) and (R01b < 99)

R03

Wat is het grootste bedrag dat u <% ~TkstR3%> in de afgelopen 12 maanden op enig moment rood heeft gestaan?

weet niet
wil niet zeggen

R04

Heeft u in de afgelopen 12 maanden wel eens moeite gehad om weer een positief saldo te krijgen?

- 1 ja
- 2 nee
- 99 wil niet zeggen
weet niet

R01c

Voorwaarde (R01b > 2) and (R01b < 99)

Hebt u de afgelopen 12 maanden ook wel eens op alle <%~R01b%> de rekeningen tegelijk rood gestaan?

- 1 ja
- 2 nee
- 99 wil niet zeggen
weet niet

C01

Heeft u een of meerdere creditcards, zoals Mastercard, Visacard en American Express?

- 1 ja, één
- 2 ja, twee
- 3 ja, meer dan twee
- 4 nee Routing K00
- 99 wil niet zeggen Routing K00
weet niet

C02a

Heeft u de afgelopen 12 maanden uw creditcardschuld altijd in de volgende maand afgelost?

- 1 ja Routing K00
- 2 nee
- 3 afgelopen 12 maanden de creditcard niet gebruikt
- 99 wil niet zeggen Routing K00
weet niet Routing K00

C03

Heeft u op dit moment te maken met een gespreide afbetaalregeling van uw creditcard schuld?

- 1 ja C04
- 2 nee Routing K00
- 99 wil niet zeggen Routing K00
weet niet Routing K00

C04

Welk bedrag staat er op dit moment nog open binnen deze afbetaalregeling?

- weet niet
- wil niet zeggen

C05

Hoe lang loopt deze regeling al?

(ENQ: Noteren in maanden!)

- 1 minder dan 1 maand
- 2 meer dan 1 maand, namelijk: •
- 99 wil niet zeggen
- weet niet

C06

Hoe lang loopt deze regeling nog na dit moment?

(ENQ: Noteren in maanden!)

- 1 minder dan 1 maand
- 2 meer dan 1 maand, namelijk: •
- 99 wil niet zeggen
- weet niet

K00

Heeft er de afgelopen 12 maanden binnen uw huishouden een afbetalingsregeling gelopen?

ENQ: Dit wil zeggen dat u iets op krediet heeft gekocht, waarvoor u in termijnen terug moet betalen.

Het gaat niet om:

- leningen (ook niet Studieschuld)
- schuld belastingdienst (= achterstallige rekening)

- 1 ja
- 2 nee Routing L00
- 99 wil niet zeggen Routing L00
- weet niet

K01

Loopt er binnen uw huishouden op dit moment een afbetalingsregeling?

- 1 ja
- 2 nee Routing L00
- 99 wil niet zeggen Routing L00
- weet niet

K01a**Betreft het producten gekocht bij een postorderbedrijf?**

- 1 ja
- 2 nee Routing K02
- 99 wil niet zeggen Routing K02
weet niet

expK02

TkstK02 := ""

TkstK02 := "Het gaat alleen om niet bij een postorderbedrijf aangeschafte producten of diensten."
K01a = 1**K01b****Loopt er ook een andere afbetalingsregeling op dit moment?**

- 1 ja
- 2 nee
- 99 wil niet zeggen L00
weet niet

K02

Voorwaarde K01 = 1

Kunt u aangeven of uw huishouden als gevolg van de aanschaf van de volgende producten of diensten op dit moment te maken heeft met deze afbetalingsregeling?

<% ~TkstK02% >

ENQ: Antwoorden oplezen, meerdere antwoorden mogelijk

- 1 auto
- 2 bruin- en/of witgoed (wasmachines, koelkasten, vriezers etc)
- 3 overig huishoudelijke apparatuur
- 4 telefoon
- 5 verbouwing (het gaat niet om leningen bij financiële instellingen)
- 99 wil niet zeggen •
weet niet
anders, namelijk

K03

Voorwaarde K01 = 1

Welk bedrag staat er op dit moment in totaal nog open vanwege het aankopen op afbetaling?

- weet niet
- wil niet zeggen

K04

Voorwaarde K01 = 1

Hoe zwaar is voor uw huishouden de terugbetaling van de op afbetaling gekochte artikelen? Is dat ...

- 1 een zware last
- 2 enigszins een last
- 3 helemaal geen last
- 99 wil niet zeggen
weet niet

blokK5

Voor ieder aangegeven type afbetalingsregeling

K05, onderdeel van blokK5

U gaf aan dat er in uw huishouden voor <% ~_InclItem_%> een afbetalingsregeling heeft lopen. Hoe lang loopt deze regeling al op dit moment?

(ENQ: Noteren in maanden!)

- 1 minder dan 1 maand
- 2 meer dan 1 maand, namelijk: •
- 99 wil niet zeggen
weet niet

K06, onderdeel van blokK5

(ENQ: Noteren in maanden!)

- 1 minder dan 1 maand
- 2 meer dan 1 maand, namelijk: •
- 99 wil niet zeggen
weet niet

Einde blokK5

L00

De volgende vragen gaan over kredietverschaffing en persoonlijke leningen. Heeft er in uw huishouden de afgelopen 12 maanden een lening of krediet gelopen van een van de volgende typen:

- 1 doorlopend krediet of persoonlijke lening
- 2 lening bij vrienden, familie of kennissen
- 3 studieschuld
- 4 onderpand of belening bij een gemeentelijk pandhuis (pandhuishouder) of in de verkoop/terugkoopoptie bij een commerciële partij zoals Cash Converters, of Money Wheels
- 5 andere leningen dan zojuist genoemde
weet niet

- 1 ja
- 2 nee
- 99 wil niet zeggen

L01

Voorwaarde L00_1 = 1

Heeft uw huishouden op dit moment geld geleend door middel van een doorlopend krediet of persoonlijke lening?

- 1 ja
- 2 nee Routing L02
- 99 wil niet zeggen Routing L02
weet niet Routing L02

L01a

Voorwaarde L01 = 1

Welk bedrag moet u op dit moment nog terugbetalen?

- weet niet
- wil niet zeggen

L01b

Voorwaarde L01 = 1

Hoe lang loopt dit al?

(ENQ: Noteren in maanden!)

- 1 minder dan 1 maand
- 2 meer dan 1 maand, namelijk: •
- 99 wil niet zeggen
weet niet

L01c

Voorwaarde L01 = 1

Hoe lang verwacht u dat het nog duurt voor de lening of het krediet volledig is afgelost?**(ENQ: Noteren in maanden!)**

- 1 minder dan 1 maand
- 2 meer dan 1 maand, namelijk: •
- 99 wil niet zeggen
weet niet

L01d

Voorwaarde L01 = 1

Hoe zwaar is voor uw huishouden de terugbetaling? Is dat ...

- 1 een zware last
- 2 enigszins een last
- 3 helemaal geen last
- 99 wil niet zeggen
weet niet

L02

Voorwaarde L00_2 = 1

Heeft uw huishouden op dit moment geld geleend bij vrienden, familie of kennissen?

- 1 ja
- 2 nee Routing L03
- 99 wil niet zeggen
weet niet

L02a

Voorwaarde L02 = 1

Welk bedrag moet u op dit moment nog terugbetalen?

- weet niet
- wil niet zeggen

L02b

Voorwaarde L02 = 1

Hoe lang loopt dit al?**(ENQ: Noteren in maanden!)**

- 1 minder dan 1 maand
- 2 meer dan 1 maand, namelijk: •
- 99 wil niet zeggen
weet niet

L02c

Voorwaarde L02 = 1

Hoe lang verwacht u dat het nog duurt voor de lening bij vrienden, familie of kennissen volledig is afgelost?*(ENQ: Noteren in maanden!)*

- 1 minder dan 1 maand
- 2 meer dan 1 maand, namelijk: •
- 99 wil niet zeggen
- weet niet

L02d

Voorwaarde L02 = 1

Hoe zwaar is voor uw huishouden de terugbetaling? Is dat ...

- 1 een zware last
- 2 enigszins een last
- 3 helemaal geen last
- 99 wil niet zeggen
- weet niet

L03**Heeft uw huishouden een of meer studieschulden?**

- | | | | |
|----|-----------------|---------|-----|
| 1 | ja | | |
| 2 | nee | Routing | L04 |
| 99 | wil niet zeggen | Routing | L04 |
| | weet niet | Routing | L04 |

L03a

Voorwaarde L00_3 = 1

Wat is op dit moment de omvang van de studieschuld?

- weet niet
- wil niet zeggen

L03b

Voorwaarde (L03a > 0) and (L03a < 99999992)

Hoe lang loopt dit al?*(ENQ: Noteren in maanden!)*

- 1 minder dan 1 maand
- 2 meer dan 1 maand, namelijk: •
- 99 wil niet zeggen
- weet niet

L03c

Voorwaarde (L03a > 0) and (L03a < 99999992)

Hoe lang verwacht u dat het nog duurt voor de studieschuld volledig is afgelost?

(ENQ: Noteren in maanden!)

- 1 minder dan 1 maand
- 2 meer dan 1 maand, namelijk: •
- 99 wil niet zeggen
- weet niet

L03d

Voorwaarde (L03a > 0) and (L03a < 99999992)

Hoe zwaar is voor uw huishouden de terugbetaling? Is dat ...

- 1 een zware last
- 2 enigszins een last
- 3 helemaal geen last
- 99 wil niet zeggen
- weet niet

L04

Voorwaarde L00_4 = 1

Heeft uw huishouden op dit moment een onderpand of belening bij een gemeentelijk pandhuis (pandhuishouder) of in de verkoop/terugkoopoptie bij een commerciële partij zoals Cash Converters, of Money Wheels?

- 1 ja, beiden
- 2 ja, alleen een onderpand of belening bij een gemeentelijk pandhuis
- 3 ja, alleen een verkoop/terugkoopoptie van mijn onderpand/belening bij een commerciële partij
- 4 nee, geen van beiden Routing L05
- 99 wil niet zeggen Routing L05
- weet niet Routing L05

L04a

Voorwaarde (L04 = 1) or ((L04 = 2) or (L04 = 3))

Kunt u aangeven voor welk bedrag uw huishouden goederen in onderpand heeft gegeven bij een gemeentelijk pandhuis en in de verkoop/terugkoopoptie bij een commerciële partij? L04 = 1

Kunt u aangeven voor welk bedrag uw huishouden goederen in onderpand heeft gegeven bij een gemeentelijk pandhuis? L04 = 2

Kunt u aangeven voor welk bedrag uw huishouden goederen in de verkoop/terugkoopoptie heeft gegeven bij een commerciële partij? L04 = 3

- weet niet
- wil niet zeggen

L04b

Voorwaarde (L04 = 1) or ((L04 = 2) or (L04 = 3))

Hoe lang staat het onderpand al uit?

(ENQ: Noteren in maanden!)

- 1 minder dan 1 maand
- 2 meer dan 1 maand, namelijk: •
- 99 wil niet zeggen
weet niet

L04c

Voorwaarde (L04 = 1) or ((L04 = 2) or (L04 = 3))

Hoe lang verwacht u dat het nog duurt voor het onderpand is afgelost?

(ENQ: Noteren in maanden!)

- 1 minder dan 1 maand
- 2 meer dan 1 maand, namelijk: •
- 3 verwacht helemaal niet af te lossen
- 99 wil niet zeggen
weet niet

L04d

Voorwaarde (L04 = 1) or ((L04 = 2) or (L04 = 3))

Hoe zwaar is voor uw huishouden de terugbetaling? Is dat ...

- 1 een zware last
- 2 enigszins een last
- 3 helemaal geen last
- 99 wil niet zeggen
weet niet

L05

Voorwaarde L00_5 = 1

U gaf aan dat uw huishouden de afgelopen 12 maanden andere leningen had dan de door mij genoemde, welke?

Enq.: Genoemd zijn: consumptieve lening/doorlopend krediet/pers. lening, lening bij familie, vrienden kennissen, of hypotheek op vakantiehuis, tweede huis of bedrijfspand.

- | | | | |
|----|-----------------|---------|-----|
| 1 | nee | Routing | S01 |
| 99 | wil niet zeggen | Routing | S01 |
| | weet niet | Routing | S01 |
| | ja, te weten: | | |

L05a

Voorwaarde L05 is other

Welk bedrag moet u op dit moment nog terugbetalen?

- weet niet
- wil niet zeggen

L05b

Voorwaarde (L05a > 0) and (L05a < 99999992)

Hoe lang loopt dit al?

(ENQ: Bij meer dan 1 de omvangrijkste laten kiezen! Noteren in maanden!)

- 1 minder dan 1 maand
- 2 meer dan 1 maand, namelijk: •
- 99 wil niet zeggen
- weet niet

L05c

Voorwaarde (L05a > 0) and (L05a < 99999992)

Hoe lang verwacht u dat het nog duurt voor dit volledig is afgelost?

(ENQ: Noteren in maanden!)

- 1 minder dan 1 maand
- 2 meer dan 1 maand, namelijk: •
- 99 wil niet zeggen
- weet niet

L05d

Voorwaarde (L05a > 0) and (L05a < 99999992)

Hoe zwaar is voor uw huishouden de terugbetaling? Is dat ...

- 1 een zware last
- 2 enigszins een last
- 3 helemaal geen last
- 99 wil niet zeggen
- weet niet

S01**Beschikt uw huishouden over tegoeden op één of meer spaarrekeningen of beleggingsrekeningen?**

Enq.: Het gaat hier om tegoeden op spaarrekeningen spaardeposito's, spaarloon, belegging in aandelen, obligaties en overige fondsen.

- 1 ja
- 2 nee
- 99 wil niet zeggen
- weet niet

S02

Voorwaarde S01 = 1

Kunt u aangeven hoe groot deze tegoeden bij elkaar opgeteld ongeveer zijn?

- 1 0 - 2000 euro
- 2 2000 - 10.000 euro
- 3 10.000 - 50.000 euro
- 4 50.000 - 500.000 euro
- 5 meer dan 500.000 euro
- 99 wil niet zeggen
weet niet

AA02

Tot slot zijn er nog enkele vragen over uw personalia en huishouden.

Enq.: NOTEER GESLACHT VAN DE RESPONDENT

- 1 man
- 2 vrouw

AA01

Wat is uw leeftijd?

AA03

Bent u momenteel fulltime, parttime of niet werkzaam?

- 1 fulltime (35 uur of meer per week)
- 2 parttime (12 t/m 34 uur per week)
- 3 parttime (minder dan 12 uur per week)
- 4 niet werkzaam
- 99 wil niet zeggen
weet niet

AA03a

Voorwaarde (AA03 = 1) or ((AA03 = 2) or (AA03 = 3))

Is dat als...?

(ENQ: Meerdere antwoorden mogelijk)

- 1 werknemer
- 2 zelfstandig ondernemer
- 3 vrijwilliger
- 99 wil niet zeggen •
weet niet
nog anders, te weten

AA04

Voorwaarde AA03 = 4

Bent u momenteel:

- 1 met pensioen of in de VUT
- 2 arbeidsongeschikt
- 3 werkloos/werkzoekend
- 4 studierend/in opleiding
- 5 huisvrouw/huisman
- 6 vrijwilliger
- 7 mantelzorg
- 99 wil niet zeggen
- weet niet
- nog anders, te weten

AA05

Voorwaarde (A01 = 2) or (A01 = 3)

Is uw partner momenteel fulltime, parttime of niet werkzaam?

- 1 fulltime (35 uur of meer per week)
- 2 parttime (12 t/m 34 uur per week)
- 3 parttime (minder dan 12 uur per week)
- 4 niet werkzaam
- 99 wil niet zeggen
- weet niet

AA05a

Voorwaarde (AA05 = 1) or ((AA05 = 2) or (AA05 = 3))

Is dat als...?*(ENQ: Meerdere antwoorden mogelijk)*

- 1 werknemer
- 2 zelfstandig ondernemer
- 3 vrijwilliger
- 99 wil niet zeggen •
- weet niet
- nog anders, te weten

AA08

Voorwaarde AA05 = 4

Is uw partner momenteel:

- 1 met pensioen of in de VUT
- 2 arbeidsongeschikt
- 3 werkloos/werkzoekend
- 4 studerend/in opleiding
- 5 huisvrouw/huisman
- 6 vrijwilliger
- 7 mantelzorger
- 99 wil niet zeggen
- weet niet
- nog anders, te weten

AA09**Wat is uw hoogst voltooide opleiding?**

- 1 geen onderwijs
- 2 uitsluitend lager -of basisonderwijs
- 3 VMBO/LBO (leerlingwezen, huishoudschool, ambachtschool)
- 4 MAVO (MULO/ULO)
- 5 MBO (MTS, MEAO)
- 6 HAVO/VWO/HBS/MMS/Gymnasium/Lyceum/Atheneum
- 7 HBO (HTS, HEAO, Sociale academie, Hogeschool, Post-HBO)
- 8 WO (universiteit)
- 99 wil niet zeggen
- weet niet

AA10

Voorwaarde (A01 = 2) or (A01 = 3)

Wat is de hoogst voltooide opleiding van uw partner?

- 1 geen onderwijs
- 2 uitsluitend lager -of basisonderwijs
- 3 VMBO/LBO (leerlingwezen, huishoudschool, ambachtschool)
- 4 MAVO (MULO/ULO)
- 5 MBO (MTS, MEAO)
- 6 HAVO/VWO/HBS/MMS/Gymnasium/Lyceum/Atheneum
- 7 HBO (HTS, HEAO, Sociale academie, Hogeschool, Post-HBO)
- 8 WO (universiteit)
- 99 wil niet zeggen
- weet niet

P06**In welk land bent u geboren?**

- | | | | |
|----|-------------------------------|---------|-----|
| 1 | Nederland | Routing | P08 |
| 2 | Turkije | | |
| 3 | Marokko | | |
| 4 | Suriname | | |
| 5 | Nederlandse Antillen of Aruba | | |
| 6 | Indonesië of Molukken | | |
| 7 | VS / Canada | | |
| 8 | Australië / Nieuw Zeeland | | |
| 9 | Overig Europa | | |
| 10 | Overig Afrika | | |
| 11 | Overig Azië | | |
| 12 | Zuid en midden Amerika | | |
| 99 | wil niet zeggen | Routing | P08 |
| | weet niet | | |
| | anders, te weten | | |

P07**Hoeveel jaar geleden bent u naar Nederland gekomen?**

- weet niet
- wil niet zeggen

P08, In welk land is uw vader geboren?**P09, En in welk land is uw moeder geboren?****P10, Voorwaarde (A01 = 2) or (A01 = 3), In welk land is uw partner geboren?****P10A, Voorwaarde (A01 = 2) or (A01 = 3), En in welk land is de vader van uw partner geboren?****P10B, Voorwaarde (A01 = 2) or (A01 = 3), En in welk land is de moeder van uw partner geboren?**

- | | |
|----|-------------------------------|
| 1 | Nederland |
| 2 | Turkije |
| 3 | Marokko |
| 4 | Suriname |
| 5 | Nederlandse Antillen of Aruba |
| 6 | Indonesië of Molukken |
| 7 | VS / Canada |
| 8 | Australië / Nieuw Zeeland |
| 9 | Overig Europa |
| 10 | Overig Afrika |
| 11 | Overig Azië |
| 12 | Zuid en midden Amerika |
| 99 | wil niet zeggen |
| | weet niet |

Afsluiting

BIJLAGE IV Bestandsbeschrijving respondenten 2010

Tabel 78 Leeftijdsverdeling respondenten (in %)

19 t/m 34 jaar	21
35 t/m 49 jaar	23
50 t/m 64 jaar	30
65 t/m 97 jaar	26
Totaal	100

Bron: Panteia.

Tabel 79 Leefsituatie respondenten (in %)

alleenstaande zonder thuiswonende kinderen	29
gehuwd/samenwonend zonder thuiswonende kinderen	33
gehuwd/samenwonend met thuiswonende kinderen	23
alleenstaande met thuiswonende kinderen	5
Totaal	100

Bron: Panteia.

Tabel 80 Hoogte maandelijks netto-inkomen (incl., toeslagen etc.) (in %)

minder dan 1.000 euro	6,7
van 1.000 tot 1.500 euro	21,1
van 1.500 tot 2.000 euro	15,7
van 2.000 tot 3.000 euro	22,0
van 3.000 tot 4.000 euro	13,9
van 4.000 tot 5.000 euro	6,6
van 5.000 tot 7.500 euro	4,3
van 7.500 tot 10.000 euro	0,7
netto 10.000 euro of meer	0,6
weet niet/wil niet zeggen	15,0
Totaal	100,0

Bron: Panteia.

Noot: Door verschillen in afronding telt het totaal niet op tot 100%.

Tabel 81 Tijdsbesteding respondenten (in %)

fulltime werken (35 uur of meer per week)	33
parttime werken (12 t/m 34 uur per week)	22
parttime werken (minder dan 12 uur per week)	4
niet werkzaam, waarvan:	41
- met pensioen of in de VUT	24,8
- arbeidsongeschikt	3,8
- werkloos/werkzoekend	2,8
- studeren/in opleiding	2,1
- huisvrouw/huisman	7,2
- vrijwilliger	0,6
- mantelzorger	0,3
Totaal	100

Bron: Panteia.

Noot: Door verschillen in afronding telt het totaal niet op tot 100%.

Tabel 82 Tijdsbesteding partners (in %)

fulltime werken (35 uur of meer per week)	41
parttime werken (12 t/m 34 uur per week)	21
parttime werken (minder dan 12 uur per week)	3
niet werkzaam, waarvan:	35
- met pensioen of in de VUT	20,8
- arbeidsongeschikt	2,1
- werkloos/werkzoekend	1,2
- studerend/in opleiding	0,5
- huisvrouw/huisman	9,4
- vrijwilliger	0,7
- mantelzorger	0,1
Weet niet/wil niet zeggen	0,2
Totaal	100

Bron: Panteia.

Tabel 83 Hoogst voltooide opleiding respondenten (in %)

geen onderwijs	0
uitsluitend lager of basisonderwijs	6
VMBO/LBO (leerlingwezen, huishoudschool, ambachtsschool)	13
MAVO (MULO/ULO)	11
MBO (MTS, MEAO)	26
HAVO/VWO/HBS/MMS	8
HBO (HTS, HEAO, Sociale academie, Hogeschool, Post-HBO)	25
WO (universiteit)	11
Totaal	100

Bron: Panteia.

Noot: Door verschillen in afronding telt het totaal niet op tot 100%.

Tabel 84 Hoogst voltooide opleiding partners (in %)

geen onderwijs	1
uitsluitend lager of basisonderwijs	6
VMBO/LBO (leerlingwezen, huishoudschool, ambachtsschool)	15
MAVO (MULO/ULO)	8
MBO (MTS, MEAO)	29
HAVO/VWO/HBS/MMS	6
HBO (HTS, HEAO, Sociale academie, Hogeschool, Post-HBO)	23
WO (universiteit)	11
Weet niet/wil niet zeggen	1
Totaal	100

Bron: Panteia.

Tabel 85 Geboorteland respondenten (in %)

Nederland	93,0
Turkije	0,3
Marokko	0,2
Suriname	0,9
Nederlandse Antillen of Aruba	0,7
Indonesië of Molukken	0,9
VS/Canada	0,2
Australië/Nieuw Zeeland	0,2
Overig Europa	2,3
Overig Afrika	0,3
Overig Azië	0,7
Zuid en midden Amerika	0,4
Wil niet zeggen	0,1
Totaal	100

Bron: Panteia.

Noot: Door verschillen in afronding telt het totaal niet op tot 100%.

Tabel 86 Geboorteland partners (in %)

Nederland	91,9
Turkije	0,9
Marokko	0,4
Suriname	0,5
Nederlandse Antillen of Aruba	0,1
Indonesië of Molukken	1,1
VS/Canada	0,0
Australië/Nieuw Zeeland	0,0
Overig Europa	3,0
Overig Afrika	0,5
Overig Azië	0,9
Zuid en midden Amerika	0,1
Weet niet/wil niet zeggen	0,6
Totaal	100

Bron: Panteia.

Noot: Door verschillen in afronding telt het totaal niet op tot 100%.

BIJLAGE V Inhoudsopgave tabellen

1	Overzicht aandeel huishoudens met betalingsachterstanden 2008 - 2010	14
2	Aandeel huishoudens met achterstallige rekening in de afgelopen 12 maanden naar type achterstallige rekening	30
3	Aantal verschillende typen achterstallige rekeningen in de laatste 12 maanden	32
4	Achterstallige rekeningen in de afgelopen 12 maanden over redenen van ontstaan	
5	Aantal achterstallige rekeningen naar aandeel financiële oorzaak	34
6	Omvang opgetelde achterstallige rekeningen op dit moment van huishoudens met betalingsachterstand met een financiële achtergrond	35
7	Duur van achterstallige rekeningen tot nog toe	36
8	Totaal ingeschatte duur achterstallige rekeningen (%)	37
9	Aandeel huishoudens met ontvangen aanmaningen/herinneringen in de afgelopen 12 maanden naar type achterstallige rekening	38
10	Kredietverschaffing en leningen op dit moment: aantal en aandeel huishoudens	40
11	Kredietverschaffing en leningen: gemiddelde omvang	41
12	Aantal verschillende typen krediet of lening	42
13	Duur van de kredieten en leningen tot nog toe in jaren (%)	43
14	Totale ingeschatte duur kredieten en leningen in jaren (%)	44
15	Op afbetaling gekochte goederen door huishoudens met afbetalingsregelingen	45
16	Duur van de afbetalingsregelingen tot nog toe (%)	46
17	Totale ingeschatte duur afbetalingsregelingen in jaren (%)	46
18	Aantal betaalrekeningen waarop het huishouden rood kan staan	47
19	Aantal rekeningen waarop het huishouden met één of meer rekeningen waarop het rood kan staan, heeft roodgestaan	48
20	Aantal huishoudens dat in de afgelopen 12 maanden dusdanig rood stond dat betalingen zijn geweigerd 49	
21	Frequentie van de roodstand in de afgelopen 12 maanden in categorieën	50
22	Frequentie roodstand in relatie tot gemiddelde duur roodstand (in %), 2010	50
23	Frequentie van de roodstand in de afgelopen 12 maanden naar spaartegoeden voor huishoudens die rood kunnen staan , 2010	52
24	Duur van de gespreide afbetalingsregeling creditcardschuld tot nog toe (%), 2010	53
25	Totaal ingeschatte duur van de aflossing van de gespreide afbetalingsregeling creditcardschuld (%), 2010	54
26	Samenhang typen achterstallige rekeningen en typen krediet/leningen in de afgelopen twaalf maanden (in %), 2010	55
27	Samenhang typen achterstallige rekeningen en de frequentie van rood staan, voor huishoudens die kunnen rood staan (in %), 2010	56
28	Samenhang achterstallige rekeningen en aspecten creditcardgebruik, voor huishoudens die beschikken over een of meer creditcards	57
29	Overzicht aandeel huishoudens met betalingsachterstanden 2008 - 2010	58
30	Aantal betalingsachterstanden naar totaal bedrag betalingsachterstand (%), 2010	59
31	Vergelijking tussen huishoudens met achterstallige rekening om financiële redenen in de afgelopen 12 maanden en overige huishoudens naar huishoudenssamenstelling	63
32	Vergelijking tussen huishoudens met achterstallige rekening om financiële redenen in de afgelopen 12 maanden en overige huishoudens naar omvang spaartegoeden	64
33	Vergelijking tussen huishoudens met achterstallige rekening om financiële redenen in de afgelopen 12 maanden en overige huishoudens naar tijdsbesteding respondenten, 2010	65
34	Vergelijking tussen huishoudens met achterstallige rekening om financiële redenen in de afgelopen 12 maanden en overige huishoudens naar tijdsbesteding partners, 2010	66

35	Vergelijking tussen huishoudens met achterstallige rekening om financiële redenen in de afgelopen 12 maanden en overige huishoudens naar inkomenscategorieën	67
36	Vergelijking tussen huishoudens met achterstallige rekening om financiële redenen in de afgelopen 12 maanden en overige huishoudens naar hoogst genoten opleiding in huishouden	68
37	Vergelijking tussen respondenten uit huishoudens met achterstallige rekening om financiële redenen in de afgelopen 12 maanden en overige respondenten naar etniciteit	69
38	Vergelijking tussen huishoudens met en zonder een vorm van kredietverschaffing of lening in de afgelopen 12 maanden naar huishoudenssamenstelling, 2010	70
39	Vergelijking tussen huishoudens met en zonder vorm van kredietverschaffing of lening in de afgelopen 12 maanden naar spaartegoeden, 2010	71
40	Vergelijking tussen huishoudens met en zonder vorm van kredietverschaffing of lening in de afgelopen 12 maanden naar tijdsbesteding respondenten, 2010	72
41	Vergelijking tussen huishoudens met en zonder vorm van kredietverschaffing of lening in de afgelopen 12 maanden naar inkomenscategorieën (in %), 2010	73
42	Vergelijking tussen huishoudens met en zonder vorm van kredietverschaffing of lening in de afgelopen 12 maanden naar opleidingsniveau, 2010	74
43	Vergelijking tussen huishoudens met een vorm van kredietverschaffing of lening en overige huishoudens naar etniciteit respondent, 2010	75
44	Vergelijking tussen huishoudens met een vorm van kredietverschaffing of lening en overige huishoudens naar etniciteit partner, 2010	75
45	Vergelijking tussen huishoudens met en huishoudens zonder afbetalingsregeling naar huishoudenssamenstelling, 2010	76
46	Vergelijking tussen huishoudens met en huishoudens zonder afbetalingsregeling naar spaartegoeden, 2010	77
47	Vergelijking tussen huishoudens met en huishoudens zonder afbetalingsregelingen naar tijdsbesteding respondenten, 2010	78
48	Vergelijking tussen huishoudens met en huishoudens zonder afbetalingsregelingen naar tijdsbesteding partners, 2010	79
49	Vergelijking tussen huishoudens met en zonder afbetalingsregelingen naar inkomenscategorieën, 2010	80
50	Vergelijking tussen huishoudens met en huishoudens zonder afbetalingsregelingen naar opleidingsniveau, 2010	81
51	Vergelijking tussen huishoudens met en huishoudens zonder afbetalingsregeling naar etniciteit respondent, 2010	82
52	Vergelijking tussen huishoudens met en huishoudens zonder afbetalingsregeling naar etniciteit partners, 2010	82
53	Vergelijking tussen huishoudens in de frequentie van het rood staan naar huishoudenssamenstelling, 2010	83
54	Vergelijking tussen huishoudens in de frequentie van het rood staan naar spaartegoeden, 2010	84
55	Vergelijking tussen huishoudens in de frequentie van het rood staan naar tijdsbesteding respondenten (in %), 2010	85
56	Vergelijking tussen huishoudens in de frequentie van het rood staan naar tijdsbesteding partners (in %), 2010	86
57	Vergelijking tussen huishoudens in de frequentie van het rood staan naar inkomenscategorieën (in %), 2010	87
58	Vergelijking tussen huishoudens in de frequentie van het rood staan naar opleidingsniveau (in %), 2010	88
59	Vergelijking tussen huishoudens in de frequentie van het rood staan naar etniciteit respondenten (in %), 2010	89

60	Vergelijking tussen huishoudens in de frequentie van het rood staan naar etniciteit partners (in %), 2010	89
61	Vergelijking tussen huishoudens die wel of niet altijd hun creditcardschuld in de volgende maand hebben afgelost naar huishoudenssamenstelling, 2010	90
62	Vergelijking tussen huishoudens die wel of niet altijd hun creditcardschuld in de volgende maand hebben afgelost naar spaartegoeden, 2010	91
63	Vergelijking tussen huishoudens die wel of niet altijd hun creditcardschuld in de volgende maand hebben afgelost naar tijdsbesteding, 2010	92
64	Vergelijking tussen huishoudens die wel of niet altijd hun creditcardschuld in de volgende maand hebben afgelost naar tijdsbesteding partners, 2010	93
65	Vergelijking tussen huishoudens die wel of niet altijd hun creditcardschuld in de volgende maand hebben afgelost naar inkomenscategorieën, 2010	94
66	Vergelijking tussen huishoudens die wel of niet altijd hun creditcardschuld in de volgende maand hebben afgelost naar opleidingsniveau	95
67	Vergelijking tussen huishoudens die wel en niet altijd hun creditcardschuld in de volgende maand hebben afgelost naar etniciteit	96
68	Vergelijking tussen partners uit huishoudens die wel en niet altijd hun creditcardschuld in de volgende maand hebben afgelost naar etniciteit	96
69	Betalingsachterstanden naar maandelijks huishoudensinkomen (in %) 2010	99
70	Betalingsachterstanden naar leeftijd (in %) 2010	101
71	Betalingsachterstanden naar huishoudenssamenstelling (in %) 2010	103
72	Betalingsachterstanden naar klassen opleidingsniveau (in %) 2010	106
73	Betalingsachterstanden voor huishoudens met niet-westers allochtone respondent en met autochtone of westers-allochtone respondent (%) 2010	109
74	Betalingsachterstanden naar tijdsbesteding/arbeidsmarktpositie (in %) 2010	112
75	De ervaren last van het terugbetalen van achterstallige rekeningen van huishoudens die daar om financiële redenen op dit moment mee te maken hebben	116
76	De ervaren last van het terugbetalen van de kredieten en leningen	117
77	De ervaren last van de terugbetaling van op afbetaling gekochte goederen	117
78	Leeftijdverdeling respondenten (in %)	149
79	Leefsituatie respondenten (in %)	149
80	Hoogte maandelijks netto-inkomen (incl., toeslagen etc.) (in %)	149
81	Tijdsbesteding respondenten (in %)	150
82	Tijdsbesteding partners (in %)	150
83	Hoogst voltooide opleiding respondenten (in %)	151
84	Hoogst voltooide opleiding partners (in %)	151
85	Geboorteland respondenten (in %)	152
86	Geboorteland partners (in %)	152
87	Duur van de achterstallige rekeningen tot nog toe (%)	157
88	Totaal ingeschatte duur achterstallige rekeningen (%)	157

BIJLAGE VI Tabellen

Tabel 87 Duur van de achterstallige rekeningen tot nog toe (%)

<i>Achterstallige rekeningen (X 1.000)</i>	<i>< 2 maand</i>	<i>2 a 3 maanden</i>	<i>4 tot 6 maanden</i>	<i>7 t/m 12 maanden</i>	<i>> 12 maanden</i>
Ziektekostenverzekering (n= 112)	29	13	19	17	22
Elektriciteit, water of gas (n=100)	46	32	9	13	0
Hypotheek of huur (n=81)	50	36	6	3	5
Telefoonrekeningen (n=62)	100	0	0	0	0
Leningen of op afbetaling kopen (n=39)	0	42	32	6	20
Terugbetalingen aan de belasting- dienst (n=99)	8	40	16	25	11

Bron: Panteia.

Tabel 88 Totaal ingeschatte duur achterstallige rekeningen (%)

<i>Achterstallige rekeningen (X 1.000)</i>	<i>< 2 maand</i>	<i>2 a 3 maanden</i>	<i>4 tot 6 maanden</i>	<i>7 t/m 12 maanden</i>	<i>12 t/m 24</i>	<i>> 25 maanden</i>
Ziektekostenverzekering (n= 112)	23	5	9	25	20	18
Elektriciteit, water of gas (n=100)	45	9	30	16	0	0
Hypotheek of huur (n=81)	47	10	29	9	0	5
Telefoonrekeningen (n=62)	0	0	22	13	36	30
Leningen of op afbetaling kopen (n=39)	0	29	13	28	7	23
Terugbetalingen aan de belasting- dienst (n=99)	2	17	21	27	25	8

Bron: Panteia.

Noot: Geen enkele respondent gaf een verwachte duur op bij alimentatie.